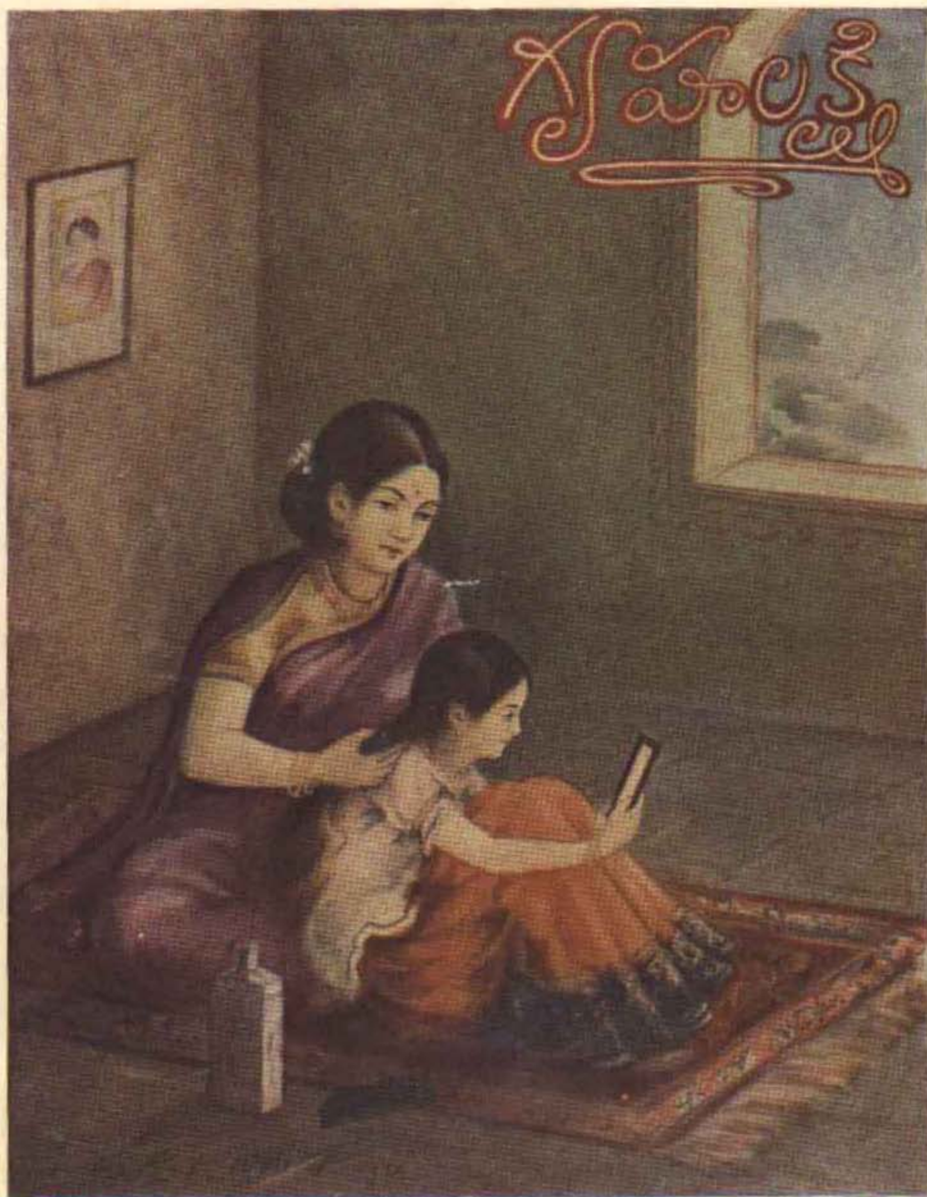

గృహలక్ష్మి

మ॥ మహాదానందనిధాన, నస్ఖలిత పద్మాస్థాన, ధీశక్తి ధూ।
ర్వహాసన్తాన, సమస్త సద్గుణ కలాపభ్రాజమానన్, శర।
న్మహారుత్ఫుల్ల శుభాననన్, విబుధసన్మానన్, ద్రిలింగీణ, నీ।
గృహాలక్ష్మిన్ దిలకించు సుందరులకెందే జెందు నిష్టార్థముల్॥

స॥ కృ॥ మూర్తి

జూన్ నెల - 1935 గృహలక్ష్మి

దుర్గాపూజ

హిందూదేశములోని ప్రతి యడుగు మేఱయు ఏదో యొక పురాణగాథతో మిళితమై దానిని ప్రకటించుచు అందడుగిడువారి డెందముల పుణ్యభావము లల్లుచుండు పుణ్యక్షేత్రమని ఒకవిలేఖరి తొల్లి వ్రాసియున్నాడు. అట్లే తొంటియుగముల లోని వివిధవర్షములలో ప్రతినిముసము నందును ఏదో యొకపుణ్యవ్యక్తి యేదో యొక మహాత్కార్యము నొనరించి, ఈ యుగమునందలి ప్రతినిమేషమును ఆ యుగములను తలంపునకు వచ్చునట్లుగా నొనరించినారు. భరతవర్షమున యే శూన్యమాసములో వర్జ్యపుగడియలో తప్ప పర్వములు కాని దినములే లేనట్లు తోచును. పురాణములను గాలించి శూన్యమాస మహత్వబోధకగాథలను గూడ నేడు పండితులు కావ్యములుగా ప్రకటించుచు వానినిగూడ పర్వములుగా విశదీకరించుచున్నారు.

ఏటా యేటా వచ్చు సంవత్సరాది పాడ్యమి, భానువిదియ, అక్షరతృతీయ, వినాయకచతుర్థి మొదలగు పదునారుదినములు మాత్రమే కాక, వసంతనవరాత్రములు, శ్రీరామలీలలు, వినాయకోత్సవములు, దేవీనవరాత్రములు, జగన్నాథుని రథోత్సవములు, కార్తికమాసము, మాఘమాసము, శ్రావణ మంగళ శుక్రవారములు, మార్గశిర గురువారములు, మాఘపాదివారములు, వివిధదేవతల జయంతులు మొదలగున వెన్నియో కూడి సంవత్సరము పొడవునను యేవో పుణ్యవిషయములను ప్రజల మనసులకు తెచ్చుచు వారికి ధన్యజీవనమార్గములను చూపుచుండును. ఇట్టి

పండువులు భారతదేశమున నొకభాగమున గలవు ఒకభాగమున లేవనక, హైందవులలో నొకతెగకు గలవు వేఱొకతెగకు లేవనక సకలభాగములలోను తెగలలోను వ్యాపించియున్నవి. స్థలముల దూరములను పట్టి తిథులు కొంచెె మెచ్చుతక్కువగా వివిధ భాగములయందు వ్యాపించుటయు కలదు. కొందఱు విపరీతజాతీయవాదులు ఇట్టి తిథిభేదములవలన పండుగలు దేశమునందెల్ల ఒకేదినమునఁ గాక ఒక్కొక్కప్పుడు తొలినాడు మఱునాడుగా జరుగుట ఒక తప్పుగాభావించి భారతీయులందరికి 'ఐక్యత' స్థిరపరచుకొరకు ఎల్లరును ఒకే దినమున నాయాపండువులను తప్పక జరిపించుకొనే యేర్పాటులు చేసుకొనవలెనని ప్రబోధించుచున్నారు. పంచాంగములను గ్రహచారములను మార్చగడంగు ఇట్టి వెఱ్ఱివెఱ్ఱి సంస్కారములవలన అసలు పర్వముల ప్రాముఖ్యత హెచ్చుటకన్న తగ్గుననుటకు సందేహములేదు. తిథుల భేదములు గంటల భేదములుమాత్రమున ఐకమత్యములు తగ్గేవారి జాతీయత శుష్కజాతీయత యనవలెను. ఇట్టి స్వల్పభేదములవలన భారతీయుల ఐకమత్యము చెడుననుకొనుట వెఱ్ఱియూహ.

భరతదేశమునఁగల యిట్టి పర్వదినములకెల్ల మకుటము దసరానవరాత్రములు. ఈ పర్వదినముల కధిష్ఠానదేవత సింహవాహినియగు శ్రీదుర్గాదేవి. ఆ దేవత సౌందర్యమునకు నిధి. పరాక్రమమునకు పట్టుకొమ్మ. భీభత్సమును ప్రిదులుచుండును. పరతత్త్వమునకు ప్రాణము. నిరంతర దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణావ్రతపరాయణ. ఆమె చర్యలను వర్ణించు పురాణములు బండ్లకెక్కించినను పట్టవు. దేవీభాగవత లలితాపురాణములలోని యొకొక్కకథ నెందరెందఱు కవీశ్వరులు కలములుపట్టి క్రొత్తగావర్ణింపఁగడంగినను అంతములు కావు. ఆమె సహస్రనామధేయములలో నొక్కటొక్కటి ప్రతిభక్తుని కవిని బాలుని బాలికను స్త్రీని పురుషుని తన్మయుల నొనరించి సచ్చిదానందవారాసి నోలలాడఁజేయును. ఆమె ఉద్యద్భాను సహస్రాభా, చతుర్బాహుసమన్విత, పంచతన్మాత్రసాయక, నిజారుణప్రభాపూరమజ్జత్కామేశమానస, అష్టమీచంద్రవిభ్రాజదలకస్థలశోభిత, తారాకాంతితిరస్కారి నాసాభరణభాసుర, తాటంకయుగళీభూత తపనోడుపమండల, కర్పూరవీటికామోదసమాకర్షద్దిగంతర, కామేశబద్ధమాంగల్యసూత్రశోభితకంధర, హరనేత్రాగ్నిసందగ్ధకామసంజీవనౌషధి, మందస్మితప్రభాపూర మజ్జత్కామేశమానస. ఆమె సౌందర్యమూహాతీతమన్న వర్ణనాసాధ్యమగుటెట్లు. ఇట్లే భీభత్సమునకును నంతులేదు. ఆమె భండసైన్యవధోద్యుక్త శక్తివిక్రమహర్షిత, మహాపాశుపతాస్త్రాగ్నినిర్దగ్ధాసురసైనిక, భండాసురేంద్రనిర్ముక్తశస్త్రప్రత్యస్త్రవర్షిణి, రక్తాక్షరక్తజిహ్వాదిశిక్షిణి, మహిషాసురదోర్వీర్యనిగ్రహ, చండముండనిశుంభాదిఖండన, మహేశయుక్తనటనతత్పర. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినయెడల నామె ఓంకారపంజరశుకి, ఉపనిషదుద్యాన

కేళీకలకంఠి, ఆగమవిపినమయూరి, దేశిక రూపేణదర్శితాభ్యుదయ, జన్మమృత్యుజరారోగభంజని, కామక్రోధాదిషడ్వర్గనాశని. ఆమె మహిమలు వర్ణింప నాదిశేషునకలవి కాదనిన, సాధారణుల కేమి సాధ్యము! సంవత్సరమెల్ల ఆమెను పూజించినను తనివి తీరదు. దసరాదశరాత్రములైనను ఆమెను నుతించి జనసంఘములు తరించవలెనని ఈ [illegible]

ఆశ్వయుజ శుద్ధపాడ్యమి మొదలు దశమి అంతమువరకు గల పదిదినములును ఈమె పూజాదినములు. క్షత్రియులు, సైనికులు, వీరులు మొదలగు క్షాత్రకుటుంబములవారు ఆయుధములనెల్ల నొక్కచో నిలిపి పదిదినములును ఆయుధపూజచేసి ఆమె పరాక్రమమును సంస్మరించుచుందురు. మారువాడీలు వైశ్యులు మొదలగు శ్రీమంతులెల్లరు తమ సంపదలనెల్ల నొక్కచో పేర్చి పూజించి పేదసాదలకు సంతర్పణలొనరించి ఆమె వదాన్యతను జ్ఞప్తికి తెచ్చుచుందురు. పండితులు బ్రాహ్మణులు మొదలగువారెల్లయును తమ యిళ్లయందలి గ్రంథములనెల్ల దులిపి శుభ్రపరచి ఒక్కచో పెట్టి పూజించుచు ఆమె పురాణములు పఠించుచు ప్రజలకు బోధించుచుందురు. జనసామాన్యమెల్లయును కొందఱు తమతమ యిండ్లలోను కొందరు దేవాలయములలోను ఇట్టి యుత్సవములు జరిపించుచు దర్శించుచు భజనలుసేయుచు పాటలుపాడుచు అత్యంతోత్సాహముతో నూగులాడుచుందురు. బాలురు క్రొత్త దుస్తులుదాల్చి, పూలుబాణములుచేబూని దసరాపద్యములు వల్లించుచు బడిపంతుళ్లతో నింటింటికిఁ దిరిగి, యొవరింటవారు పంతుళ్లకు కట్నములను చదివించి విద్యార్థులకు పప్పుబెల్లములు పంచిపెట్టించుదురు. ప్రతియింటను బాలికలు వివిధరకముల బొమ్మలను కొలువులుగా పేర్చి, పేరటాండ్రను పిలచి కీర్తనలు మంగళహారతులు పాడుచు, ఉపహారములను తాంబూలము [illegible] లాడుదురు.

ఇట్టి ఆయుధపూజ నొనరించువా రెవ్వరు వీరాధివీరులు కాగోరరు, సైనిక శిక్షణమున తరిఫీదు కాగోరరు, దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణ వ్రతపరాయణులు కాగోరరు, ప్రపంచశాంతి నెలకొల్పఁజూనరు? ఇట్టి పుస్తకపూజ నొనరించువారు ఎవరు విద్యాసక్తిని బూనరు, పండితులు కాగోరరు, గ్రంథములు వ్రాయఁబూనరు, ప్రపంచమునకు జ్ఞానప్రబోధము లొనరించనేరరు? ఇట్టి దసరాపద్యములు వల్లించు బాలురెవ్వరికి ప్రాత జాతీయ చరిత్రలు స్మరణకు రాకుండును, భేదములు సమయకుండును, ఐకమత్యము సమకూరకుండును, జాతీయ గర్వము చేకూరకుండును? ఇటి బొమ్మల కొలువులు చేయు యువతీమణుల కెట్లు లలితకళాసక్తి, శిల్పకళాచాతుర్యము, గానకళా నైపుణ్యము, పాకకళా విచక్షణము సౌందర్యకళా పోషణము కుదరకుండును? పురాతన భారతవర్షమున నేఁటట నెందఱో వీరులు, పండితులు, కవులు, శిల్పకళోపాసకులు, పరస్పర స్నేహాభిపాసులు

మొదలగువారు నేల యీనినట్లుద్భవించుచుండిరన్న అందుకు కారణము గ్రామ గ్రామమునను జరుగుచుండు ఇట్టి ఉత్సవములు కాక వేఱేమియును కాదని మనము గుర్తించవలెను. ఈ యుత్సవములెల్లయు విజయదశమినాటి రాత్రి శమీవృక్షమును పూజించుటతో ముగియును.

అయినను నేటి భారతవర్షమున నిట్టి యుత్సవములు కేవలము అనుమాయితగా తప్ప వాటియుద్దేశ్యములు గుర్తించి జరుపబడుచున్నట్లు తోచదు. జనులెల్లఱును విదేశ విద్యయు విదేశాచారములను మఱిగి తమ స్వదేశాచారముల ఉద్దేశ్యములను విస్మరించినారు. నేటి ఆయుధపూజలలో అసలు దేవియొక్క ఉపాసన మృగ్యమగుటచేతఁ గాబోలును ప్రపంచకంటకులగు యేరాక్షస తుల్యులనో నోడించ గడంగుటకు బదులు ప్రజలు తమలోతాము అంతఃకలహములకు అనైకమత్యములకు గడంగుచున్నారు. నేటి పుస్తకపూజలలోఁగూడ ఆ దేవియొక్క ఉపాసనయందు దీక్షను విసర్జించుటవలనఁ గాబోలును నేటి పండితులును కవులును వ్యర్థప్రసంగములు, బూతుకథలు, సినీమా వేషములు, టాకీ పాటలు మొదలగు శుష్కకాలక్షేపములతో పత్రికలను నింపుచున్నారు. నేటి బాలబాలికలు తమ దేశీయ శిల్పకళాపోషకములగు వెఱవుల నెమకుట మాని సమస్తమునకు విదేశవస్తువులు, బొమ్మలు, వస్త్రములు, పుస్తకములు గిన్నెలు, జడలు, తిండ్లు, తిప్పలు మొదలగు వానిపై నాధారపడి జీవనోపాధి రహితులై, దాస్యవారాసిలో మగ్గుచున్నారు. నేటి పెద్దల ప్రబోధములు పిల్లల వ్యామోహములుకూడ ఒక్కతీరున పరుగిడుచున్నవి. ఇట్టి అనాచారములయందు పరాఙ్ముఖత యింకను ప్రారంభమేకాలేదు.

ఒక్క గాంధిమహాత్ముడు కుటీరపరిశ్రమా పోషణము, గ్రామపునర్నిర్మాణము, ప్రజాసౌభాగ్య పరివర్తనము, పరస్పర స్నేహ సౌభాగ్యము, దేశీయ కళానిమగ్నత మొదలగు మహామంత్రములను హరిజనాది పత్రికలనుండి ఉపదేశించుచున్నాడు. ఆ యుపదేశము లెందరికి వినఁబడగలవో చెప్పలేము. విదేశవస్తు వ్యామోహము, విదేశాచారలోలత్వము, విదేశవ్యసన పరాయణత్వము, విదేశనాస్తికతా ప్రమత్తత మొదలగు గాఢాంధకారములు భారత వర్షమునెల్ల వ్యాపించి దివారాత్రములకును, జాగ్రన్నిద్రలకును భేదము తెలియని యొక మహాసుషుప్తిని సర్వత్ర వ్యాపింపఁజేసినవి. విద్యాలయములు దీనిని విచ్ఛిన్నముచేయుటకు మారుహెచ్చించుచున్నవి. ఉపన్యాసకులు దీనిని త్రుంచుటకు బదులు మఱింతగాఢముగ అల్లుచున్నారు. నఖదీధితి సంఛన్న సమజ్జన తమోగుణయు, చిదగ్ని కుండ సంభూతయు, అజ్ఞానధ్వాంతదీపికయు నగు శ్రీమతి త్రిపురసుందరీదేవియొక్క అపార కరుణామృత దృష్టివలన నిట్టి యజ్ఞానములెల్ల మటుమాయములై, అధునాతన భారత వర్షము ప్రాచీనభారతవర్షమును బురుడించునుగాక యని ప్రార్థించుచున్నాము.

పరదేవతా దండకము

శ్రీమతి బండపల్లి వేంకటరత్నమ్మగారు

శ్రీమన్మహాదేవతా! లోకమాతా! సుపర్వాణ సంపూజితా! స్మారితా!
దీనసంభావితా! భక్తసంపాలితా! ముక్తిసంస్థాపితా! కాంతిసందీపితా!
దేవదేవార్చితా! సర్వలోకేశ సంపాలితా! గర్వనిర్వాపితా! నిన్ను
గీర్తింప నే నెంత! వేనోళ్లతో శేషుఁడే నిన్ను ప్రార్థించి భూభారము న్మోయు
చున్నాఁడు! దేవేంద్రుఁడే నిన్ను వేకళ్లతోఁ జూచి సంతోషముంబొంది
స్వర్గాధిపత్యంబుఁగొన్నాఁడు! సూర్యుండు వేచేతులన్మ్రొక్కి వేవేగమిన్నంది
లోకంబులందెల్ల దీప్తిం బ్రసాదించుచున్నాఁడు! తల్లీ! మహాకల్పవల్లీ!
దయాక్షీర వల్లీ! పరబ్రహ్మరూపంబునన్ శాసనంబీయఁగా బ్రహ్మసృష్టించు
చున్నాఁడు విష్ణుండు పోషించుచున్నాఁడు శంభుండు నాశంబులం జేయు
చున్నాఁడు సర్వంబు నీవల్లనే గల్గెనమ్మా! మహాదేవి నీపాదముల్
నిత్యముం బూజసేయంగనే పాపముల్ నాశమై తాపముల్ దూరమై
భాగ్యభోగ్యంబులున్ సర్వసౌఖ్యంబులున్ దానధర్మంబులున్ బొంది
భూలోకమం దెప్పుడున్ గొప్పగా నొప్పులం గాంచి యాచంద్ర
తారార్కమౌ కీర్తులం బొంది విద్యాధనాధిక్యతం గాంచి యెంతేనియున్
సాటిలేకుండ వంశంబునం దెప్పుడున్ భాగ్యముం బొంది దారిద్ర్య
మానంతయున్ లేక యొప్పారునోయమ్మ! నీమూర్తి నామానసంబందున
న్నిల్పి నీసేవ సేయంగ నీకీర్తనల్ బాడ నీపాదముల్ చూడ నీభక్తులం గూడ
నిన్ బ్రేమతో వేడ నీలీలలం దాడ నాకుం బ్రసాదింపుమా! దీనతన్ వేడు
చున్నాను! దాసానుదాసత్వముం జేయుచున్నాను! శక్తిస్వరూపంబునం
దున్న నిన్నెవ్వరున్ మించలేరమ్మ! నీలీలలం దెల్ల ముల్లోకముల్ నాటకం
బాడుచుండంగ నీ వొంటిగా నిర్మలాత్మన్ విడంబించుచున్ మించుచున్
గాంచుచున్ బెంచుచున్ నించుచున్ వంచుచున్నావుతల్లీ! జగద్వ్యాపినీ!
నిర్మలంబైన నీరూపముం గాంచి నీభక్తులెల్ల న్మహానందముంబొంది సంసార
మందుండి భోగాదిరాగంబులం బొందుచున్నార లంత్యంబునన్ నీపరా
శక్తిలో లీనమై వెల్గుచున్నారు మాతా! నమస్తార్చితా! కీర్తిపూతా!
నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః!!

గృహలక్ష్మీ పత్రికా ప్రశంస

సీ. కరతలా మలకంబు ♦ గాదె మోక్షాపేక్షఁ
గలవారి కరయ నీ ♦ గాథలెల్ల
తంగేటి జున్నుకా ♦ తగదె యోగాసక్తిఁ
గలవారి కరయ నీ ♦ గాథలెల్ల
పాణినీయంబుగాఁ ♦ బరగదే కావ్యేచ్ఛఁ
గలవారి కరయనీ ♦ గాథలెల్ల
కల్పవృక్షముగాదె ♦ గార్హస్థ్యధర్మంబుఁ
గలవారి కరయ నీ ♦ గాథలెల్ల

తే. గీ. కాంతలకు శీలసంపత్తి గలుగజేయు
పిల్లలకు మోదముల్లన వెల్లివిరియు
నిన్నుఁ జదివిన సతతము నిఖలభువిని
జయము! జయమ్మ! గృహలక్ష్మి!.' జయముగనుమ!

మ. కవులుం బేమసఁ, బండితుల్ వొగడఁగా, ♦ కావ్యజ్ఞులుం మెచ్చ, కా
కవులుం భీతిల, మూర్ఖులుంగలఁగ, చో ♦ క్కం జిత్రకారుల్, ఘనం
బవురాయంచు రసజ్ఞులెల్లఁదల ల ♦ ల్లాడింప, సొంపొప్పగా
మివులం కీర్తిగడించితీవు 'గృహలక్ష్మి' నీకు దీర్ఘాయువో!

డి. వి. ఆర్. ఆర్. లక్ష్మీబాయమ్మ.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

1898 సం॥ నుండి భారతవర్షమునం దంతటను ప్రసిద్ధిలో నున్న

ఆరోగ్యప్రదాయిని

దీనిని వాడుటవల్ల
బలహీన దేహములకు బలమును,
దుర్బలచిత్తులకు చాతుర్యమును,
నిద్రాహీనులకు సుఖనిద్రయు,
నరములు పోవుటకు కండపుష్టియు,
మందకొడిగ నుండువారికి ఉల్లాసమును,
జీర్ణశక్తి లేనివారికి జఠరదీప్తియు,
రక్తహీనులకు క్రొత్త ఎఱ్ఱటి రక్తమును,
జ్ఞాపకహీనులకు జ్ఞాపకశక్తియు,
పాలిపోయినవారికి తేజస్సును,

కొందరికు అసంఖ్యాకములైన సుగుణము లెన్నియో కలుగును. స్త్రీపురుషు లెల్లరు వయోభేదము లేక ఎల్ల కాలముల సేవింపదగిన దివ్యమైన టానిక్కు.

రెండు సైజులలో ఎల్లప్రదేశములందును దొరకును.

బాలభాస్కర

(రిజిష్టర్డు)

ఇది బిడ్డలకు తరుచుగా కలుగుచుండు

లివర్ అండ్ స్ప్లీన్ వ్యాధులకు

అమోఘముగా పనిచేయును.

సముఖమునగాని వుత్తరముల ద్వారాగాని

వివరములు తెలిసికొనుడు.

ఆయుర్వేదాశ్రమం

151 గోవిందప్పనాయక్ వీధి, పోష్టుబాక్సు నెం. 287, మదరాసు

ప్రభాతము

ఇపుడె తూరుపు మచ్చెకంటి యెలమిఁ బ్రాణవల్లభుని బిగికౌఁగిటం బరమసుఖముఁ
గాంచఁ బోవుచున్నదికాన యొక్క పాట పాడుము మేలుగత్తె పరభృతంబ!
అవని దట్టంపుటిరులఁ బోనడప నీవు కరుణ నరుదేర ఛాయ నీ కన్నుఁ బ్రామి
వెలిఁదియేఁగెనే దూరాన వెలుఁగులయ్య! వెదకుచున్నావు కిరణములు వేయిసాఁచి
గాఢపరిరంభణక్రియాకాల నిజతనూగత ప్రాగ్విధూస్త నామాన కుంకు
మమ్మె యయ్యెది! భువనతలమ్మునెల్ల నెఱుపుగావించుచున్నయది దరుణసూతి.
లోకబాంధవునకుఁ బ్రీతి లోఁననొదవఁ దీవెలను నిజబాహువుల్ త్రిప్పిసాఁచి
కుసుమకోటుల నుపదగా నొసఁగుచుంటె యాతఁడున్నాఁడు మల్లికా యౌవనమున.
కడుపునిండునటుల తేనెదఁ గ్రోలిన సుమాసవమువలనఁ దనివిసనక పరిగ
భ్రమర వెడలిరమ్మ రాకున్నచో నిన్ను గలువ ముకులితయయి కప్పివేయు.
విసములందిను గుసుకాన విస్మరించి యొండలు విసరుహాంబులపాలి కడుగులిడకు
ముందు మీసామిఁగనివమ్మ యుభయజనుల నేలి సిరులీయునిలదు మరాళరాజ.
జగములన్నియు సమోహద జలధిపీచి కలను మునుఁగుచుఁ దేలుచు నలరుచుండఁ
గలయఁదిరుగుచు నల్లడల్ కనులనశ్రు ధారలొలికింతువేల చకోర చెప్పుము.
కలువల పిండుకు మీరామీ! యలమటలిడి మోదమున రథాంగములారా
వెలలుచు నుంటిరె యచ్చట నలవోర మిము శేప మరల వచ్చునుండి.
అరయ జాబిల్లిమినుకుల కాగలేక తల్లడిల్లెడు పాంథుల కుల్లములరఁ
జెలియఁబల్కుడు ధానఁ జేతొచనను మ సురుచిరారావముల్ మెఱ శుకములార
వెల్లఁ బాపెడుకీవియు లల్లనార్చి యిరులుగలవంచు నెంచకు డిండ్లఁ గవలు
జాలమార్గ ప్రవిష్టుఁడై మూలమూల వెదకుచున్నాఁడు స్వీయకరముల నినుఁడు.

జి. అన్నపూర్ణ.

దసరా — బొమ్మలకొలువు

ప॥ కృ॥ మూర్తి

గృహలక్ష్మికి మరియొక శరన్నవరాత్ర్యుత్సవ సౌభాగ్య మొదవుచున్నందుకు సంపాదకపాఠకు లుభయులు ఈశ్వరునకుఁ గృతజ్ఞతాబద్ధులై నమస్కరించుట పరమవిధికదా! ఇది సామాన్యసమయముకాదు. ఆసేతుహిమాచల పర్యంతము నీ మహాసమయమున నయ్యాదిశక్తి నేదో యొకవిధమున నేదే నొక గొప్పయుద్దేశముతోఁ బూజించుటయే ప్రతివానికి ముఖ్యలక్ష్యముగాఁ దోఁచును. నిరాహారులైదుర్గామంత్రోపాసనఁ జేయు సుజ్ఞానుల మొదలుకొని యేవో పదిమట్టిబొమ్మల నొకచోటఁ బెట్టుకొని "కొలువు—కొలు" వనుకొనుచుఁ జంకలు గ్రుద్దుకొనుచుండు చంటిపాపల వరకునూ ప్రసరించుచుండునది యానందప్రవాహమే - దసరా! ఇటువంటిది మరొకదేశమున లేదనుట సాహసముకాదు! మనది కర్మభూమి. పసిపాపలు చేయు పనులయందుఁ గూడ నేదో యొకలాభ ముండవలయు. ఆ లాభ మైహికమా ఆముష్మికమా యనునది వేరేవిషయము. ఐహికమే యగునెడఁ గేవల స్వార్థముమాత్రమే గాకుండినఁ జాలు. ప్రస్తుతమం దాముష్మికవిషయమును వెనుకకుంచి యైహికలాభము మాటలే యాడుకొందము. ఇది ముందుగ లోకకళ్యాణకరమై సిద్ధించినపుడే అదియును దానంతట నదే సిద్ధించును. ఇది లేనప్పు డదేకా దింకేదియు లేదు "నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్యకుతోఽన్యః కురునందన" అని. "ఐతే పిల్లల బొమ్మలకొలువులకునూ లోకకల్యాణానికిన్నీ సంబంధం వేంవిఁటయ్యా?" అని యడుగుదురు కాఁబోలు! కావలసినంత సంబంధమున్నది - లేకేమి?! బొమ్మలంటే అవి యెక్కడినుండి వచ్చినవి? ఎవఁడో యొకపనివాఁడు తన తెలివితేఁట లుపయోగించి చేసినవో వ్రాసినవో అయియుండవలెను గదా! అది యొక గొప్పలలితకళ కదా! ఇట్టి లలితకళల కన్నిఁటికి నధిదేవతయే యీశారద. కాబట్టి యొకవంకఁ జిత్రకారుఁడును మరియొకవంక బాలబాలికలునూ సేవించుచున్నది యీ శారదనే. ఇట్లే సమస్తవిద్యలకు నధిదేవత యీమెయే. ఐన నీసేవకు ఫలమున్నదా లేదాయని విచారింతము. చిత్రకారుఁడు రామకృష్ణాది మహావిగ్రహములను మిగులఁ బవిత్రభావముతోనే చేయునుగాని బిడ్డలకది యేమెఱుక ? ఇట్టియెడఁ బెద్దలకుఁ గొంతపని కలుగుచున్నది: రామచంద్రుని చరిత్రము సాధ్యమైనంతవరకు పిల్లల తలకెక్కించుట. ఆలాగే తాజ్‌మహాలును గూర్చియుఁ దక్కిన యితరవిషయములఁ గూర్చియుఁ జెప్పవచ్చును. పిల్లలకు విద్యగఱపుట కింత

కంటె మంచిదారిలేదని యీనాటి విద్యాధి కారులు తెలుపుచున్న యీవిషయము లిది వరకే మనదేశమున వెలసియున్నవి. మీఁదు మిక్కిలి యీయుపాయము లుత్సవవ్రతాది సందర్భములతోఁ బొందుపరుపఁబడియున్నవి. ఇది యెంతమేలు! సత్యనారాయణవ్రత వ్యాజమున హిందూదేశచరిత్రయందు మహా రాష్ట్రియుగమున నెంతో చెప్పవచ్చును. ఇంతేకాక బిడ్డలకు విద్యయందుగలయాసక్తి నభివృద్ధిసేయుటకుఁ గూడ నిదే యదను. పొరుగింటివారి హేమలత మాయింటఁ గొలువులో మనోహరముగఁ బాడినది. మేమే కాక వచ్చియున్న ముత్తైదువలందరు 'హాయ్ హా'యన్నారు. మరునాటినుండి అధికతరకృషి చేసి మరుచటి దసరాకు హేమ లతకంటె బాగుగాఁ మాఅమ్మాయి పాడఁ గలిగినది. ఎందువల్ల? ఈమె మనసునఁబుట్టిన స్పర్థ! "స్పర్థయా వర్థతే విద్యా" యని కదా! నిజమైన లలితకళాభివృద్ధి గోరువారు ఇట్టి కొలువులు మొదలగు సంతోషసమయము లందే చిన్నచిన్న బహుమానము లేర్పరచి బాలికల కెంతో యుత్సాహము గలుగఁ జేయవచ్చును గదా! ఇట్లొకవంక దైవ భక్తి, మరియొకవంక మహాపురుషుల గుణ ములఁగూర్చి బోధ, వేరొకవంక విద్యా సక్తిని వృద్ధిసేయుట యీమొదలగు ముఖ్య విషయములయందు తల్లులు శ్రద్ధయుంచి తమబిడ్డలకు నేర్పిపెట్టుట కింతకంటె మంచి వేళలుండునా? కేవలపశుప్రాయులగు గ్రామీ ణుల సందర నొకచోటఁగూర్చి మహత్తర రాజకీయపరిజ్ఞానము, దేశభక్తి, మతశక్తి మొదలగునవి సులువుగ వారి తలల కెక్కిం చుటకు మహారాష్ట్రీనవరాత్రులే యద నుగా గ్రహించి యెంతవరకో కృతకృత్యు లైనారు. సాంఘికవిషయములందు గూడ నీకొలువులు మొదలైనవి యేర్పరచి స్త్రీ లను బాలబాలికలను గూడ నెంతో యభి వృద్ధికిఁ దేఁగలిగిరి. ఇపుడు దేశమందంతటను వ్యాపించియున్న యీకొలువుల వేసుకకు ముందువారే దారి వేసినవారు. సమస్తవృత్తు లకునూ మూలశక్తి యీశారదా స్వరూప మున వెలయుచున్నది. గీతలయందుపయుక్త మయిన యజ్ఞపదమునకుఁగల నానార్థము లలో 'వృత్తి' యను నర్థమునే ముందుగా గ్రహింపవలెనని తిలకు గాంధీ మొదలగు యుగపురుషులు శాసించుచున్నారు. దానిం బట్టి ప్రతివృత్తియును ఒకవిధమైన యజ్ఞమే: అనఁగా యజ్ఞము సామాన్యార్థమున నెంతటి గొప్పపవిత్రతకలది యని తలఁచు చున్నామో అంతటి గొప్పదనమును బవిత్ర తయుఁ బ్రతివృత్తియందును గలవనుటకు గాను యజ్ఞపదప్రయోగము, వృత్త్యర్థమందుఁ జేయఁబడినది.

ఇఁక వృత్తులు బాగుంటయే లోకకళ్యా ణము. అది యభావమైనపు డేదియు లేదు. హిందూదేశ మిపుడీయవస్థలోనే యున్న దని యెవ రెరుఁగరు? ఐనను చేయునదేమి? పెద్దపెద్ద వృత్తివిషయముల మాట లటుం డగాఁ బిడ్డలు పెట్టుకొనుచున్న బొమ్మల కొలువులందుఁగూడఁ బాశ్చాత్యనాగరకత

యేనా? ఒక చిన్న కొలువులో పదిబొమ్మ లుండునేని వాటిలోఁ గనీస మేడెనిమిది బొమ్మలే జపానువో యేయింగ్లండువో!! ఇండియాలోనున్న చిత్రకారు లేమికావలెను? ఈమాట శ్రీమతి క॥ వరలక్ష్మమ్మగారొకతూరి నచ్చఁజెప్పినారు. పిల్లలకు బొమ్మలుకొనిపెట్టువారు తల్లులే కదా! వారు దీనియందుగల రహస్యము నెఱిఁగి తమబిడ్డలకు స్వదేశపుబొమ్మలనే కొనిపెట్టిన యెడల నేమిలోపము?

అదిఒకప్పుడు పిల్లల కిష్టముండ దందురేమో!

అదియెంత సరియైన సమాధానమా? వారి కిష్టములేని యెన్నిపనులను బిల్లలచేతఁ దల్లులు చేయించుచుండుట లేదూ! ఇదియు నాలాటిదే! స్వదేశాభిమానమనునది యిట్టి పసితనమునుండియే బిడ్డలయందు గలుగఁ జేయుట యెంతసులభమైన పని! వారి భవిష్యజ్జీవయాత్ర కిది యెంతవన్నె దెచ్చును! మరియొకమాట:—యీ బొమ్మల వెల లేమైనఁ దక్కువయా?! "అమ్మఁబోతే అడివి – కొనఁబోతే కొరివి" ప్రొద్దుటఁ గొన్న బొమ్మ సాయంత్రమునకె 'ఫైసలా'! అమితమైన సున్నితము!! ఇది బిడ్డల కేమెఱుక? మనదేశపు కొయ్యబొమ్మలు గాని మట్టిబొమ్మలుగాని యింతసుళువుగాఁ జెడిపోవే!

పెద్దలు విల్లునమ్ములు ధరించి వెడలుట మరచియే పోయినాము: అదియట్లుపోయినా పిల్లలైనా ముచ్చటగా విల్లునమ్ములఁబూని వీరపూజా కీర్తనములఁ జేయుచు వెడలుట 'అనాగరకత'! ఆపద్ధతియే క్రమేణ అడుగంటి పోవుచున్నది. దీనిఁగూర్చి పెద్దలు విచారించినారా? రాజనీతికిని దీనికిని గల సంబంధ మెంతవరకునున్నదో చెప్పవచ్చును; కాని అదియప్రస్తుతము.

జాతీయతాభావ సంపూర్ణముగు నీదసరా మహోత్సవము నాగరకత హెచ్చుచున్న కొలది నానాటికి నిర్జీవమై కేవలము విదేశపు బొమ్మలను సాధ్యమైనంతవరకుఁగొని వాటిని బ్రదర్శించుటతో సరిపోవుచున్నది కదా!

సోదరీమణు లీ విషయములను గమనింపరా? తమ సంతానములచేత వీరవరుల చరితలఁ బాడింపఁజేయరా? నైసర్గికముగఁ దమయందిమిడియున్న మహాశక్తిని మరల నుద్రేకింపఁజేసుకొనుటకే యీ సమయము నుపయోగించుకొన్న యెడల భరతమాత యచిరకాలముననే ధన్య యగుట కేమి సందియము?! ఈ నవరాత్రుల యందుఁగల పవిత్రతలెన్నఁగాఁ బాటించి విదేశవస్తుసామగ్రి కేమాత్రము నెడమీయకుండుట యెంతమంచిది!! శారద సుప్రీత యగుట కింతకంటె సులువైన మార్గము లేదు. వేరేయజ్ఞములు తపసులు బలులు మొదలగునవి మనకసాధ్యములే కాని యీ నవరాత్రులయందైన సంపూర్ణ స్వదేశదీక్షఁ బూనియుండుట కేమికష్టము?! జీవితకాలమంతయు స్వదేశదీక్షఁబూనుట కష్టమే కావచ్చుఁగాని యేడాదికొకతూరి వచ్చు

నిట్టి మహోత్కృష్ట పర్వసమయము లందుఁ గొన్ని లెక్కదినము లీయుత్తమ దీక్షఁబూనలేకున్న నింక మనమేమిచేసి యీ మనభరతమాత ఋణము దీర్పఁగో గలమో సెలవిత్తురా?

మరొక చిన్నమాటతో నీవిషయమును ముగింతము. 'క్రిస్మస్' దినములలో "క్రిస్మస్ ట్రీ"యని యొక వేడుకయున్నది. ఇది కేవలము చిన్నబిడ్డలకే. ఇందు నానా విధములైన బొమ్మలనుజేర్చి యొక వృక్షాకృతి యేర్పరతురు. ఇందులోనున్న బొమ్మలన్నియు స్వదేశీయములే. ఎంచిచూత మన్నను విదేశీయ మొక్కటి యుండదు.

దేశాభిమాన మనగా నిదే !!

శకుంతల భర్తృవియోగము

శ్రీమతి ధవళేశ్వరపు సత్యవతమ్మగారు

పురమున కేగి నిన్నుగొనిపోవగ బంపెదనాభటాళినో
గరిత! యటంచు నమ్మకము గల్గగ బల్కియు, రాచకార్యత
త్వరతవహించి యిప్పటికి బంపకయుండె నదెట్టివార్తయుఁ
తరిజరుగంగ చూడరుగదా! పురుషుల్ వనితాజనంబులఁ.
చతురంభోధి పరీతమైన ధరణీ చక్రంబుపాలించు భూ
పతియో యిట్లు లసత్యమాడుటకునై పాల్పడ్డ, సామాన్య సం
గతులఁ వేరవచింపనేల, సకలాకారంబునై యొప్పుసూ
నృత మింకెట్లు తిరంబుగా నిలచునో నేమంబుతో ధారుణిన్.
అవసరంబగునప్పుడ యాతురతను
మంచిమాటల నొప్పించి, మానినులను
వంచనముజేసి కోర్కె చెల్లించుకొనియు,
తుదకు జూడరు పురుషులు యదనుదాట
సందియమందనేల నిటు, సర్వజనంబు లదెట్లు బల్కినన్
బంధుజనుల్ హసించినను, భావమునందున శర్వసాక్షిగా
నిందునిభాస్య! నిన్ను వరియించితినంచన మోసపోయితిన్
ముందుగలిం దలంపకయె, ముద్దియనై యవివేకబుద్ధితోఁ
చిన్నతనంబునుండి నను జేరగదీసియు, నింతకాలమే
బన్నములేక పెంచి, యతిమన్ననతోడ మెలంగుచున్న తా
గన్నకుమారివోలె దయగాంచుచునుండిన తండ్రియాజ్ఞ లే
కున్న వరించి సందులకు, కూడదె యిట్టిఫలంబు యింటికిఁ ?.

దసరా మహోత్సవము — మైసూరు

" అమ్మా, రఘుకుల తిలకుని - -
కొమ్మా, యుంగరమును గయికొమ్మా నెమ్మన్ "

కాయకల్ప రసము (REGD)

సకల వ్యాధులకును ఈ రసమును చుక్కల పరిమాణమున లోనికిని పైకిని యుపయోగించిన క్షణమాత్రమున అత్యద్భుతముగు గుణమిచ్చును.

1 దీనిని పైన పూయుటచేత నివారణమగు వ్యాధులు:—తలనొప్పి, పార్శ్వపు తలనొప్పి, ప్రక్క మెడ నరములు లాగుట, కంఠమాల, న్యూరెల్జియా, జలుబు, రొమ్మునొప్పి, కీళ్లవాతము, వీపునొప్పి, కీళ్లనొప్పులు, శరీరమునందేభాగమునైన తిమ్మిరి, కీళ్లు పట్టుట, నరములు చుట్టుకొనుట, నరముల వ్యాధులు, పండ్లనొప్పి, నడుమునొప్పి, చర్మమున వాపు, తామర.

2 లోపలికి సేవించిన నివారణమగు వ్యాధులు:—విషజ్వరము, ఇన్‌ఫ్లూయంజా, ప్లేగు, మలేరియా, బోదకాలు, చలిజ్వరము మొదలైన అన్నివిధములైన జ్వరములు, గొంతునొప్పులు, రొమ్ము పడిసెము, నోటి దుర్వాసన, ఉబ్బసము, అజీర్ణము, మంద విరేచనములు, కలరా, మలబద్ధము, పిత్తాశయ ప్లీహ రోగములు, పొడిదగ్గు, కోరింతదగ్గు, పక్షవాతము, కడుపుబ్బరము, కడుపునొప్పి, మూత్రవ్యాధులు, గుండె మండుట, పిత్తమైకము, అశాంతి, పసుపుకామెల రోగము, శరీరము బడలిక, నిస్సత్తువ, నరములు సడలుట, పాండురోగము, ధాతుసంబంధమైన దుర్గుణములు, కక్కువాయి, స్త్రీలకు కలుగు ఋతుసంబంధమైన వాయువు, సూతికకట్టు, సూతికసన్నిపాతము, గుల్మము, కడుపునొప్పి, శిశువ్యాధులు మొదలైన అన్ని విధములైన దేహవ్యాధులు కాయకల్ప రసమువల్ల నివారణమగును.

ఏ రోగమున్నకైనను కఠిన పథ్యము లేదు.

ఒక సీసా వెల రూ. 1-8-0. తపాలాచార్జి ప్రత్యేకము.

ఇండియన్ మెడికల్ వర్క్స

ఆలందూర్ P.O. మద్రాసు. / 234 గోవిందప్పనాయక్ వీధి, మద్రాసు.

మణి

శ్రీమతి పెద్దిసెట్టి రామంగారు

[మాధవరావు వరశుల్క విరోధవాది. పేదపిల్లయగు మణిని ప్రేమించి ముద్దాడెను. సముద్రపుటొడ్డున షికారుచేయుచున్న లీలావతియను విద్యావతినిచూచి మోహించెను. ఇంటికివచ్చి తండ్రికెదురాడలేక వసుంధరయను వకీలుపుత్రికను కట్నమునకై పెండ్లియాడెను. వసుంధర ఇద్దరు బిడ్డలనుకని, పతియొక్క యప్రేమ భరించలేక చనిపోవును. మాధవరావు తండ్రియు మరణించును. మాధవరావు స్వతంత్రుడై తానుమోహించిన లీలను సబుజడ్జీగారికూతురును పెండ్లియాడెను. మణిని మేనమామకిచ్చి పెండ్లిచేసిరి. అతని నామె ప్రేమించలేదు. పెండ్లియైన యిరువదిదినములలో అతడు మరణించెను. ఆమె యన్న కేశవరావు ఆమెను యఫ్. యె. పరీక్షను వైద్యపరీక్షను ప్యాసుచేయించెను. ఆమె మంచివక్త. వరశుల్కమునకు విరోధముగ ఒకసారి ఆమె యుపన్యసించుచుండగా లీలామాధవులు సభకు వెళ్లుదురు.]

ఆయుపన్యాసధోరణి విని ప్రతి యువతీయువకుడును 'ఆహా! యేమి యీయుపన్యాసము! ఎంత చక్కగా ఇచ్చినది. చాల బాగున్నదంటే బాగున్న' దనిరి. ఆమెచెల్లెలు స్కూలుమిస్ట్రెసు శ్రీలతాదేవి కూడ బహు వాక్చతుర్యముగా అందరికి బోధపడు నట్లుగా యుపన్యాసమిచ్చి పీఠము దిగినది. మాధవునికి మణిని చూచినతోడనే అనేకవిధముగా అయిపోయి నది మనస్సు. పాపం 4 సంవత్సరములక్రిందటి తన మణి జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నది ఆ మందభాగ్యునికి. శ్రీలతను చూచుటతోడనే తనభార్యయగు వసుంధర చిహ్నములు కాన్పించినవి. కొంతసేపు వసుంధరను తలంచుచున్నాడు. అక్కడనుండి లీలయు, తాను ఇంటికి వచ్చివేసిరి. 'లీలా! లీలా! సినిమాకు వెళ్దామా' అని అడిగినాడు. 'పోనిద్దురూ! ఇప్పుడేమిటి' అన్నది. ఇంతలో ఎవరో తలుపుకొట్టినశబ్దం అయినందున తలుపుతీసినది లీల. తనస్నేహితుడగు మురళీధరుడు వచ్చినాడు.

'ఓహో! వచ్చినా రండి' అని అధికానందముతో కూర్చొనుటకు సోఫా చూపినది. దానిపై ఆయన కూర్చొన్నాడు మురళి. బి. యె. ప్యాసు అయినాడు. మంచిపోకిల్లా! ఇంటియజమానియగు మాధవుడు అక్కడనే కూర్చున్నాడు. ఆయనతో పలకరించకుండా లీలతో ఇష్టావిలాసముగా మాట్లాడుచున్నాడు. మాధవునికి చాలకోపము వచ్చినదిగాని వూరుకొన్నాడు. 'లీలా! సినిమాకు వెళ్దామా' అని అడిగినాడు మురళీధరుడు. 'వెళ్దాము' అని ఒక్కగంతు వేసి గదిలోనికివెళ్ళి రెండవపారిసి లేడీవలె తయారుఅయి వచ్చినది. మాధవుని 'తలుపువేసుకోండి' అని చెప్పినది. మాధవుడు లీలా! లీలా! అని పిలిచిన పిలుపు వినిపించుకోనకుండా వెడలినది మురళితో. మాధవుడికి చాల కోపమువచ్చినది. 'అయ్యో! సుగుణరాశియగు మణిని పోగొట్టుకొంటిని. సద్గుణఖనియగు వసుంధరను వసుంధరపాలు చేస్తిని. అయ్యో! వసుంధరా! నీకేలోకములో నుంటివోగాని నన్ను

క్షమింపుము. అనేకవిధముల నిన్ను దుఃఖపెట్టితిని. లీలా ప్రేమోన్మత్తుడనై నావసుంధరను దుఃఖపెట్టితిని' అని కన్నీరుకార్చుచు ఏడ్చుచున్నాడు. కొంతసేపు మణిని తలంచుకొనియు, కొంతసేపు వసుంధరను తలంచుకొనియు అనేకవిధముల విచారించెను. "ఆహా! లీలా నీకొరకు ఎన్నికష్టములను అనుభవించితిని. ఎంతటిఅవస్థలకు లోనైతిని అఖరుకు లీల నాయెడ ఎంతేకపటముగా ప్రవర్తించుచున్నది. నేను సినిమాకు రమ్మనిన 'పోనిద్దురూ ఇప్పుడేమిటి' అన్నది ఆమురళీధరునితో ఎట్లువెళ్లినది. నాకు వారిద్దరిచర్య అనుమానముగాయున్నది. ప్రతిదినము టెన్నిస్ కోర్టుకువెళ్లి తిరిగి 8 గంటలకువచ్చెదరు. టెన్నిస్ కోర్టు 6½, 7 గంటలకే ముగియును. వీరిద్దరిచర్య చాలఅనుమానాస్పదముగాయున్నది." అని పరిపరివిధముల తలంచుకొనుచు నిద్రాదేవికి వశ్యుడైనాడు.

మరునాడు సాయంకాలము టెన్నిస్ కు వెళ్లుటకు తయారుఅగుచున్నది. ఇంతలో మాధవుడు "లీలా! యీదినము టెన్నిసుకు వెళ్లకుము. మనోమోహినికి చాల జ్వరముగాయున్నది."

"ఏమి! నీ కూతురుకు జ్వరమువచ్చిన నేనెందులకు? నేను యీదినము టెన్నిస్ కు వెళ్లకతీరదు. మురళీధరరావుగారు మరి మరి రమ్మని చెప్పియుండిరి. వెళ్లకతీరదు."

"ఏమి లీలా! నామాటకన్నా వానిమాట ఎక్కువగాయున్నదా? అదికాక, నీవు,నీవు, అని సంబోధించుచున్నావు. మర్యాద అక్కర్లేదా? ఏమి"

"నీవు అనకపోతే మరేమిటి, నీ గొప్పఏమిటి"

అని గిర్కునమరలి టెన్నిసుకు వెళ్ళిపోయినది మురళీధరునితో. తిరిగి ఏడుగంటలకు ఇంటికివచ్చినది. భోజనంచేసినది. గాని మాధవునితో మాట్లాడుటలేదు.

అంతయు మాటుమణిగియున్నది. చీకటులు నలుగడలు వ్యాపించియున్నది. సరిగా 12 గంటలైనది. అట్టినిశీధమున లీల లేచి తలుపుతీసినది. మురళీ బండి తీసుకొనివచ్చినాడు. లీల గదిలోనికివెళ్లి శబ్దము చేయకుండా రెండుట్రంకులు తీసుకొనివచ్చినది. మురళీ పెట్టెలు అందుకొని బండిలో పెట్టినాడు. లీలను చేయూతనొసంగి బండి ఎక్కించినాడు. బండి తిన్నగా స్టేషనువైపు వెళ్లిపోయినది.

ఉదయం ఆరుగంటలైనది. మాధవుడులేచి లీలా! లీలా! అని పిలిచినాడు. పలకలేదు. అంతయు వెదకినాడు. కాన్పించలేదు. మొదలునరికిన చెట్టువలె గుభీమని కూలినాడు. వూరుఅంతయు ఎక్కడచూచినా యీమాటలే, లీల మురళీధరునితో లేచిపోయినదని. పాపం యీసంగతి ప్రసాదరావుగారికి తెలిసినది. "అయ్యో! నాకు ఎంతటి అప్రతిష్ఠతెచ్చినది. భలానా సబుజడ్జీగారికూతురు ఇటువంటిపని చేసినదంటే ఎంత చిన్నతనము." అని ఆయన దుఃఖముతో కుమిలి 'ఇంక దానిని నాగుమ్మం ఎక్కనివ్వకూడదు అది చచ్చినదని ఊరటిల్లదా' అని లేని ధైర్యముతెచ్చుకొని వూరకున్నాడు. మాధవుడు వీధిలోనికివచ్చుట మానివేసినాడు; పిచ్చివానిచందముగా అయిపోయినాడు. తల్లి వచ్చి "నాయనా విచారించకు. ఎవరిజీవితంలో ఎట్లు వ్రాసియున్నదో అట్లుజరుగక వేరుజరుగునా? విద్యావంతుడవునీవు. అజ్ఞానముగా విచారించడం ఎందులకు? వూరకొనుము" అని కుమారునికిఅనేకవిధముల ధైర్యము చెప్పినది. యీలాగున అప్రదిష్ట వచ్చినదని బెంగపెట్టుకొని తిండి సరిగా తినుటమాని కృశించి పోయినాడు.

ఉన్నటులవుండి ఆయనకు జ్వరంవచ్చుట మొదలుపెట్టినది. ఆవూరిలోనికి బాగా పేరుతెచ్చుకొన్న మణిఅన్నయగు కేశవునికి కబురుపంపినది మాధవునితల్లి.

కేశవరావు మణిని వెంటబెట్టుకొని వచ్చినాడు. కేశవరావు ఏకేసుఅయినా మణికి చూపుచుండుట అలవాటు. అందుచే మణిని తీసుకువచ్చినాడు. మాధవుడు వారిద్దరిని చూచినాడు. మణిని సభలో చూచియుండినందున 'వోహో! మణిదేవిగారా?' అని కేశవునికిని మణికిని రెండుకుర్చీలు వేయింపించినాడు. వారు కూర్చున్నతరువాత కేశవుడు అతనినిపరీక్షించి ఇది మనోరోగం అని మనస్సునందు అనుకొని మందు ఇస్తానని పైకిఉచ్చరించి మణితో ఇంటికి వెల్లిపోయినాడు.

సశేషము.

గంగయొడ్డున

శ్రీమతి రాజేశ్వరిగారు

సీ॥ కాశీపురినిది జగత్కల్యాణ చరణజా
తభగీరథ ప్రసాదస్రవంతి,
కాశీపురినిది సుధాకరమౌళి విలయనం
ఙ్గాతాండవ మహాశ్మశానవాటి,
కాశీపురినిది హరోంకార ఘూర్ణితసాగ
రాయూఢ విశ్వనాథాలయంబు,
కాశీపురినిది ప్రేతకబళనోద్గితధూమ
దర్శనాసక్త కేదారశిఖరి

తే॥ గీ॥ ఇదియొకాశీపురి కంఠ సంభృతహాలాహ
లాగ్ని తేజస్క సన్నిధానానుకూల
వరవిశాలాక్షి దివ్యగోపురము ; ఇదియె
పాపవినశన శాశ్వత వారణాసి.

సీ॥ పెనిమిటి ఋణము తీర్పింపగా నొక మహా
సాధ్వీయమ్మకమైన సంతబయలు,
సత్యపాలనము కోసము సార్వభౌముడో
కంచుకాచిన వల్లకాటినేల,
ఏడుదీవులనేని ఇల్లాలు సుతుశవ
మ్మునగునోచని మూడుమూళ్ల మట్టి
స్వామికార్యనిరూఢి స్వకళత్రమారణో
ద్యమదృశ్యమిడిన వధ్యస్థలంబు,

తే॥ గీ॥ జగతి "సత్యమేవజయతి నానృత"మను
నమలవాక్యమును శిలాక్షరముల
నిలిపినట్టి దివ్యనిలయ మియ్యదె కాశి
కాపురంబు సిరులకాపురంబు.

చ॥ ఇమడని పాపపుంజముల నెన్నిటి దా భరియించుచున్నదో
యమలవియత్ స్రవంతి యిది, యూర్పక కన్నులగాంచుకొద్ది నే
ను మరచి రాతిబొమ్మ కరణిన్ స్మరియింతును భక్తిపూర్వవం
దనమున గాంగనిర్ఝరమునన్ నినదించెడు కాలఘోషమున్.

దసరా బహుమతి

శ్రీమతి సమయమంత్రి వందేమాతరంగారు

దసరా పండుగలకు పదిరోజులు ముందుగనే యల్లుర నాహ్వానించుట కేగినారు ప్రసాదరావుగారు. ఊపిరివిడువనైన తీరిక లేకుండ పనులుచేయుచున్నారు మంగళాంబగారు. ఈ యుత్తమామల యుడావుడికి అన్య దేశాలనుంచి విద్య పూర్తిచేసి వచ్చిన గోపాలవర్మరాకయే కారణం. వివాహమైన సంవత్సర మేపండుగ కొచ్చినాడో, మరి రానేలేదు వర్మ. మూడవయల్లునితో పాటు తతిమ్మా యిరువురనూకూడా పిలువదల్చా రాయన ప్రసాదరావుగారు—వచ్చేటప్పుడే కుమార్తెలను పిల్చుకొచ్చేశారు. ఆతల్లీ కూతుండ్లేమియవస్తపడుచున్నారో కాని వసుందరి కీ సంగతులేం పట్టడంలేదు. తన చదువేమో తనేమో అంతే; అదీగాక యీ యేటితో చదువు మానివేయాలెగావల్సని గొప్ప వేదన పుట్టి ఆ లేతహృదయాన్ని బాధిస్తున్నదిపాపం. సుందరి జగదేకసుందరి. సుగుణాలవాల; పదునారేడుల ప్రాయము; చక్కని శరీరకాంతి; నల్లటినొక్కు నొక్కుల కేశములు; నిరంతర ఖద్దరువస్త్రధారిణి. యిక నామె చక్కదనమునకు లోటేమి కలదు? గోపాలవర్మ విద్య పూర్తిచేసిరాగానే నిషేకముహూర్తము కానీయమని యాతని మాతాపితరులు ప్రసాదరావుగార్ని కోరినారు. "ఈయేటిపరీక్షలుకాగానే మీయిష్టము నెరవేర్పగలను. అంతదనుక యోపికపట్టు" డని కోరగ వారందులకు సమ్మతించేరు. ముఖ్యంగా వర్మయే తన సమ్మతిని చూపేడు. ఆశ్వయుజ శుద్ధపాడ్యమినాడే సుందరీ చెల్లెలూ బొమ్మలు పెట్టుకున్నారు. మహార్నవమికి రెండురోజులు ముందుగనే గోపాల వర్మ వచ్చేడు. అల్లునకు జరుగవలసిన మర్యాదలన్నీ జరుగుతున్నయి, కాని సుందరి దరిశనభాగ్య మతనికింతవరకు కానేలేదు. 'ఛీ సుద్ధమొద్దులా గీలా దాగుండడ మేమిటిః? నాన్ సెన్సు!!'అని విసుగుచెందుతుండేవాడు. 'యేమో ఒకవేళ అవుపడినా గుర్తించ లేకుండా వున్నానేమో' యనుకొనేవాడు. మహార్నవమినాడందరూ తలయంట్లు పోసికొనిరి. హడావుడిగ కొత్తలాగు చొక్కాల కోసరం సుందరితమ్ముడు సోమశేఖరం అల్లరిపెట్టేస్తున్నాడు. 'వుండరా బాబూ, కాఫీ త్రాగి యిస్తా'నంది సుందరి. 'అప్పుడే నాబడి పిల్లలంతా గిలకబద్దలుపట్టుకొని వెళ్లుంటారు: మరినేనో'యని ఏడ్పుముఖ మేశాడు. ముందు వాడిపని చూడమని తల్లియనుటచే సుంటిరి ఆలాగేయన్నది; తమ్మున కలంకరించి విల్లు బద్దచేతికిచ్చి దానికొననున్న సంచినిండ బుక్కానింపి యాబాల వసంతమూర్తి నొకపరి ముద్దిడికొని యుక్తాయుక్తపరిజ్ఞాన విహీనుడగు మారునివలెగాక జాగ్రత్తగ మెలంగిరమ్మని సోదరు నెచ్చరించి పంపినది. మధుర పదార్థములగు పిండివంటకములతో

సహభోజనము లారగించి మెచ్చుటివారచ్చట విశ్రమించారు. కపురంపు వీడెముల నమలుచు సుమారు మూడుగంటలప్పుడు మండువా సావడిలో వాల్గుర్చీలో పరున్నాడు ఎదపై దసరాగృహలక్ష్మి నిడికొని వర్మ. ప్రక్కగది తలుపు కిర్ మని శబ్దమయే సరికి కండ్లువిప్పి యటుత్రిప్పేడు ముఖం. దువ్వుకొనుచున్న తలనట్టే వేలుముడివైచికొని నోవ్యక్తి యీవలకు రావటం చూచేడు. ప్రక్కనుంచాలా వెళ్తుంటే సుందరేయనుకొని తదేకదీక్షగా చూడసాగేడామెని. నాసుందరీలా అయిపోయిందేమిచెప్మా అనుకొంటూంటే 'అమ్మా, నాకొత్తతోక్షీ యియ్యవుతే అని యేడుస్తూ వెళ్తున్న చిట్టి పంతుల్ని చూచి పడిన పొరబాటుకు పశ్చాత్తాపపడి పత్రిక చేతికి తీసుకొని చదువసాగేడు వర్మ. ఈలాటి పొరబాటు సాధారణంగా ఆయింట్లో అంతాపడుతూనేయుంటారు. సుందరిలోనూ ఆమె చిన్నక్క శ్యామలలోనూ యేకొద్ది వ్యత్యాసమో కాని లేదు; మూడుమూర్తులా నొకరినొకరు పోలియేయుందురు. సంతానవతియాక శ్యామల బాగా మారిపోయింది. తేలిపోతున్నకళ్లు యుస్సురను వేడినిట్టూర్పులు బక్కపలుచటి శరీరము వీనింబట్టి శ్యామలాసుందరుల కనుగొనవచ్చు. ఆలాంటప్పుడు యేనాడో వివాహమప్పుడు చూచియున్న భార్య నేలా గుర్తింపగలడు వర్మ? ఆమె రూపు రేఖాదులుమాత్ర మతని హృదయంలో హత్తుకుపోయే యున్నయి. ఎన్ని దేశాలు తిరిగినా ఆబింబాన్నిమాత్రమతను దుడిచివేయలేదు. పాపం విజయదశమినాడు మధ్యాహ్నం ప్రసాదరావుగారు యల్లుండ్రతో మాటలాడుచు కూర్చున్నారు. వీధులన్నీ ప్రతిధ్వనించేట్లు గిలకలపద్యాలు పాడుకొంటూ నూతనవస్త్రాలంకృతులై కలియుగ మన్మథమూర్తులంబోలె బయలుదేరేరు విల్లమ్ములు ధరియించి ముందుబడి పంతులు వెనుక పిల్లలు ప్రసాదరావుగారింట ప్రవేశించారు 'శ్రీరస్తు విజయోస్తు దిగ్విజయమస్తు; స్వస్తివాచకమస్తు మీకు శుభమస్తు' అని మొదలెట్టి యిల్లెగిరిపోయేట్లు పాడేస్తున్నారు పిల్లలు. అయ్యవారికిచాలు నైదు వరహాలు; పిల్లవాండ్లకుచాలు పప్పుబెల్లాలు. అని పాడు నప్పుడు యేదీ మళ్లీ అనండ్రా ఆ మొదటిముక్క అని ఆజ్ఞాపించాడు పంతులు వాళ్లని. ద్వారబంధాన్నానుకొని నిలబడి కుమారునిచూచి మురుసుకొనుచున్న మంగళాంబగారి చెవులకు యేం పంతులుగారి బహుమతి యీలాపంపించు అని ప్రసాదరావుగారనుట వినుపింప తెచ్చుచున్నానండీయని లోనికేగి తాంబూలమూ పంచెలచాపూ తెచ్చి భర్త కందిచ్చిందామె. 'నాయనా, గురువుగార్ని పూజించి యీ బహుమతుల నిమ్మని కుమారుని ప్రబోధించారు ప్రసాదరావుగారు. తండ్రి చెప్పినప్రకారం చేశాడు శేఖరం. రూపాయలు రొంటిని పెట్టుకుంటూ పంతులుగా రీయేడు చాలా చిన్నచూపుచూచేరు అన్నాడుబుడిపంతులు. ఆలాగే యనుకుంటూరుకడకు మీకు చేసిన లోటేమిటంది మంగళాంబ కొద్ది తీక్షణస్వరంతో మీబోటివార్ని గాక మరెవర్నడుగుతాం

తల్లీ మేం అన్నా డాయన. ఆ అశగటాని కేనా వీలూచాలూ వుండొద్దా అన్నదామె. శాస్త్రిలుగారూ? మీరడుగనూవచ్చు మే మీాయనూవచ్చు కాని మీారింకా శ్రద్ధగా పట్టుదలగా చదువుచెప్పాలి పిల్లలకు; లేకుంటే యీా వింటిబద్దలరూల్ను యెత్తివేయిస్తానేమనుకున్నారో అన్నారు ప్రసాదరావుగారు. చిత్తం — తమశెలవుప్రకారం నడుచుకొంటానన్నాడు శాస్త్రిలు. శ్యామలొక పళ్లెంనిండా లడ్లు మరొకపళ్లెంనిండా పప్పుబెల్లాలూ తెచ్చి పిల్లలకు పంచిపెట్టేరు. తిని చేతులు కడిగికొని విల్లులు చేతధరించి రెండు చెరణాలుపాడి గిలకలందున్న పూలనంద రొక్కమారుగ నందాసీనులై యున్న మామ యల్లుండ్రపై చల్లి గలగలలాడుచు నావలికేగిరి. గిలకనిండా బుక్కాయెక్కించి బావముఖానికి సూటిజూచి నారిని విడిచిపెట్టేడు శేఖరం. అదేమిపనిరా శేఖరా? బావకు కోపంరాదా యన్నది మంగళాంబగారు. యీాచిన్నితమాషా కేమికోపమమ్మా యంటూ తోటిబాలుర గలసికొన పరువిడినాడు. చేరుమాలుచే కండ్లుదుడిచికొనుచు నోటబడినవాని నుమియుచు లోనికొచ్చేడు వర్మ. మరిదిగార్కి తగిన బహుమతియే జరిగినదేయంటూ లేచి నిలబడ్డారు రమణా శ్యామలలు. అచ్చటనేకూర్చొని తఖలిమీాద ధారంతీయుచున్న వనసుందరి చిరునవ్వు మోమున చిందులాడ లేచి వెళ్లిపోయింది. సుందరి చదువుకొనుచు మేడమీాద గదిలో సోపాలో పరున్నది. ఏమియూ దోచక సందెపిల్లతెమ్మెరలనైన ననుభవించి సుఖింపనెంచి గోపాలవర్మకూడ పైకివెడలి డాబా చేపట్టుగోడపై నాసీనుడైనాడు. ప్రకృతి వైచిత్ర్యము నీక్షించుచుండ చెంతగల గది నుండి సన్నటి కంఠధ్వని వీనులవార నిండె వరుగలరో చూచివచ్చెదగాక యని పద శబ్దమేనిగాకుండ గదిద్వారము చెంతకేగి యందు పాఠములం చదువుకొనుచున్న సుందరింగని ఆ సౌందర్యమధువును మనసారగ్రోలుచు నిలువంబడియెను. తదేక దీక్షగ జదువుకొనుచున్న సుందరి యిదేమి గాంచనేలేదు. సుందరీ? ఓ సుందరీ? కను చీకటివేళ నెచ్చటికేగితివమ్మా యను మాతృనుడులు వీనులవార నులికిపడిలేచి వచ్చుచుంటినమ్మా? యని పుస్తకముల జాగ్రతపెట్టి యీావలకు రా మొదలిడెను. ఆమె కగుపడకుండగనే కొలది ప్రక్కకొత్తిగిలినాడు వర్మ? చరచర నామెయూ ద్వారము సమీాపించి దాటనుండ గోపాల వర్మ యెదురేగి యడ్డుగ నిలచినాడు రెండు చేతులూ ద్వారము నాన్పి. ఖంగారుగ రెండడుగు లవతలకేసి, అబ్బా? యెవరూ? అన్నది అస్ఫుటస్వరముతో? యిన్నిరోజులు కనుపింపకుండ దాక్కొన్నావు యిప్పుడేం చేస్తావన్నట్టు తలవంచియున్న ఆమె కళ్లల్లోకి చూచాడువంగి వర్మ. చూచారా? అవతల యమ్మ పిల్చుచుండ మీారే యీాలా మార్గ మడ్డగిస్తే యేలాయన్నట్టుదీనంగా చూచింది భర్త ముఖంకేసి. వృథాగా నామెను నవ్వుల పాలెందుకు చేయడమనో, స్వతస్సిద్ధంగా దయార్ద్రహృదయుడగుట చేతనో, చేతులడ్డం తీసేసి ఆమె చెంపపై

సతి నాజూకుగ నొకటికొట్టేడు దసరా బహుమతియని - యిక వెళ్లు పాపం అన్నాడు. చెంప తడుముకొంటూ వెళ్తూవెళ్తూ పై మెట్టుమీద నిలబడి ఒక్కమారు వెనుదిరిగి చూచి నవ్వుకుంటూ చెకచెక మెట్లుదిగి పోయింది సుందరి. మామగారిచ్చిన పండుగ కానుకలందికొని సంతృప్తహృదయులై యుత్తమామల యాశీర్వాదములందికొని వారివారి నివాసముల జేర నేగిరి యల్లుండ్రందరును. తోటి సహవాసగత్తెలం జేరి వేళ మించకుండగ పాఠశాలకేగి విద్య నభ్యసించుచున్నది వనసుందరి, తీరికకలిగినపుడెల్ల భర్తయొసంగిన దసరా బహుమతి తల్చుకుంటూ.

దైవభక్తి

శ్రీమతి, కొల్లూరి. గౌరీదేవి.గారు

౧

ఉ॥ రాలకు మ్రొక్కినంతనె పరాత్పరు డుండునటంచు నెంచి, దే
వాలయమందు భక్తులయినంత, వనాంతరమందు పుట్టలన్
పాలనుబోసినంత, నదిమధ్యమునందు మునింగినంత పా
పాలను బాసిపోదురె ? కృపారహితాత్ములు జారచోరులున్.

౨

ఉ॥ ఇమ్మహినర్థగర్వమున నెందరొ మహావనమందు చాలనే
రమ్ములుచేసి తామిహపరంబుల ముక్తినిబొందగోరి పా
పమ్ములు వోవగా జపతపమ్ములు చేతురు వృద్ధులైనకా
లమ్మున రామనామము విరామములేక జపింతురారకన్.

౩

ఉ॥ సోదరులందఱున్ గలసి సొంపుగనుండిన వారితండ్రికా
మోదముగాదె చేతమున; భూప్రజకంతకు తండ్రియంచు దా
మోదరునెంచి చెప్పరె ప్రబుద్ధులు; కావున తోడివారిక
త్యాదరమిచ్చి జూచునపుడార్త శరణ్యుడు సంతసింపడే ?

శ్రీమతి జాధవకన్య

డా|| ఇ. కె. జానకీఅమ్మాళ్, యం. ఏ. బి. యస్‌సీ.

" రాధామాధవయోర్జయన్తు యమునాకూలే రహఃకేలయః "

పశ్చాత్తాపము

శ్రీమతి డి. వి. సీతమ్మగారు

మాలతి డిప్యూటీ కలెక్టరుగారి యేకపుత్రిక అవడం వల్ల చిన్నప్పటినుంచీ చాలా ముద్దుగా పెరిగింది. తల్లి ఇంట్లో చిన్నపనైన చేయనీయకుండా 'నే నుంటూండగానే నీ కెందుకమ్మా కష్టం' అని అంటూవుండేది. మాలతి చాలాచురుకైంది అయినప్పటికీ తల్లిదండ్రులు ఎక్కువ గారాబంచేసి పాడుచేయుటవల్ల యే పనీ చేత కాకుండా అయిపోయింది. 15 ఏళ్లు వొచ్చేసరికి 4 వ ఫారం వరకు చదివింది. చదువులోమాత్రం చురుకు చూపించేది. ఇంక బంతాట, బ్యాట్మింటన్, సైకిల్ త్రొక్కడం, ఇవన్నీ నిత్యకృత్యాలు. సంగీతం బాగా పాడగలదు. వీణవాయించగలదు. చక్కనిదే. పొడుగ్గా సన్నంగా, పెద్దకళ్లూ, పొడుగైన నల్లటిజుట్టు చాలా అందంగావుంటుంది. అయితే గృహకృత్యాలు చేతకాకుండా పోవడం పెద్దలోటు.

మాధవరావు గొప్ప వకీలుగారికొడుకు. చక్కని వాడే. B. A. Pass అయి ఇంగ్లాండుకు బారిష్టరు పరీక్షకు వెళ్లి పరీక్షఇచ్చి సెలవులకి ఇంటికి వచ్చాడు. వాళ్లయిల్లు చాలా పెద్దది. యెప్పుడూ పదిమందికి తక్కువకాకుండా బంధువులతోటి నిండివుంటూ వుంటుంది. మాధవుని తండ్రిగారి రాబడికూడా చాలా యెక్కువ అవడంవల్లనూ, మాధవుడు వారికి ఒక్కడే కుమారుడగుటవల్లనూ అతనికేమీ కొరతలేకుండా యున్నది. మాధవుడు ఇంగ్లాండు వెళ్లినతరువాత తన పేరు మాధవ్‌గా మార్చుకొన్నాడు. అతడు చాలా బుద్ధిమంతుడు; ఎక్కువ షోకులు అవీ అట్టే లేవు. రోజూ సినీమాలు అవీ లేవు. ఇంతలో మాలతి 4 వ ఫారము పూర్తిచేసిన తర్వాత చదువు చాలించాలి వొచ్చింది. ఇంకేమీ! రోజూ బీచి షికార్లు, సినీమాలు మొదలుపెట్టింది. తల్లితండ్రులు వద్దనలేదు కూడాను. ఇలా వుంటూండగా మాధవునికి ఒకమంచి సంబంధం వచ్చింది. పిల్ల బుద్ధిమంతురాలూ, తెలుగు బాగా చదవడం వ్రాయడం వచ్చును. ఇంగ్లీషుకొంచెంవచ్చు. అందమున్నదనే చెప్పవచ్చును. పేరు. శశికళ. గృహకృత్యములు బాగుగా చేతనగును.

సరే వివాహం వైభవముగా జరిగినది. శశిమాధవులు అన్యోన్యంగా ఒకర్ని వొకరు వదలలేక వుంటూ ఎంతో సంతోషంగా వుంటూ వుండేవారు. వారికి ఒక బాలుడుకూడా కలిగాడు. వాడికిప్పుడు 4 ఏళ్లు. పేరు రాజశేఖరుడు. అయితే మాధవ్‌కిమాత్రం ఒకటి చాలా కష్టంగావుంటూ వుండేది. ఏమిటంటే భార్యకు ఇంగ్లీషు తనతో మాట్లాడడానికిరాదు. అది ఒక పెద్దతప్పక్రింద తోచేది కూడాను. అయితే మాలతిని చూసినప్పటినుంచీ ఆమెను వివాహమాడ వలెనని యున్నది. మాలతికికూడా మాధవుడ్ని వివాహముచేసుకోడం ఇష్టమేనని వేరే చెప్పక్కర్లేదు. ఒకరోజున ఏంచేతనో గాని శశి తనపుట్టింటికి వెళ్లెదనని కోరింది. ఇదే సమయమనుకొని:—

"నువ్వు వెళ్లవచ్చునుకానీ మళ్లీ రానక్కరలేదు" అని అన్నాడు. పాపం శశికళ ఏమీ యెరుగదు గనుక అతన్ని కారణంచెప్పమని బ్రతిమాలుకుంది; కాని యతడు చెప్పలేదు. పోనీ వెళ్లను పంపించవద్దని కాళ్లమీద పడింది, కాని మాధవుడికి జాలిరాలేదు. సరికదా తక్షణం ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపొమ్మన్నాడు. పాపం ఆకరుకి గుండెధైర్యం తెచ్చుకుని పిల్లవాడ్ని నిద్రపోగొట్టి నమ్మకమైన దాదిచేతి కప్పగించి ఆ అంధకారంలో రాత్రి 12 గంటలప్పుడు వీధిలోకివెళ్లి

పోయింది. తర్వాత యేమయిందో తెలియదు. మాధవునికి అప్పటికికూడా కనికరం రాలేదు సరికదా పెద్ద బలువు తగ్గినట్లయింది. మర్నాడే మాలతిని వివాహం చేసుకొన్నాడు. కొన్నాళ్లు బాగా జరిగింది. తర్వాత రోజూ సినిమాలవల్లనూ పౌడరు అవీ యివీ ఒక టేమిటి అన్నిటివల్లను ఖర్చు ఎక్కువకా మొదలుపెట్టింది. ఏ సినిమాలో చూచినా, ఏ బీచిలో చూచినా మాలతీ మాధవులే. పాపం రాజశేఖరంని ఆ బాదితప్ప చూచే వాళ్లేలేరు. ఒకరోజున అయినా మాలతి పనిచేసి యెరుగదు. ఇల్లుఎలావుందో ఒక్కమారైనా పూర్తిగా చూడలేదు.

అప్పు లెక్కువఅయిపోతున్నాయి కాని రాబడి లేదు. మాలతి, రాజశేఖరుని ఎప్పుడు చూచినా అసహ్యముగా చూడడమే. నిజంచెప్తే తనకుమార్త లలితకన్న శేఖరుడు చాలాఅందమయినవాడు. పాపం బట్ట అయినా లేక ఎప్పుడూ మాసినవి చింకివి కట్టుకునేవాడు. ఇప్పుడు 15 యేళ్లవాడయినాడు. కొంచెము ప్రపంచజ్ఞానం వచ్చింది. తను అధికారము చెలాయించవలసిన స్థలంలో ఒకచిన్న బాలిక లలితవున్నదని గ్రహించాడు. తనతల్లిని వెదకాలనుకున్నాడు కాని పాపం చేతిలో కాసీలేదు. అయినా ఎలాగైనా వెదకాలనుకొని ఒకరోజున రాత్రి ఇంట్లోంచి వెళ్లిపోయాడు. తెల్లారింతరువాత ఇంట్లో పిల్లాడు లేకపోవడంవల్ల మాధవుడికి ఎంచేతనో ఏదో లోటుక్రింద తోచింది. లలితమాత్రం వాడ్ని ఎక్కడవెతుకుతారోనని "తిని మాకోస్తలేక ఎక్కడకో పారిపోయాడు ఏం 15 ఏళ్లవాడుకదా! వాడింకా వాడిప్రాణం చూసుకోలేడా" అనేది కాని మాధవుని ఆత్రత ఎక్కువవుతున్నది. పూర్వచరిత్రమ్మతికి వచ్చింది. పాపం చాలా పశ్చాత్తాపపడ్డాడు, అప్పుడు మాలతియొక్కయు శశియొక్కయు భేదం కంటికి కట్టినట్లు కనిపించింది. ఎక్కడచూచినా, శశికళా లేకపోతే తనయొక్క ఋణములు కనుబడుతున్నాయి. శశిన్ని రాజశేఖరుడును కనబడితె తప్పకుండా తీసుకురావాలనుకున్నాడు రాజశేఖరుడు. ఒకరోజున ఆవూరికి ఒక సన్యాసిని 30 ఏళ్లదిన్నూ ఒక బాలసన్యాసి 17 ఏళ్లవాడున్నూ వచ్చారు. వారు అందరికి మంచిబోధనలు చేస్తూయుండడంవల్ల వారిసంగతి వూరంతా ప్రాకిపోయింది. మాధవునికికూడా చూడాలని బుద్ధి పుట్టింది; వారున్నచోటికి వెళ్ళాడు. కుర్రాడ్నిమాత్రం గుర్తుపట్టాడు. ఆ స్త్రీ యెవరా అని ఆలోచించాడు. ఒకవేళ తన శశికళేమో ననుకున్నాడు. ఇలా ఆలోచించుతు కూర్చుండేసరికి ఆ స్త్రీ ఉపన్యసించుట మొదలుపెట్టింది.

మాధవుని అనుమానం తీరిపోయింది.

ఇంకేముంది ఆ శశికళే! అదేరూపు అదేమాట అదే ధోరణి. ఇంక అతనికాళ్లు నిలవలేదు. గబాగబా వెళ్లి శశి కాళ్లమీద పడెను. పడి తనఇంటికిరమ్మని చాలా సేపు బ్రతిమాలాడు. ఆమె పతివ్రతకాబట్టి మగనిచేత బ్రతిమాలించుకోడం ఇష్టంలేక పశ్చాత్తాపంవచ్చింది కాదా అని ఒప్పుకుంది. ముగ్గురూ ఇంటికివెళ్లారు. అంతకుముందే పశ్చాత్తాపంచేత క్రుంగిపోవుచున్న మాలతి వారికాళ్లమీదపడి, శశినిచూచి "అక్కా నాతప్పు క్షమించు. నీకొడుకుని ఇంటినుంచి పోయినట్లుచేసి తర్వాత వెదుకనీయకుండాచేసిన మహాపాపిని నేనే. నా అంత పాపాత్మురాలు ఇంక వుండదు" అని వేడుకుంది. శశికళ తక్షణం క్షమించింది. లలితనుచూచి సంతోషించింది; మరుక్షణంనుంచి ఇల్లు మహాకళగా తయారైనది. మాలతీ శశికళలు అక్కా చెల్లెళ్ళకన్న ఎక్కువప్రేమతో కాలక్షేపం చేస్తూయున్నారు. రాజశేఖరం ఇప్పుడు B. A. పరీక్షకు వెళ్లినాడు. లలితకు వివాహము అయినది. రాజశేఖరుడు తనతల్లిని వెదుకుటకు పడిన కష్టసుఖములు తెలుపుటకు ఇక్కడ ఇప్పుడు వ్రాయుటకు అవకాశములేనందున క్షమించండి. ఈ కథంతా క్షమాపణలతోటే పూర్తిఅయింది కనుక మీరుకూడ క్షమాపణతోటే నాకు సెలవు ఇవ్వండి.

స్త్రీ విద్యా ప్రణాళిక

శ్రీమతి శృంగారకవి లక్ష్మీనరసమ్మగారు

విద్యచే వినయమును, వినయగుణము వలన లోకసమ్మాననమును దక్షతయు, దక్షత వలన ధనార్జనమును, ధనార్జనమున ధర్మసంరక్షణమును, ధర్మసంవర్ధనమున నైహికాముష్మిక సుఖములునందిన స్త్రీలచే తాండవించిన భారతదేశమున, సకలకళావిదులగు స్త్రీలచే సలంకరింపబడిన భారతదేశమున, కాలవ్యత్యయమునుబట్టి స్త్రీవిద్య దోహదములేక సన్నగిల్లి, నామావశిష్టమై, తుదకు బొత్తుగా నశించెను.

ఈ స్త్రీవిద్యానాశనమును పునరుద్ధరించుటకై పశ్చిమఖండవాసులగు మిషనరీలు మన దేశమునకువచ్చి, విద్యావంతులగు కొలది పురుషుల ఆదరాభిమానములతో పేరుగల పట్టణములలోనెల్ల బాలికాపాఠశాలలు స్థాపించి స్త్రీవిద్యాప్రధానమున కుపకరించిరి.

నూటికి 8 మందికంటె విద్యావంతులగు పురుషులేలేని యీనాడు స్త్రీవిద్యకంటె పురుషవిద్యను గూర్చియే ప్రజాభిప్రాయము కేంద్రీకరింపవలసినమాట సత్యమేయైనను, అర్ధాంగియగు స్త్రీవిద్యగూడ విస్మృతిజెందించుటకుగూడ సత్ప్రయత్నములు సలుపబడవలసియే యున్నది.

పురుషులెల్లరు విద్యావంతులైనచో, స్త్రీవిద్యకు పురుషులేగురువులై వ్యాప్తిజెందింతురనుటగూడ యుక్తిసహామే. ఏ విద్యావంతుడు తనభార్య విద్యావతిగా నుండగోరడు?

మొట్టమొదట పట్టణములలో ప్రారంభింపబడిన స్త్రీవిద్య స్థానికపరిపాలనము ప్రజల చేతిలోనికివచ్చిన పిమ్మట పేటీగ్రామములలో వ్యాప్తిజెందుచున్నది.

ఇంటిలో అల్లరి చేయకుండనుందురనియు, పొరుగింటివారి పిల్లలు బడికి పోవుచున్నారనియు, ఇట్టి కారణములవలన తమబాలికలను బడికిపంపిన తల్లులు, "మాపిల్లలకు తగినంత చదువురాలేదు. వచ్చినవిద్య సార్థకముగాలేదు. ఇవి యేమిచదువులు? ఒక పురాణము చదువలేదు. ఒక లెక్కవ్రాయలేదు. ఇంట పనిపాటలు నేర్పుగా చేయలేదు. వంటకు పనికిరాదు. గాజుబొమ్మవలె తయారగుచున్నది మాపిల్ల" అనుచు విద్యయొక్క వాస్తవోపయోగముకొరకు దృష్టి సారించుచుండు శుభదినములు వచ్చినందున కెంతయో సంతసింపదగియున్నది.

మన దేశపరిస్థితులనుబట్టి స్త్రీ యెట్లుండవలెను అనుసమస్య బుద్ధిమంతుల దృష్టినాకర్షించుచున్నది. ఆంగ్లవిద్యాపరిణతులగు విజ్ఞానఘనులు కొందఱు స్త్రీవిద్యకును పురుషవిద్యకును భేదమక్కరలేదు. ఏకవిధముగానే యుండవచ్చు ననుచున్నారు.

మఱికొందఱు శాస్త్రజ్ఞులు 'సృష్టిలోనే స్త్రీ పురుషులకు భేద మేర్పడియున్నది. స్త్రీ మాతృదేవత. పురుషుడు పిత, కావున స్త్రీత్వము మాతృత్వ గరిమాధిష్ఠితముగా నుండవలెను. పురుషుడు పోషణకర్తగా, స్త్రీయొక్క మాతృత్వపోషకుడుగా నుండవలెను. వివాహము కేవల కామశాంత్యర్థముగాదు, సత్సంతానార్థమే. కావున స్త్రీ విద్య, స్త్రీ భావికాలమున, యౌవనవతియైన పిమ్మట వహింపవలసిన కార్యక్రమమున కనుకూలించునదిగా నుండవలయును. విశేషించి సకల సస్యభరితమును, బీదదియగు మన దేశమునకు తగినదిగా నుండవలయును' అనుచున్నారు.

స్త్రీపురుషుల కభేదాధ్యవసాయము గావలయుననువారికి పశ్చిమఖండ మాదర్శము. ప్రత్యేకవిధానము లపేక్షించువారికి భారతావని లక్ష్యముగా గనుపించుచున్నది.

పశ్చిమఖండము రమారమి ఒకశతాబ్దము నుండి స్త్రీపురుషుల కేకవిద్యావిధానమును బరపి తత్ఫలితములను బడసియున్నది. పశ్చిమఖండవాసులలో ముఖ్యముగా ఫ్రాన్సు, జర్మనీదేశములలోని స్త్రీలు మాతృత్వపదవి భారవహముగా, యౌవనోచ్ఛేదకముగా, స్వసౌఖ్యహానికరముగా భావించి, ఆపదవిని వాంఛించకపోగా, నచటి జనసంఖ్య తగ్గి దేశసంరక్షణమునకే భంగమువాటిల్లెను. ఈ పరిస్థితులనుబట్టి అచ్చట అవివాహితుడగు బ్రహ్మచారి బ్రువునకు శిక్షార్థపు పన్నువిధించుటగూడ సత్సంతానాభివృద్ధికి చాలనందున పిల్లలను గన్న కుటుంబములుగల ఉద్యోగికి పిల్లకింత చొప్పున శిశుపోషణార్థము ధనమిచ్చెదమని ఉత్తర్వులు ప్రకటించిరి. అదియు చాలకపోగా వివాహాపుఖర్చులను ఆయాంగవర్నమెంటువారే భరించెదమని ప్రకటించినారు. ఇదియు జర్మనీదేశములో చాలకపోగా — మాతృత్వమును స్వీకరించుట కడ్డుగానున్న ఉద్యోగపదవీ వాంఛను నిర్మూలము గావించుటకై స్త్రీలు విద్యావతులై, గృహదక్షలై, శిశువిద్యాపోషణానురక్తలై దేశదేశమునకు సత్సంతానప్రదలై యుండవలెనని శాసించబడెను. ఇట్లే యిటలీయందు కూడ నేడు స్త్రీని మాతగా పూజించుచున్నారు.

మన దేశము సకల సస్యభరితమై, సర్వజనులు సుఖముగా జీవించుటకు వలయు సమిష్టికుటుంబ నిర్మాణముచే నిరుద్యోగ సమస్యకెడ మీక, స్త్రీ మాతృత్వపదవిని నిరీక్షించుచు దేశవర్ధకులగు జనసంఖ్య కెప్పుడును కొఱతలేకయుండెను.

పూర్వకాలమున సమిష్టికుటుంబనిర్మాణము, వర్ణాశ్రమవృత్తిజీవనములవలన నిరుద్యోగసమస్యకే యెడములేకుండెను. కలకొలదిగా కుటుంబములోని వారందఱు పంచుకొని తినుచుండిరి. కుటుంబాదాయమునుబట్టియే, వ్యయమును పరిమితమై యుండెను. ఉద్యోగములేనివారేలేరు. కాని అందఱు యథోచిత క్లుప్తభోగములనే యనుభవించుచుండిరి. ఆనాడు స్త్రీలకు

కుటుంబమే విద్యాగురువు; సాంప్రదాయము సంరక్షింపబడుచుండెను. స్త్రీకి చదువు, యింటిపనిపాటలు, శుభాశుభ కార్యక్రమ నిర్వహణదక్షత, అతిథిపూజ, శిశుపోషణము, పురాణకాలక్షేపము, వ్రతాచరణము, తన ఆచారశౌచశీలముల యొదువున పిల్లలకు సత్సంప్రదాయము నేర్పుట నిత్యవిధులై యుండెను.

ఈ పద్ధతులలో మెలగినవారు, స్త్రీలకు భారతసంప్రదాయ వర్ధకమగు విద్యావిధాన మేర్పరుపబడవలెనని కోరుచున్నారు.

ఏ దేశీయులకును దేశసాంప్రదాయ మర్హ మనుట నిర్వివాదాంశము. భారతదేశము భారతదేశీయుల బట్టకట్టునుగూర్చి పశ్చిమ ఖండవాసు లెంతో మెచ్చుకొనుచున్నారు. ఒక కుట్టయినను లేక 16 మూరల చీరను శరీరమంతకప్పుకొనుటకు వీలైన విధానము ఒక్క భారతదేశమందే కలదు. ఇట్లు శరీర మంతకప్పుటకు పశ్చిమఖండవాసులదుస్తు లెన్నో అతుకులతో, కుట్లతో, బిగింపులతో, గాలి ఆడనివిధముగా నుండును.

భోజనవిషయమునగూడ సర్. కె.వి. రెడ్డి నాయుడుగారు మొదటిసారి ఇంగ్లాండునకు పోయివచ్చిన తర్వాత చెప్పినట్లు, పాకకళ - సమపాళముగా, ఉప్పు పులుసు కారముల సమ్మేళనముతో సర్వసిద్ధముగా నొనర్పబడుటకు మనభారతదేశమే అగ్రస్థానమలంకరించుచున్నది.

మన దేశసాంప్రదాయమున నిలుపుకొన దగిన యాచారములు చాలగలవు. అతిథి పూజ. అపరాహ్ణకాలమున నింటికి వచ్చు వారికి భోజన మనునర్చుట. నిత్యము ప్రతి యింట దేవపూజ, మాతృత్వపదవీ స్వీకారకాంక్ష.

ఇందులకు వలయు విద్యావిధానము స్త్రీలకు ముఖ్యావశ్యకము. స్త్రీలు బుద్ధియందు పురుషులకంటె నాల్గురెట్లెక్కువ చుఱుకుతనము గలవారని మనువే చెప్పియున్నాడు. అట్టి స్త్రీలకు 15 వ యేటనే దాంపత్యపదవిని పొందవలసిన స్త్రీలకు, ఆ వెంటనే మాతృత్వమును, అటుపైని శిశుపోషణమును, కాపురమునకు పోయిననాటనుండి వంటయింటిపని గృహకార్యనిర్వహణమున నుండవలసిన స్త్రీలకు 8 సంవత్సరములలో భారతదేశ సాంప్రదాయసిద్ధమును, నవీన నాగరకతానుకూల్యమైన మెఱుగులు, గల విద్యాప్రణాళిక యేర్పరుపబడవలెను.

అట్టి స్త్రీవిద్యాప్రణాళికను గూర్చి విదుషీమణులు తమయభిప్రాయములను 'గృహలక్ష్మి' పత్రికారాజముద్వారా తెలిపిన మిగుల సంతోషించెదను. బహుజనాంగీకారమైన అట్టి ప్రణాళికను స్థానికసంస్థలలో ప్రవేశపెట్టుటకు విద్యాశాఖా డైరెక్టరుగారికి నివేదింపవచ్చును.

సోదరీమణులారా! మాతృత్వ పదవీ పర్యవసాయులగు స్త్రీ వతంసములారా! మీకు తోచిన ప్రణాళికను ప్రచురించి దేశకళ్యాణమును సమకూర్చుడు.

వింత స్నేహితుడు

శ్రీమతి వితాల దుర్గాభాయిగారు

సాయంత్రము 4-15 గంటలకు గ్రంథాలయం యింకా తీస్తే రాలేదుండావుంది. అప్పుడే కాలేజి వదలుటచేతనూ, వచ్చేదారిలో వుండడముచేతనూ, కొంతమంది కాలేజిగాళ్ళుకూడా ఆంధ్రగ్రంథాలయంలో వచ్చి చోటుదొరకక పిన్నపెద్దలమధ్యనే కొంచెం చోటుచేసికొని చేతికందిన పేపర్లు చదువుకుంటున్నారు. కాని వారిలో ఒకఆమెమాత్రం చోటుదొరకక ఒకచోటునుంచుని ఆతురతతో ఒక స్థానంకోసం అటూయిటూ చూస్తోంది. ఇదంతా చూస్తోవున్న ఒక పెద్దమనిషి తానుకూర్చున్న కిటికీలోనే కొంచెం ప్రక్కగా జరిగాడు ఇక్కడకువచ్చి కూర్చోమన్నట్లుగా. ఆయనకూడా మంచిమనిషిలాగే వున్నాడు. ఈమెను చూడగానే ప్రేమాస్పదమైన చిరునగవును వెలిబుచ్చాడు. ఆమెకూడా ఆయన అయాచితమైన ఆదరణను సంతోషిస్తూ కూర్చుంది. ఒక Puzzle ను solve చేయటానికై వేళ దాటి పోతుందేమోనని హడావిడిగావచ్చుటచేదీర్ఘనిశ్వాసలు విడుస్తోంది. తాను solve చేయదలచుకొన్న Puzzleకి ఆనాతే ఆఖరు నియమితదినమగుటచే దానిని ఆరోజు సాయంత్రానికి తప్పకుండా పూర్తిచేసి టపాలో పడవెయ్యాలనుకుంది.

* * *

“రామూ సిదగ్గిర రామన్నడిక్షనరీవుందా? ఒక మాటకోసం సరియైన అర్థందొరకక నా మెదడు పాడు చేసుకుంటున్నాను. అన్నట్లు నీవు యీనెల Hindu Weekly లో cross word Puzzle చేస్తున్నావా?” అంది రాజ్యం.

“నేను చూశానుకాని రాజ్యం నేను పట్టే అభాగ్యదను యీ Puzzles కోసం ప్రతినెలా 10 రూపాయలుపైగా ఖర్చుపెడ్తూవుంటాను. కాని 4,5 తప్పులు వుంటూనేవుంటాయి. నీకేమైనా Prize వచ్చిందా? ఆ వచ్చేవుంటుంది. అందరూ నామాదిరిగానే వుంటారేమిటే! యిప్పుడు కేబులో రామన్న డిక్షనరీ లేదుకాని నాదగ్గర్ను డిక్షనరీవుంది కావాలా?” అన్నాడు రాము.

“యిప్పటి కాలపువాళ్లంతా ఏదో కొత్తమాదిరి డిక్షనరీలువ్రాసి డబ్బు సంపాదిస్తున్నారనుకుంటా” అంది నవ్వుతూ. “రామూ నీవు B. A. కదూ చదువుతూవుంటా? మొదటేడా రెండవయేడా?”

‘అవ్వే అప్పుడే ఎక్కడండి ఇంకో ఏడువుంది.’

‘తర్వాత ఏంచేస్తావు? B. L. చదువుతావా?’

‘అవును చదవాలనేవుంది మరి.’

యీసంభాషణ జరుగుతూవుండే నే రాజ్యం డిక్షనరీచూసి Puzzle పూర్తిచేసి కవరుమీద ఎడ్రసు వ్రాసి బిళ్లఅంటించి అదంతా మళ్లీ ఓమాటు చదువుకొని ‘అమ్మయ్య ఏలాగో ఓలాగు పూర్తిచేశాను. తరువాత ఏమవుతుందో! మూడువందలు Prize రావచ్చును’ అంటూ తనచేతిలోని పుస్తకంతో విసురుకుంటూ కూర్చుని చదువుకుంటున్న వాళ్లవైపు చూస్తోంది.

* * *

యింతలో ఒకపొట్టిమనిషి—వేషాన్నిబట్టి ఒక ఆంగ్లోయిండియన్ మాదిరిగా వున్నాడు—వచ్చి రామూ బుజాలమీద గట్టిగ చరిచి Well Ramu ! How are you?(రామూ ఏలాగున్నావు?) మనం బొంబాయిలో కలుసుకున్నప్పుడుకంటే బాగా పూ రా వే హో యు.

" దసరా కొలువులు కదవే
కుసుమాంగీ వచ్చి పసపుఁగుంకుమ గొనవే "

" బ్రహ్మ దేశపుఁ బరమసౌభాగ్యచిహ్న "

ఇదిగో ఇలా చూడు. ఇదేమి మాట్లాడవేం ఏమైనా అస్వస్థతగావున్నావా? ఏమమ్మాయి ఏమిమాట్లాడవేం? ఏమైనా విచారంగావున్నావా? అన్నాడు ఆ ఆంగ్లో ఇండియన్ ఆతురతతో.

రామా తలతిప్పి ఆంగ్లోయిండియన్ భుజాలమీద ఆన్చి వికారంగా అటూయిటూ తిప్పుతున్నాడు. రామా కిటికీలోంచి క్రిందకిచూస్తుండగా యీ స్నేహితుడు భుజాలమీద ఆపుచేస్తున్నాడు. యిదంతా ఒక్క నిమిషంలో జరిగినమార్పు. రాజ్యం యిదంతా చూస్తూ యీమార్పుకు చాలా ఆశ్చర్యపోతోంది. క్రితం పదినిముషాలనుంచి నాతో చాలా సర్ధాగా మాట్లాడుతున్నాడు—ఇప్పుడిది ఏమి వింత? అంది రాజ్యం ఆశ్చర్యంతో.

నీకేమీ వికారంగా కన్పించలేదా.

అబ్బే నాతో మాట్లాడేటప్పుడేమాత్రం వికారంగా వున్నట్లు కనబడలేదు.

చాలా ఆశ్చర్యంగావుందే. నేను యితన్ని నే కలుసుకోవడం. అయ్యోపాపం ఏమిఆపద సంభవించిందో!... అన్నాడు ఆఆంగ్లోఇండియన్ చాలా జాలిమనస్కుడై.

రాజ్యం ఆతురతతో రామా ముఖం చూసి అయ్యో రాము తెలివితప్పినట్లున్నాడు. సోడా తెస్తానాఅని సోడాకోసం అవతలికి పరుగెత్తింది రాజ్యం.

యిదంతా చూస్తున్నవాళ్లు తక్షణం ఆసుపత్రికి తీస్కువెళ్లండి అనిచెప్పగానే ఆ ఆంగ్లోఇండియను ఎవరి సహాయం అక్కర్లేకనే రామాని తనచేతులమీద కారులోనికి ఎక్కించి ఆసుపత్రికి బయలుదేరాడు.

* * *

రాజ్యం సోడా తీసుకొనివచ్చింది కాని ఆమనుష్యులిద్దరూ కనబడలేదు. ప్రక్కవాళ్లనడిగి ఆసుపత్రికి తీసికొనివెళ్ళబడ్డాడని తెలుసుకొని సరే మంచిపనే జరిగిందనుకొంది. తనపుస్తకాలన్నీ తీసుకొని యింటికి వెళ్దామని బయలుదేరిపోతూవుంటే ఆమె Purse కనబడలేదు. కాని రామా Purse మాత్రం అక్కడుంది. అయ్యో తన Purse యిక్కడవుంచి పొరపాటున నా Purse పట్టుకొని వెళ్లినాడు కాబోలు అందులో నా Puzzle cover వుంది: పోస్టు టయిమ్ అయిపోవచ్చింది అనుకుంటూ గబగబా రోడ్డుమీదికి పరుగెత్తి ఒక కారు వెడుతూవుంటే ఆపి దానిలో ఎక్కి ముందుపోతూవున్న పచ్చకారుని కలుసుకోవాలి: త్వరగా కలుసుకుంటే ఇవ్వవలసినదానికన్న రెట్టింపు యిస్తానని డ్రైవరును ఆశపెట్టింది. డ్రైవరు కూడా కారుకు వేగం హెచ్చించాడు. రాజ్యానికి ప్రక్కనున్న చెట్లుచేమలు ఏవీ కనుపించడములేదు. ఆమెదృష్టి ముందున్న పచ్చకారుపై అతితీక్ష్ణంగా ప్రసరింపజేస్తోంది. Puzzle Post చేయడానికి ఆలస్యమవుతూన్నందుకు ఆ ఆంగ్లోఇండియనుని నిందిస్తూ వుంది లోపల.

* * *

కొంతదూరంపోగా ఆపచ్చకారు ఒక పురాతనపు బిల్డింగుదగ్గర ఆగివుంది. వీళ్ల కారుగూడా ఆకారు ప్రక్కనే ఆపుచేశారు. రాజ్యం నింపాదిగా కారులోంచి దిగింది. టైముచూసేటప్పటికి సరిగా 4-50 గంటలు అయింది. యిక టపాలో వేయడానికి 25 నిమిషాలుమాత్రమే time వుంది. వీరు ఆగినరోడ్డు ఊరికి చాలా చివరగావుంది. ఆరోడ్డుమీద ఎక్కడా జనసంచారములేకుండా నిర్మానుష్యంగావుంది. ఆసుపత్రికకదా తీసుకొని వెడతానని ఈపెద్దమనిషి తీసుకొని వెడతా! ఆసుపత్రులన్నీ దాటించి ఇక్కడకు తీసుకొచ్చాడేమాయని ఆలోచిస్తోంది. ఆకారుదగ్గరకువెళ్ళి అందులోకి తొంగిచూచింది. అందులో ఎవరూలేరు కాని ఒకమూల ఒకడబ్బాయును కొన్ని కూరలుమాత్రం కలవు. ఆడబ్బామీద poison (విషము) అని వ్రాసి వుంది. దానితో రాజ్యానికి అనుమానం ఎక్కువైంది.

భయంకూడా కల్గింది. ఆడబ్బాను నింపాదిగా బయటకు లాగింది.

డ్రైవర్.

డ్రైవర్ వచ్చాడు.

యిదంతాచూస్తే చాలా చిత్రంగావుంది.

అవును నాకూ అలాగేవుంది అన్నాడు డ్రైవరు.

యీ ఆంగ్లోయిండియన్ రాముకి ఇక్కడ ఏం సహాయంచేయగలడు. యిదేమీ ఆసుపత్రికూడా కాదే! యీ యిల్లు యీ ఆంగ్లో యిండియన్‌దని కూడా తోచదు. అందుచేత యిదంతాచూస్తే ఆ ఆంగ్లో ఇండియన్ ఏదో మాయచేస్తున్నట్లుగా తోస్తోంది అంది. ఏమైనాసరే యిదంతా నేను కనుక్కోవాలి—యీ విషయంలో నీవుకూడా నాకు తోడ్పడాలంది. డ్రైవరును అలాగే సహాయంచేస్తాను అన్నాడు. సరే నేను లోపలికి వెడతాను నీవుమాత్రం గుమ్మందగ్గిరవుండి ఎవరినీ లోనికి రానీయకు అని చెప్పి అవుసరమైతే సహాయంకోసం ఒక యీలను ఆ డ్రైవరువద్దనుంచి తీసుకొని డబ్బా చేతపుచ్చుకొని నింపాదిగా ఇంట్లోకి వెళ్లింది. తలుపులు వేసి లేవు. నింపాదిగా మేడమీదికి ఎక్కింది. పైన ఒకగదిలో కొన్నిమాటలు వినిపిస్తున్నాయి. ఆగది తలుపులు సగంవరకు మాత్రమే వేశివున్నాయి. నింపాదిగా వెళ్లి తలుపుప్రక్కనే నుంచుని వారి సంభాషణ వింటోంది.

"జాన్, యీతనికి తెలివివచ్చినతరువాత కొంచెము సిల్లియ్య" అన్నాడు ఆ ఆంగ్లోయిండియన్ జాన్ అనువానితో—అతనికి తెలివొచ్చే వేళయింది.

జాన్ నేనా తమాషాచేస్తూండగా నీవు చూడవలసినది. ఏమిచేశాననుకున్నావు నేను డాక్టర్‌షాప్ వద్ద దొంగిలించిన విషసూదితో యితని భుజంమీద గుచ్చాను. అతిసునాయాసంగా ఎవరికీ తెలియకుండా చేశానా పని. ఆసరికి యితడు నాబుజాలమీద వాలిపోయాడు యీలోపున నే నతనితో కొన్ని ఛలోక్తులు మాట్లాడుతున్నాను. చాలా తమాషాగా జరిగింది. ప్రతివాడు నేనాతని స్నేహితుడననుకున్నారు. అతని ప్రక్కనున్న అమ్మాయి ఏదో కాస్త హడావిడి చేసినది కాని అసలు సంగతి తెలియను—ఏదీ అతనిదగ్గరనున్న Purse యీలాయియ్యి అందులో వజ్రమున్నట్లు వీలా తెలిసిందనుకున్నావ్.

తామసే చెప్పాడు...అన్నాడు జాన్ ఓహో అయితే రహస్యవిషయాలు వెల్లడిచేయకుండా అతనికి కూడా ఓమారు బుద్ధిచెప్పాలన్నమాట.

యితని కింకా తెలివిరాలా ?

యీ సంభాషణతో రాజ్యానికి సంగతంతా గ్రాహ్యమయింది. కాళ్లు వణకుతూవున్న ధైర్యంతో అక్కడే నుంచుంది యింకా విందామని—

జాన్ యిల్లాచూడు ఇందులో వజ్రమేది...... ఆ సంచిని గట్టిగా బల్లమీద విసిరిపారేశాడు.

రామూదగ్గరకు వెళ్లి అతన్నిబాగా గుంజాడు.

లే...లే...నీవు మెళుకువగానున్నట్లు నాకు తెలుసును. నాతో తమాషాచేయకు చెప్పు వజ్రమేం చేశావో.

అది నా Purse లో వుంది. అన్నాడా రాము విధిలేక

ఏదీ చూపించమని దానిని మీదపారేశాడు.

యిది నా Purse కాదు రాజ్యానిది అన్నాడు రామూ.

ఆ...లా...గా అయితే పొరపడిచాలా తెలివి తక్కువపనిచేశామే అని ప్రేలుకరచుకొన్నాడు.

నేను వెళ్లవచ్చునాఅండీ.

వీలులేదు వజ్రంమాట చెపితేనేగాని నిన్నుగుమ్మం దాటి అడుగుపెట్టనివ్వమన్నాడు కోపంతో. రాజ్యానికెక్కడా కోపం ఆగటంలేదు. అది తప్పనిసరిగా రామూకి సహాయంచేసే సమయమనుకొంది. నిశ్శబ్దంగా రెండు సెకండ్లు గడిచాయి. హఠాత్తుగా తలుపు తెరువబడింది. లోపలి మనుష్యు తెల్లబోయారు. ఆంగ్లో

అబిసీనియా చరిత్ర

చదువుల రామచంద్రయ్యగారు

"అబిసీనియా అనాగరికులకును క్రూరులకు నివాస స్థానము. నాగరికులమైన మనము దానిని స్వాధీనము జేసికొని వారిని చక్కజేయవలయును" అని ముసోలిని గంభీరముగ చాటుచున్నాడు. "నాగరికతగల దేశము లన్నియుగూడ చేరి ఈపట్టున శాంతిని గలిగింపజాలక పోవునేని, ముసోలినీ ఖిల్లాశపుపట్టును విడిపింపజాలలేని, యుద్ధము తప్పదేని, మేము మమ్ము గాపాడుకొనుటకైన వీలు గలుగజేయవలయు"నని, విదేశములు యుద్ధసామగ్రులను అబిసీనియా కంపుటకు నిరాకరించినపుడు రాస్ టఫారి నాగరికతా ప్రపంచమును ప్రార్థించెను. ఈ యిరువురి ప్రముఖులమాటలను గమనించి చూచెదమేని ఇందేదేశము నాగరికత జెందినదో చక్కగ ద్యోతకమగుచున్నది. శతాబ్దముల నుండియు నూరుపేరులులేక మారుమూలల ఆఫ్రికా ఖండమున ఉత్తరభాగమం దణగియుండిన అబిసీనియా నేడు ప్రాచ్యపాశ్చాత్య ప్రపంచములం దన్ని దేశముల దృష్టి యాకర్షించినది. అబిసీనియాసమస్య నేడు ప్రపంచసమస్య యైనది. కారణమెయ్యది?

బ్రహ్మాండమైన ఆఫ్రికాఖండమును శ్వేతజాతు లన్నియు ఇంతింతగ కబళింపగా ధైర్యసాహసోత్సాహములచేతనేమి, ప్రకృతి సాయమునననేమి వందల కొలది సంవత్సరములుగా తన స్వాతంత్ర్యము గాపాడుచు వారి యాశకెంధనముగాక యుండునది అబిసీనియా యొక్కటే. ఏనాడు అనాగరికులగు నల్లజాతులపై శ్వేతజాతులు విజృంభించి వారిని నాగరికుల జేయవలయునని పైకిజెప్పుచు, రాజ్యకాంక్ష, ధనాశలోపల వేధింపగా, అలెగ్జాండరు నల్లజాతులపై దండెత్తి పోవజాలెనో, నాటినుండియు యితనివంటి మహాత్ములు పెక్కుమంది దానిని గు. చ. తప్పక ఆచరించుచునే యున్నారు. తన్మూలముననే నల్లజాతు లన్నియు కొంచె మెచ్చుతక్కువగ శ్వేతజాతుల ప్రాబల్యమునకు తాళజాలక లోబడియెను. నల్లవారికి తగిన నాగరికత నేర్పవలయుననియే శ్వేతజాతుల ముఖ్యాభిప్రాయమైనట్లు గనపడుచున్నది. కాని వారట్లాక్రమించిన ప్రాచ్యదేశీయుల కెంతవఱకు నాగరికత నేర్పిరో, ఎంత ముందునకు దీసికొనివచ్చిరో, ఎంత భాగ్యవంతులను జేసిరో ప్రపంచమెఱుగనిది గాదు; తుదకు వారుగూడ దాని నెఱుంగకపోలేదు.

అబిసీనియా నల్లజాతివారి దేశమగుటయే ఈ యలజడికింతయు కారణము. పైగా స్వాతంత్ర్యమును గాపాడుకొనుచున్నది. అచ్చటచ్చట అనాగరికులు చుట్టుపట్టున నున్నవారిని బాధించినారు. పెక్కు సాధనసంపత్తి యుండియు, పరిశ్రమలందు, వ్యాపారమునందు ముందునకు రాజాలకున్నది. ఇటలీ యన్ననో శ్వేతజాతి; నాగరికతకు వేలకొలది సంవత్సరములుగా పేరుగాంచినది. బలవంతమైనది; దానికి నల్లజాతులను తమస్వాధీనమునకు దెచ్చుకొని నాగరికుల జేయుటకు హక్కున్నది. అబిసీనియాకదియిష్టము లేకుండ నుండవచ్చును. ప్రపంచమంతయు నది యకార్యమనవచ్చును. తుదకు కోపించి కొందరు ఇటలీని ప్రతిఘటించి అబిసీనియాకు సాయముగూడ జేయవచ్చును. కాని ఇటలీ బలాత్కారముగనైన అబిసీనియాను లోబడునట్లు జేసుకొని నాగరకత వ్యాపించునట్లు జూచుట తప్పని సరియైయున్నది. ఇదంతయు గమనించిన వారికిట నేదేశము నిజముగ నాగరికత జెందినదో తెలియంగనగు. ఇతరులజోలికి పోక, తన

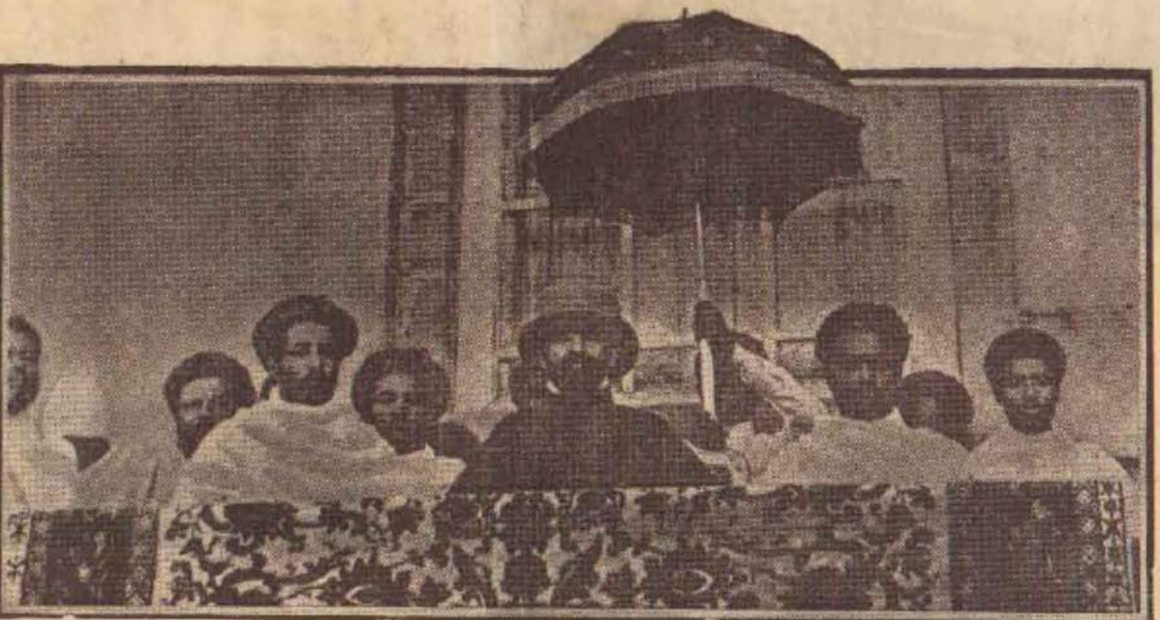
అబిసీనియా చక్రవర్తి

అబిసీనియా యువతి

అబిసీనియా రాణి

అబిసీనియాలో జరుగు జాతీయోత్సవమును చక్రవర్తిగారు స్వయముగ జరిపించి ప్రబోధించుట.

స్వాతంత్ర్యము నితరుల దురాశకు ఒప్పజెప్పక, ఒకవేళ యుద్ధము తటస్థింపనున్నను హృదయపూర్వకశాంతికై శతలప్రయత్నములు చేసిన దేశమున నాగరకత గలదా! లేక నాగరకతగలదని విఱ్ఱవీగుచు, దురాశచే లేనికారణములుగల్పించుకొని ఇతరుల నన్యాయముగ లోబరచుకొనసెంచి, వేల, లక్షలకొలది ధనమునకును తోడి సోదరుల వినాశమునకు లెక్కింపక ఇతరులమాట చెవినిబెట్టు దేశము నాగరీకత జెందినదా? దీనికి ప్రపంచము ఉత్తర మివ్వగలదు. ఇట్టి సమయములందు బలవంతమగు పాశ్చాత్యదేశమును దిట్టముగ నెదుర్కొన సంసిద్ధముగనుండునట్టి నల్లజాతుల దేశమును గురించి పాఠకులు కొంచ మెఱుంగుట మంచిది.

నైసర్గిక పరిస్థితులు:—

అబిసీనియా ఆఫ్రికాఖండమున తూర్పుభాగమున నున్నది. తూర్పున ఇటలీ సోమలిలాండును, పడమట సూడాను ఈజిప్టు దేశములును, ఉత్తరమున బ్రిటిషు తూర్పు ఆఫ్రికా సరిహద్దులుగా నున్నవి. ఈరాజ్యము మూడు ముఖ్యభాగములుగను తొమ్మిది రాజ్యభాగములుగను విభజింపబడియున్నది. దీనివైశాల్యము 3,50,000 చదరపుమైళ్లు. దేశమంతయు కొండలు నిండియుండును. కొంతభాగము ఎడారి ప్రదేశములతో గూడ గలవు. కాని సస్యశ్యామలములగు ప్రదేశములు లేకపోలేదు. బంగారు, రాగి, మొదలగు లోహపు గనులున్నవి. వ్యవసాయమున కుపయోగించు నదులును సరోవరములును గూడ పెక్కుగలవు. ఎండలు విశేషము. ఉష్ణము కొన్నిస్థలములయందు భరింపరాకయుండి 160 డిగ్రీలకుగూడ పైకిపోవుట గలదు.

ఈ దేశమున ముఖ్యమగు పరిశ్రమ వ్యవసాయమైనను, ప్రత్తి కాఫీ విశేషముగ బండుచున్నవి. కొంచెము పరిస్థితుల బాగుజేసినచో పంటలు దివ్యముగ బండు సూచనలుగలవు. చెఱుకు ఖర్జూరము, ద్రాక్ష, జొన్న, గోధుమలు, పొగాకు మొదలగు పంటలేగాక, చర్మములు మొదలగునవి తయారుచేయబడుచున్నను ఎగుమతులు చాలతక్కువ.

దేశమంతయు ప్రయాణసౌకర్యములకు మార్గములు లేవు. జిబుటినుండి రాజధానియగు అడిస్ అబాబా వఱకు రైలుమార్గముగలదు. రాజధానిచుట్టు కొంత వఱకు బాటలుగలవు. ఇతరచోట్ల కొండమార్గములే. కాని ముఖ్యపట్టణములగు హరార్ జిబుటి మొదలగు పట్టణములకు టెలిగ్రాఫ్, టెలిఫోన్ సౌకర్యములు గలవు.

ప్రజలు:—

ఇపుడు ప్రపంచమంతయు, అందుముఖ్యముగ ఇటలీ దేశము చాటించుచున్నంతటి యనాగరికులును, క్రూరులును నగు వివిధజాతులు అబిసీనియాయందున్నవారని తలంచుట సత్యేతరము. అచటచట ఇట్టి కొండజాతులు లేకపోలేదు. అబిసీనియాయందు పెక్కుజాతు లుండుటయు నిజమే. కాని వారిలో అధికారము చేతియందుంచుకొని దేశమును పాలించువారు 15,00,000 గలరు. ఈదేశపు జనాభా 80 లక్షలు.

ముఖ్యమగు వృత్తి వ్యవసాయమని ముందే చెప్పియుంటిమి. నేటివఱకు విద్యావిధానముగాని, ప్రభుత్వపుసాయముగాని లేనందున పరిశ్రమలు వృద్ధినంద లేదు; గాని యిపుడు చాలమంది విదేశముల కేగి యందు పారిశ్రామికవిద్యల నభ్యసించి తమదేశమున వివిధపరిశ్రమల స్థాపించియున్నారు. వ్యవసాయము గూడ వృద్ధియగుచున్నది. పూర్వమునుండి పశువుల పెంచుట గొఱ్ఱెలను మేపుట వంశపారంపర్యముగ వచ్చుచున్నది.

నల్లని శరీరము నీగ్రోరూపములు గలవారు మొదలు పాశ్చాత్యులకు దీటగునట్టి వారుగూడగలరు. వారు ఎంతకష్టములకు గాని వెనుదీయరు. తమ దేశమే వారిని దిట్టముగ జేసినది. వారిది క్రీస్తుమతము. కాని ఆ దేశమున అరుగురికొకరుచొప్పున మహమ్మదీయులు గూడ గలరు. వారు తమతమ మతములయెడ ఆసక్తి గల్గియుందురు. క్రీస్తుమతములో వారు జేరియున్నప్పటికి మరి యేయితర క్రీస్తుదేశమునందును లేనట్టి విచిత్ర

వాదుకలును, అభిప్రాయములును వారికి గలవు. రాజధానియందున్న 'అబూనా' అని పిలువబడు క్రీస్తుమతాధికారి తానెక్కువ మహాత్మ్యము గలవాడ ననుకొనుటయేగాక ప్రజలపై నమితమైన యాతని యాశీర్వాదమని యెంచుదురు.

ఈదేశమున గృహములన్నియు మట్టితో నిర్మించికొందురు. ముఖ్యపట్టణమగు అడిస్ అబాబాయందలి రాచనగరుగూడ మట్టితో నిర్మింపబడినదే. సాధారణ ప్రజలందరు శుభ్రముగనుండరు. స్నానము రుదు. తలలపై నూనెరాచుకొని దానిపై పెరుగు పెట్టియుంతురు. మూడు నాలుగు మాసములకుగాని దానిని శుభ్రపరచరు. విద్య యెుచటనో గాని కానరాదు. వారు దాని గమనించుటగూడ అరుదుగనే యున్నది. నాగరికతగల ప్రపంచము నూతనవస్తువులతో నూతననిర్మాణములతో ముందు సాగుచున్నను, భారతదేశమున కుగ్రామ నివాసులవలె వారేమియు గమనింపక తమ పురాతనపద్ధతులను వీడక తమజీవితముల సుఖముగ గడుపుకొనుచున్నారు.

చరిత్ర:—

ప్రపంచచరిత్రయందు అబిసీనియానుగురించిన సమాచారమేమియు లేదు. ఉన్నను ఇపుడు తెలిసికొనుటకాధారము లేమియు లేవు. క్రీ. శ. మూడవశతాబ్దియందే అబిసీనియనులు క్రీస్తుమతావలంబకులైరిగాని క్రమక్రమముగ వారు మహమ్మదీయ ప్రపంచముచే నావరింపబడి క్రీస్తుమతావలంబకులైన ఇతరదేశీయులతో నెక్కువసంబంధము లేకుండిరి. ఆదినుండియు ఈదేశము అంతఃకలహములు, యుద్ధములచే నిండియుండినట్లు తెలియుచున్నది. కాని అపుడపుడు ఉత్తమపురుషులు, ధైర్యశాలులు వీరులు అచ్చటచ్చట బయలుదేరి దేశారిష్టములబాపి, ప్రజలకు శాంతిచేకూర్చి విదేశస్థుల నెదుర్కొని పారద్రోలినవారు లేకపోలేదు. వారు మతముకొఱకై యెంతయో పాటుపడినారు. అనాగరికత ఇట్టి కార్యముల జేయింపజాలదు.

అట్టి సుప్రసిద్ధపురుషులలో మూడవ తియడోర్ ముఖ్యుడు. అతడు 19-వ శతాబ్దిమధ్యమున చిన్నచిన్న రాజులజయించి రాజ్యమును గొప్పచేసెను. కాని బ్రిటీషువా రాదేశముపై దండెత్తినపు డాత్మహత్య గావించుకొనిరెను. ఆతనితరువాత నెన్నదగినవాడు నాల్గవజాన్. అతడు రాజ్యమును మంచిస్థితికి దెచ్చెను. ఆతని కాలమున తనపై నెత్తివచ్చిన పాశ్చాత్యులను జయించుటేగాక, ఓడవ్యాపారవిషయమై జనించిన పగవలన యిటలీదేశము తనపైకి సైన్యముబంపగా 1887-వ సంవత్సరమున దానిని సంపూర్ణముగ రూపుమాపెను. ఆసంపూర్ణవినాశమే ఇటలీదేశీయుల హృదయమున నేడు ప్రజ్వలించునది. జాన్ అనంతరము మెనలెక్ రాజయ్యెను. ఈతని కాలమునగూడ ఇటలీతో పోరాటమునగూడెను. 1896-వ సంవత్సరము మార్చి మొదటి తేదిని మునుపటికంటె భయంకరమగు ఓటమి వినాశము ఇటాలియనులకు గల్గెను. ఈత డితరదేశములతోడ స్నేహితము జూపించుచుండెను. ఈ విజయముగల్గిన తరువాత ప్రపంచము గనులు దెరచెను. నల్లజాతియందు పాశ్చాత్యులను మించువారిపుడుగూడ నున్నారనువిషయము ప్రపంచమునకంతయు దెలియవచ్చెను. ప్రదేశములు తమ రాయబారులను అచటికి పంపుట కారంభించెను.

మెనలెక్ అనంతరము అంతఃకలహములుజరిగి తరువాత అతని మనుమరాలు రాణిగను ప్రస్తుత చక్రవర్తియగు రాస్ టఫారి ఆమెకు సంరక్షకుడుగను నియమింపబడి అంత్యమున నాతడే చక్రవర్తియయ్యెను.

రాస్ టఫారి: దేశాభివృద్ధి.

“పట్టుదలయందును, తన శక్తిసామర్థ్యములను మంచి కుపయోగించుటకును రాస్ టఫారి వంటి చక్రవర్తి యిప్పటి ప్రపంచమున గానరా”డని దీనబంధు ఆండ్రూస్ గారనిన దానిలో నతిశయోక్తి యేమియు లేదు. తా నేదినము చక్రవర్తియయ్యెనో

నాటినుండియే దేశమును అభివృద్ధికి దెచ్చుమార్గము లాలోచింప నారంభించెను. విద్యాభివృద్ధికై చాల పాటుపడెను. పరిశ్రమల నభివృద్ధిజేయుటకు మిగుల పాటుపడెను. విదేశములనుండి వివిధవిషయములందు ప్రవీణులగువారిని బిలిపించి తనదేశమువారిమూలమున సైన్యమునకు సుశిక్షణ యొసంగెను; పెక్కుయంత్రములను స్థాపించెను; వ్యవసాయము పరిశ్రమలు నూతనయంత్రసాయమున నూతనపద్ధతుల ననుసరించి ముందుకు దెచ్చెను. ఎవరితోడను గాని విరోధభావమును వీడి అంతర్జాతీయసమితియందు సభ్యుడుగ జేరి అందరి యెడ సఖ్యతచాటించెను. అంతఃకల్లోలముల పూర్తిగ నడుగంటజేసి, తనయుదారతచే తనప్రజలను సామంతులను జయించెను. ఇప్పుడు వారతనికొరకై ప్రాణముల నైన విడువ సిద్ధముగనున్నారు.

ప్రకృతపు యుద్ధభీతికి కారణము:—

అప్పటప్పుడు అబిసీనియాను కబళింపజేసిన ప్రయత్నములన్నియు విఫలములయ్యె సమయ మెప్పుడో యొకమారు దానిని 'గుటకాయస్వాహా' చేయవలయునని ఇటలీ కాచుకొనియుండినది. కాచుకొనియున్న వారలకు కారణములు కరువగునా? రాజ్యలోభకము ధనాశ వీనికితోడు పెచ్చుగ అబిసీనియా అనాగరికజాతి దానిని తమస్వాధీనమునకు దెచ్చుకొని యభివృద్ధిజేయుటకు శ్వేతజాతులకు హక్కుగలదు అనునవి ముఖ్యకారణములు. ఇవన్నియు నిట్లుండ దురదృష్టవశాత్తున 'ఉల్ ఉల్' అనుచోట ఇటలీ సైనికులకును అబిసీనియా సైనికులకును యొక చిన్న సంఘర్షణ జరిగెను. అందులో కొందరు ఇటలీ సైనికులు చనిపోయిరి. కారణముకై కాచుకొనియున్న ఇటలీనియంత వెంటనే అబిసీనియాపై కదనక ప్రయత్నించెను. కాని అబిసీనియామాత్రము శాంతినిగోరి పై సంఘర్షణమూలమున ఇటలీకిగల్గిన నష్టమును గట్టి యిచ్చుటకు సిద్ధపడెను; గాని ముసోలినీ యొప్పు దయ్యెను. అంతట అబిసీనియా ఈ విషయమై అంతర్జాతీయసమితికి దెలిపి శాంతియుతముగ దీనిని పరిష్కరింప ప్రార్థించెను. ఆ సమితి సూచించినదానికిగూడ ముసోలినీ యొప్పక అబిసీనియా తనకు స్వాధీనపడిన తప్ప యుద్ధము తప్పదని పట్టుబట్టి కూర్చొని యున్నాడు. అబిసీనియా శాంతికై ప్రార్థనలు సలుపు చున్నది. అంతర్జాతీయసమితిపై పూర్తిగ నాధారపడి యుద్ధము రాకుండ జూడుమని వేడుచున్నది; ముసోలినీ తనపై అక్రమముగ దూకుచో, అంతర్జాతీయనిబంధనల ననుసరించి సమితిసభ్యులు తనకు సాయముచేయవలయు నని వాంఛించినదిగాని ముసోలినీ పట్టు వదలించుటకు సమితికి సాధ్యముగాకున్నది. తుదకు కాతడు సమితినే యెదిరించుచున్నాడు. సమితియున్నచో తన నిబంధనల నిట్టిసమయములందైనను కార్యరూపము దాల్పజేయు టకు వెనుకాడుచున్నది. ఇక అబిసీనియా గతియేమి?

భవిష్యత్తు:—

అబిసీనియాకు నవీనయుద్ధ మారణోపాయములు తెలియవు; తత్సంబంధమగు యుద్ధసామగ్రి తక్కువ; కొనదమన్న యితరదేశీయులు వస్తువుల నంపుటలేదు; కాని సమయమువచ్చుచో 10 లక్షలసైనికులు తమ ప్రాణములకు తెగించి పోరాడుటకు సిద్ధముగనున్నారు. వీనియన్నిటికంటెను అత్యద్భుతవిషయ మింకొకటి గలదు. యుద్ధము రాకుండుటకై అబిసీనియాకు స్త్రీలు జేసినప్రయత్నములు శ్లాఘనీయములు. అబిసీనియా రాణి పదునారుదినములు శాంతిగోరి యుపవసించినది. ప్రతివారును శాంతినిగోరినారు. కాని అది నిష్ఫలమని తేలగ వెంటనే వీరాంగనలయి విజృంభించినారు. ఖర్చులకు గావలసిన లక్షలధనమును చందాలమూలమున వసూలుచేయుచున్నారు. యుద్ధమువచ్చిన తోడ్పడుటకు వేలకొలది స్త్రీమూర్తులు సిద్ధమైయున్నారు; ఇంకను సిద్ధమగుచున్నారు.

ఇక ఇటలీయున్నచో దండోపతండములుగ మారణ యంత్రములను సైనికులను ఆఫ్రికాకు పంపుచున్నది. శాంతికై ఇతరులు చెప్పెడుమాటలు ముసోలినీ చెవిని పెట్టకున్నాడు. ఎవ్విధముననైన అబిసీనియా నాక్రమింప సంసిద్ధుడైయున్నాడు. అబిసీనియాకు సైనికబలము దైవబలమున్నది. ప్రపంచమంతయు తన యెడ సానుభూతి జూపుచున్నది. ఇటలీచేతలను గర్హించుచున్నది. కాని యుద్ధముతప్పనిచో ఎవరు గెలుతురో నిశ్చయింప వీలులేదు. ఐన "యతోధర్మ స్తతోజయః" గదా! ఇటలీ యుద్ధమూలమునగలుగు వినాశమును గమనించి, శాంతి నెలకొల్పుటకు ప్రయత్నించుగాక! శాంతి నెలకొల్ప తదితర నాగరిక దేశములన్నియు ప్రయత్నించుగాక!

పండుగ ఉత్సాహములు

శ్రీమతి ఆదంట సత్యవతమ్మగారు

పార్వతి, సుశీల యిరుగుపొరుగు గృహిణులు; ఆబాల్య స్నేహితులు; పైగా జన్మావధి వదలని ధృఢస్నేహబంధము వృద్ధిపొందే లాగున, వివాహమైనదిలగాయితు యొకయూరనే ప్రవేశము. అందునను యొకదిక్కుననే నివాసము. ఇరువురుకూడ ప్రాత చదువులు చదివిన జాతీయవాదినులే కాని, నవనాగరికులు కారు. అందుచే, వారి చేష్టలు, మాటలు యొక్క త్రోవనే పోవుచుండెను.

అయితే, అదృష్ట మందరిపాళ్ళ గను కనా? అందులో పార్వతిభర్త యుద్యోగి. సుశీలభర్త నిరుద్యోగి. అందుచే భాగ్యములో తేడా కాని మనస్సులలో లేదు. ఉన్న ఆవిడ పదిచేసుకొని తిని పట్టుబట్టలు కట్టుకుంటే లేనియామె, యొక్కదానితోను నూలుబట్టతోను సంతృప్తివహించి బ్రతుకును. అంటే అసూయాపరుల మాటకాదు. ఆశాపరుల తీరుకాదు. తృప్తి, సహనము, వివేకము, హృదయనిర్మలము కల, సుశీల విషయమట్లుగాక, సంతుష్టికలదగుటచే, నే వెలితియు బొందక మగనిని లేదని వీధి బెట్టక, దీనత్వము గనబర్చక, లేకితనము లేకుండా కడుమోర్పున సంసారము గుట్టుగా వెళ్లబుచ్చుకొనచుండెను.

పార్వతికి సంతానముమెండు. సుశీలకు లేదు. అందుచే పార్వతిగారింట, నిత్యకళ్యాణము పచ్చతోరణము కలిగి, బారసాలో, అన్నప్రాశనో, పుట్టువెంట్రుకల సంబరమో, అక్షరాభ్యాసమో, వడుగో, పెళ్లో, రజస్వల వేడుకో యేదోవొక శుభకార్యము జరుగుచునేయుండును. సుశీలకందుమెండగు పాలేకదా (భాగమేకదా) సుశీల తనకు లేకపోయెనేయని కించిత్తైన తలంపెరుగదు. తన చెలియింట జరుగు మహోత్సవములన్నియు, తనయింటివాటివలెనే, సమస్తమునకుఁదోడ్పడుచు, పార్వతికి కుడిభుజమై మెలగుచుండెను.

ఓర్వలేనివారికి, ఒకరినిచూచి సహింపకపోతే యొకకన్నను, తనకులేదనియేడిస్తే యొకకన్నును బోయిందట. అలాగాక ఆనందహృదయినియగు సుశీల యొకరి శుభసంపత్తుల కానందించునదే కాన ఆమె యానందమునకు ఫలమనగ, భగవంతుఁడు మెచ్చి యామెకొక కూతురిని, యొక కుమారుని ప్రసాదించెను. దానితో నామె బ్రహ్మానందమందెను. లేకలేక కల్గిన తన చెలిబిడ్డలను, పార్వతి, తన అంతస్తుకుదగినటుల యలంకరించుచు, తన యుదారత్వముకూడ బహిరంగపరచుచుండెను.

తల్లిచాలు బిడ్డలు గనుకనే, వారిబిడ్డలు దుకూలాంబరములతోటిన్ని, సుశీలబిడ్డలు, దేశీయబట్టలతోటిన్ని తృప్తిపడి స్నేహభావమున మెలగుచుండిరి.

ఇట్లుగా కొంతకాలము గడచుచుండగా, సుశీలకుమార్తె పదునాల్గవయేట యనుకూలవరునికి వివాహముచేయబడెను. నిర్ధనుడైనా కట్నములియ్యక తప్పని యిక్కాలమున, వారికుటుంబ మీబరువునకు క్రుంగిపోయెను. ఉన్న భూమియమ్మి కట్నమున్ను, సుశీలవొంటిగుల్లలమ్మి పెళ్లియు చేసి గెలిచిరి; కాని తదుపరి వేడుకలుసాగుటెట్లు? సుశీల భర్త తడిమన్ను పొడిమన్నయేలాగ యుద్యోగాభిలాషచే తిరుగుచున్న కాసీలేని బ్రాహ్మణుడగుటచేతను, గవర్నమెంటువారే తమకుపయోగించులాగున కొన్ని డిపార్టుమెంటుల కధికజీతము లెచ్చుచేసి, కొందరిని తీసివేసి, కొందరికి రెండు పనులుగుణింపనిచ్చి, కొన్ని చిన్నభాగాలు పెద్దభాగలలో కలిపేసిన లెక్కల తారుమార్లచేతను, మధ్యఅధికార్ల నిరాదరణలచేతను, లంచగొండుల దురాశలచేతను, కాళ్లరుగుటయేగాని, కాసు జీతముగల యుద్యోగము లభించలేదు. కాని కడుపు కట్టుకొనలేముకదా? ఇదివరకంటే, ఆలుమగలే కాన, ఆటలు సాగినవి. ఇప్పుడిద్దరు ముద్దుబిడ్డలుకూడ కలిగారు. వారికోర్కెలు తీర్చుటెట్లు. వీరిస్థితి చెప్పకయే తెలిసిన పార్వతి, పండుగ పబ్బములపేరట, చాటుమాటగు సహాయములు చేయుచుండెను.

తనలేమి నెరిగినసుశీల భర్తకు కొంత కూడివచ్చినా వచ్చుటేయని, స్వంతముగా నూలువడికి ఇంటికి సరిపడుబట్టలు నేయించుకొనుచుండెను. చేతిమిషనుపై, తమబట్టలు కుట్టుకొనుచు, గృహిణికెంతవరకు చేదోడు వాదోడు శక్తియుండునో యంతవరకు సహాయపడుచుండెను. పార్వతి తన పిల్లలకు ప్రయివేటు చదువు చెప్పించు నెపమిచ్చి సుశీలభర్తకు, నెలకు పదిరూపాయిలు ముట్టచెప్పుచుండెను.

ఇంతలో దసరాపండుగ సమీపించెను. పార్వతి యాడపిల్లలలో చిన్నవారు బొమ్మలు పెట్టుకొనవలెనని హడావుడి చేయుచుండిరి. కొంచెము పెద్దలై పెండ్లియినవారు తమభర్తలను పండుగకు తీసుకు వస్తారుకదాయన్న యుత్సాహమున, క్రొత్త క్రొత్త చీరలు కొనుక్కొనియు, పాతవి మార్చి క్రొత్తవస్తువులు చేయించుకొనియు, బాల్యచాపల్య జనితోత్సాహముచే వేషభాషలు నేర్చికొని, సబ్బులు, రిబ్బనులు, మొదలగు షోకువస్తువులు కొనిపించుకొనియు, పెద్దల వేళాకోళములకు చిరులజ్జలు పొందుచు, సంతోషంబుననుండిరి. ఇంకా పెద్దలు, పుట్టినింటికివెళ్లుదుముకదా— తలిదండ్రుల మధ్యను, అన్నచెల్లెండ్రమధ్యను, స్వతంత్రముగా తిరుగుచు, కష్టసుఖములు చెప్పికొని హృదయభారములు తీర్చుకొని యున్న నాల్గురోజులు గారాబ కాలక్షేపముచేయవచ్చునన్నముదమున, తమవారలు రమ్మన్న యుత్తర

మెప్పుడువచ్చునా యని యెదురు తెన్నులు చూచుచు, మెల్లిమెల్లిగా పెట్టెలు సర్దుకొనుచు, తమభర్తల నత్తవారింటికేగు ప్రయాణమునకై హెచ్చరించుచు, పండుగో త్సాహములుమనస్సునవేయూహించుకొని తొందరలు పడుచుండిరి. ఇఁక మగపిల్లలలో పెద్దవారికి స్కూలు సెలవులు. బడిపిల్లలకు గుడికి మేకపోతును తోలుట వంటిదిస్కూలంటే! అందుచే, సెలవంటే వాళ్లకింకెంత సరదాకాదు. అన్ని సరదాలు పొందే బాల్య మంటి ప్రాయమున్న, సమస్త సుమ ఫలంబు లమరేవసంతరుతువంటి రుతువు లేదు కదా? ఇచ్ఛా విహారలీలా వినోదానుభవములే బాలురపనికాని, ఇదియుంది లేదు అన్న విచార మావంతయు వారిహృదయములో చోటు బడయదు. నిర్విచార, నిష్కళంక, నిశ్చలపరమాత్మలు బాలురు. అందుచే దసరా సెలవు వచ్చిందంటే, అక్కయ్యలు, బావలు వస్తారు, సంతోషంగా బావలతో కబుర్లు, వాహ్యాళులు, నూతన వస్త్రధారణములు, ఇంట్లో పూజలు, పిండి వంటలు; గానసభలు, ఊరేగింపు లుత్సవములు, వీటిని తలచుకొనుచు, ఆనంద హృదయులగుచుండిరి. చిన్నపిల్లలు పంతులు గార్లుచెప్పిన, గిలకల పద్యాలతో ఇల్లు పెంకులెగిరిపోవునటులను పెద్దవాళ్ల చెవులు గింగురుమనిపించులాగున వల్లె వేయుచు, పనిపాటలుతో చనీయకుండా, గిలకలుపట్టెటప్పుడు కట్టించే బట్టలకొఱకును, మేష్టరు గారికేమిస్తారని, పిల్లలకేమి పెడతారని పెద్దలను విసిగించుచుండిరి.

ఇఁక మన సుశీలన్ననో క్రొత్తఅల్లుని తొలి పండుగే యీ దసరాగాన, తీసుకు రాక తప్పదనియు. చిన్నపిల్లవాని గిలకల పండుగకు పంతులను సత్కరించుటెట్లనియు, యాందోళన పడుచుండెను. ఆలాగే తినే తిండి తగ్గించుకొనుచు, అల్లుని నిమిత్తమై కొంతసొమ్ము మిగిల్చుకొనిరి. ఇరుగు పొరుగువారు గొప్పగా బొమ్మలకొలువు పెట్టుకొనుటజూచి, తనబిడ్డ కించవనునేమో యనియెంచి, అప్పుడప్పు డొకరూకచొప్పున కొని బొమ్మలు జాగ్రత్తపెట్టెను. తగినంత జాగ్రత్తతీసికొని, సన్నముగా దారముతీసి అల్లునికొక మంచి జాతీయవస్త్రము నేయించెను. పిల్లలకు నూతనవస్త్రములు తయారు చేయించి దాచెను. తనకొకచీర, భర్తకొక చాపు గిలకలుపట్టించిన పంతులకొక పంచ చొప్పున రాత్రిళ్లుకూడ కష్టపడి నూలువడికి నేయించి దాచియుంచెను.

ఇంతలో ఆశ్వయుజశుద్ధపాడ్యమి వచ్చెను. సుశీలభర్తచే అల్లుని నవరాత్ర్యుత్సవమునకు రమ్మని ప్రార్థనపూర్వకంగా జాబువ్రాయించెను. ఉన్న బొమ్మలన్నియు దీసి, అందముగా నలంకరించి, బిడ్డచే బొమ్మలకొలువు పెట్టించెను. మగబిడ్డకు గిలకలపద్యములు నేర్పెను. ఉన్నంతలో యిల్లలంకరించెను. లడ్డు, కొబ్బరిలస్కోర, మైసూరుపాకము మొదలగు నిలువయుండే పిండివంటల నల్లునికొఱకై ముందేచేసి భద్రపరచెను. వారల్లునికొఱకై యెదురు చూచుచుండిరి. ప్రౌఢబాలికయగుటచే,

భర్తవచ్చువేళల పరికించుచు, ముగ్ధస్వభావముగా, సంతోషహృదయురాలై, సుశీల కుమార్తె యుండెను. ఇంతలో అల్లుడు వచ్చెను. సుశీలయల్లుడతిమంచివాడు విద్యావంతుడు.

ఇక పార్వతిగారి గృహము రాజగృహమువలె ఆనందమందిరమై యుండెను. పరరాష్ట్రంబుల జదువు కొమారులొచ్చిరి. అత్తింటగల కూతులు నల్లురతోగూడ ప్రవేశించిరి. బంధువర్గము కూడిరి. దేవీ నవరాత్రులు చేయుదురుగాన, పాడ్యమినాటి నుండియే వారిల్లు, పూజలతోడను, వేదఘోషలతోడను, వాద్యవిశేషములతోడను, దేవీభాగవత, పురాణ కాలక్షేపములతోడను, కుంకుమాదిక సహస్రనామావళి పూజపునస్కారములతోడను, నిత్యసంతర్పణలతోడను, పలువిధ రుచ్యభోజ్యముల తోడను, మధ్యమధ్య హరికథా గానకాలక్షేపములతోడను. వెండికొండవలెనుండు సౌధమందలి పచ్చని తోరణములందగింప, కలకలలాడుచుండెను. స్త్రీలూపిరివీడలేనంత పనులలో మునిగియుండిరి. అంతలో వందలాది పిల్లలతో, గిలకలబుక్క కొట్టుచు, పార్వతి చిన్నకుమారులయ్యవార్లతో నడావుడిచేయుచుండిరి. విలువగల లెక్కింపరాని మేటిబొమ్మల నలంకరించి వాటికారతిచ్చు నెపంబున కుమార్తెలు సాయంకాలమగుసరికి పేరంటాండ్రం బిలచికొని, వడపప్పులు అరటిపళ్లు కొబ్బరి తాంబూలములు పంచుచు, వారిసందడిలో వారుండిరి. పార్వతి అల్లురను సత్కరింపుచు, కూతుండ్రను గౌరవింపుచు, మామగారి పంక్తిని యిష్టాగోష్ఠి లోకాభిరామాయణ, పండుగగాథల, మనస్సంకోచములదీర్చికొని యుత్సవకబుర్లతో భుజించు, కూతురఅల్లుర పతిసంపత్తుల కుప్పొంగుచు, స్వర్గసుఖానంద జీవిత మనుభవింపుచుండెను. ఇంతయైనా తనచెలిని మరువలేదు. వారియల్లుని కూడ యొకనాటివిందుకు బిలిపించి, తమయల్లురతో సమానముగా సత్కరింపజేసి, పట్టువస్త్రముల బహుమానమిచ్చి పంపించెను. ఎరుకపిడికెడు ధనమన్నదబద్ధమా? అందున సత్సంగతి అమితైకయత్నముగల నారీమణుల కొక లోపముసుండదు.

పండుగలకెల్ల పెద్దపండుగలు దసరా, (దశరాత్రి యుత్సవములగుటచే దసరా అనిపేరు). సంకురాత్రి తదుపరిది ఒక్కొక్కరోజుతో సమాప్తమయేవే. పూర్వం క్షత్రియులు శరదృతు ప్రవేశమవగనే, రణదుందుభులు మ్రోగించి, కత్తికతారులు సానబట్టించి, సైన్యమును తరిఫీతుచేయించి, కులదేవతల బూజించి, విజయాకాంక్షులై. సరస్వతి, కాళి, శక్తుల నుపాసించి దశమీదినంబున, దాడికై పరరాష్ట్రములకు బయలుదేరేవారుట. అర్జునాది పాండవవీరులు, శమీవృక్షమున యజ్ఞాతవాసమందుంచిన యాయుధముల నాదశమీ దినమున దీసికొని, యంతవరకు తమయాయుధంబుల మరుగుపరచిన శమీవృక్షమును

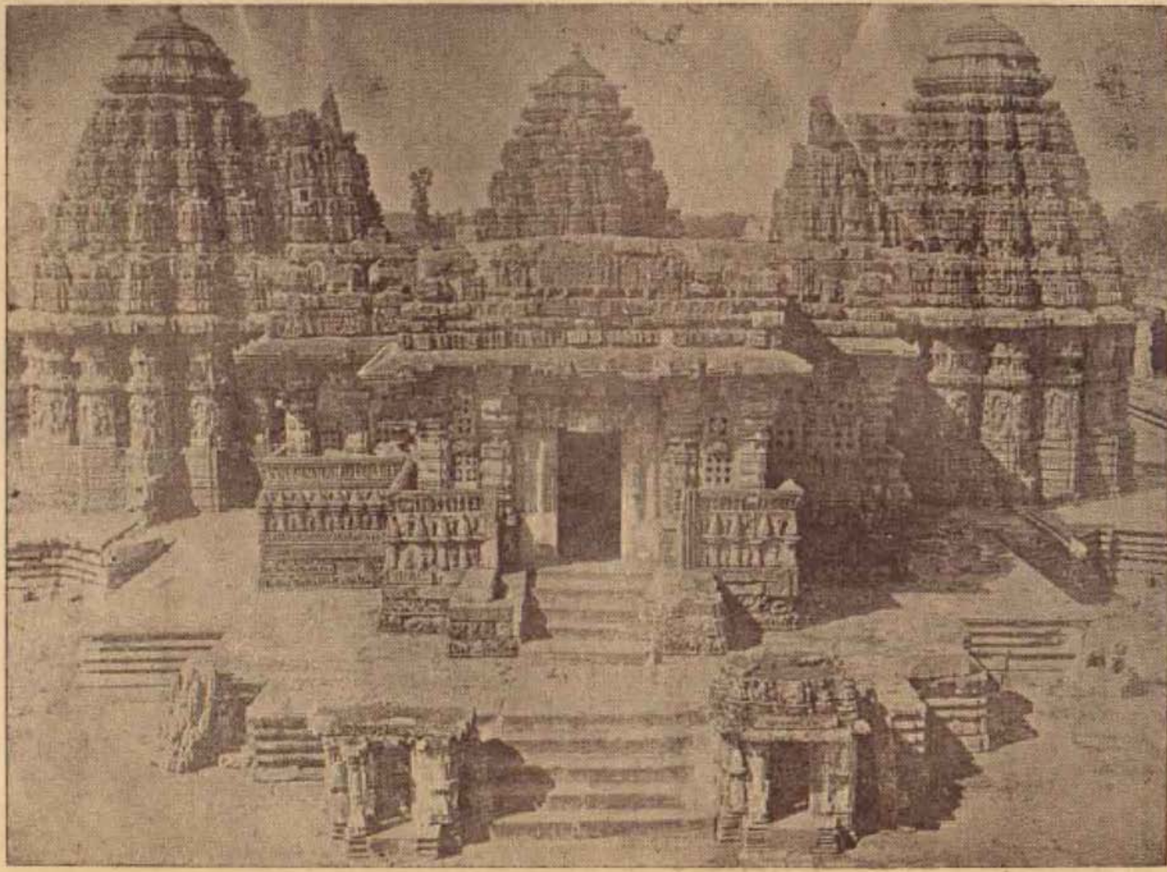
పూజించుట చేనాదినము శమీపూజాదినము గాను, కుమారస్వామి దానవుల బరిమార్చ నేగు దినములకూడ నీదినములే యగుట వీరభద్రసంబరములతోటిన్ని మనహిందువు లీ పండుగను సనాతనమునుంచి, కార్య రూపములంతరించినా, క్రియాచిహ్నములచే నిలబెట్టుకొనుచున్నారు. మూలపూజ, సరస్వతీయావాహ్వనము త్రిరాత్రులలో, కాళీ శక్తి యావాహ్వనములు ఇట్టుగా నేటేట యీ మూలకారణ విస్మృత లేకపోయినా మనచే నాచరింపబడుచున్నది. పూర్వపు సైన్యము యుద్ధానికి విల్లు అమ్ములు తీసుకొన్నారు. ఇప్పుడు మన బాలురు క్రగిలకలు తీసికొని, బాణాలకు బదులు బుక్క పువ్వుశరముల వదలుచున్నారు. వారు రాజ్యకాంక్షులు వీరు ధనకాంక్షులు; వారు జయాభిలాషులు, వీరు శ్రేయోభిలాషులు; వారు శరీరవిముఖులు (యుద్ధసన్నద్ధులుగాన) వీరు శరీరపోషకులు (పిండివంటలు మెక్కి నూతన వస్త్రధారణము, వేడుకలు విలోకించుట యేగాన). ఇట్లుగా మన సనాతన ధర్మములు, చిహ్నమాత్రావశిష్టముగా నిలచియున్నవి. ఇంతకే సంతోషము. (అంటే పరవిద్యావ్యామోహ ప్రభావముచే అసలే నశించకుండుటచే)

ఇంతలో దశమినాటిరాత్రి జరిగే యూరేగింపు యుత్సవము వీక్షించి, ఎవరిండ్లకు వారేగగా, చిన్నబోయినయిండ్లలో, వియోగజనిత భారహృదయులైన, పార్వతి సుశీలలు మిగిలిరి.

దామోదరుడవే

శ్రీమతి నందివాడ లక్ష్మీ నరసమ్మగారు

సీ॥ ఆలు నిర్వాహకురాలు భూదేవియై,
యఖిలభారకుడను నాఖ్యదెచ్చె।
నిష్టసంపన్నురా, లిందిరభార్యయై, కామి
తార్థుండన్న ఘనతదెచ్చెఁ।
గమలగర్భుడు సృష్టికర్త తనూజుడై,
బహుకుటుంబకుడన్న బలిమిదెచ్చెఁ।
గలుషవిధ్వంశిని గంగకుమారియై, పతిత
పావనుడన్న ప్రతిభదెచ్చె
గీ॥ నాంధ్రుబిడ్డలు దెచ్చు ప్రఖ్యాతిగాని, మొ
దటినుండియు నీవు దామోదరుడవే......

" ఆర్యావర్తపుఁ గీర్తిమూర్తులివి దేవాగారముల్ గావురా ! "

"గృహలక్ష్మి పదముఁ గదు
విహితార్థము తిమిరపటల విధ్వంస మెగా !!"

మీ భవిష్యత్తును

ది డెక్కన్ అస్యూరెన్సు కంపెనీ,

(లిమిటెడ్) నందు

భీమా చేసికొనుడు

ప్రీమియములు స్వల్పములు

పద్ధతులు ఆకర్షణీయములు, నవీనములు

పోల్చరాని ఎందునులేని సౌకర్యములు

బోర్డు అధ్యక్షులు

శ్రీరాజా నాయని వేంకటరంగారావు బహదూరు, మునగాల జమీందారు

స్త్రీల అడ్వైజరీబోర్డు

శ్రీమతులు డా. ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి, ఆచంట రుక్మిణీలక్ష్మీపతి,

అమ్ముస్వామినాథనుగార్లు

అన్నిచోట్ల విద్యావతులగు స్త్రీలు తమ కాలమును వృథాపుచ్చక మా కంపెనీఏజన్సీతీసుకుని పనిచేసిన స్వలాభమును పొందుటేగాక ప్రజలకు అందు ముఖ్యముగా స్త్రీలకు ఎక్కుడులాభమును చేకూర్చినవారగుదురు. సంకోచింపక కృతనిశ్చయులై నేడే యికార్యసాధనోపాయముల నరయుటకు మాకు వ్రాయుడు.

ఆంధ్రుల సౌకర్యము నకై ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు
తెలుగు భాషయందు కూడ జరుపబడును.

బ్రాంచిఆఫీసులు:—	హెడ్డాఫీసు:—
మద్రాసు,	మునగాలభవనము
బెంగుళూరు, హైదరాబాదు (డక్కన్)	బెజవాడ

మహాత్మా గాంధి

౧౯౩౦-వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల ఇండియన్ రివ్యూలో ప్రకటితమైన శ్రీమతి జియ నెట్టి టాంకిన్సు సతిగారి గీతమునకు అనువాదము.

౧. అవని మానవసార్థకనాము డతడె తస్కరసమూహంబులోపల మరుగుపడిన
సత్యహృదయంబు దర్శింప సంతతంబు సలుపుచున్నాడు వ్రతము ప్రశాంతుడతడు.

౨. ఆత్మ దేహంబు తనదైనబంధనంబు సరకు సేయడు వాడొక్క క్షణికమైన
నెత్తురొలికెడిగాయంబు చిత్తమెడలుసోదరావళిజూచియె సోలుగాని.

౩. అనదలై క్రుంగుచుండెడి మానవాళిఆర్తనాదంబుగాంచి దయార్ద్రుడగుచు
ప్రాణికోటితరింపంగ ప్రతినబూని తనదుసామర్థ్యమెల్లను ధారపోసె.

౪. మార్గమధ్యాన ప్రబలసామ్రాజ్యమొకటి అడ్డమైనిల్వగా దాని నడచుకొరకు
ఆయుధంబెత్తె—క్రోధమా? కాదు, కాదు, విశ్వమోహనమైత్రి నా ప్రేమమూర్తి.

౫. శత్రువులనైన క్షమియించి సఖులబోలి ప్రీతితోడుతలాలించు ప్రియుడతండు
కొట్టు, బంధించు, యసువులగూల్చువాని జాలిజూచును; తాపంబు జూడబోడు.

౬. రక్తసిక్తారుణపథాన రాజ్యమదము సహజనిర్నిరోధవిహార స్వారినెరపు
ధర్మరాజ్యంబుసృజియించెధరణి గాంధి దేశకాలజాతిమతాద్యతీతముగను.

౭. క్షితితలేశులు నిర్మించు శృంఖలములు మైత్రినేవంక నిసుమింత మాన్పలేవు
సృష్టియంతయు కరుణాభిషేచనమున తనదెయౌచుంట గమనించి తనియుచుండు.

౮. విధివిహితమైన చిన్నిపూరింట నిపుడు పశుబలమడంచి రంజిల్లు పరమమైత్రి
అవని పట్టాభిషేకమై యమరునెపుడొ? ఎట్లొ? ఎచ్చోటనో? తడవేల? యంచు
కాచియున్నారు మితిమీరుకాంక్షతోడ మహిని వీడువీడులనుండు మనుజులెల్ల.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి
వినయాశ్రమము.

పండరినాధుడు — విఠోబా

భారతదేశమున పుణ్యక్షేత్రములు పెక్కుగలవు. ప్రస్తుత బొంబాయి మండలమునగల పండరిక్షేత్రము నెఱుగని భారతీయుడు ముఖ్యముగ దక్షిణ హిందూదేశమునను౦డడనినచో నది ఆశ్చర్యముగాదు. వేలకొలది యాత్రికులు సంవత్సరము పొడవున నీ క్షేత్రమును దర్శించుచుందురు. ఏటేట ఆగస్టు మాసారంభమున లేక జూలై మాసాంతమున జరుగు పండరినాధుని ఉత్సవమునకు లక్షలకొలది జనులు తండోపతండములుగ వత్తురు. ఇచటి దైవము మిగుల ప్రసన్నుడని ప్రతీతి. రుక్మాబాయి ఆయన పత్ని. ఈ విషయము లెటులున్నను ఇచ్చో పండరినాధుడు నెలకొనుటకు కారణముగా జెప్పుకథ చాలా నీతిదాయకమగుటచే నందరు తెలిసికొనదగినది. ప్రతి పుణ్యక్షేత్రమునందును దేవుడు నెలకొనుటకు వేరువేరుకథలు జెప్పుదురు. కాని అవన్నియు, భక్తులభక్తిని మెచ్చియో, తపస్సునకు మెచ్చియో దేవుడచట నెలకొనెనని చెప్పును గాని యిట్టి ప్రశస్తమగు నీతిని బోధించునవి చాల యరుదు. కథ ఇవ్విధమున గలదు.

పండలియను బ్రాహ్మణుడొకడు ముదుసలులగు తన తలిదండ్రులతోడను, భార్యతోడను కాశికి బయనమయ్యెను. త్రోవయం దాతడు భార్యయెడ యెక్కువశ్రద్ధ జూపుచుండెను గాని తలిదండ్రులయెడ ఇంచుకంతయు ఆదరణ వహింపడయ్యెను. తమ సుతుని చర్య తమకు మిగుల కష్టము గల్గించినను ఆముదుసలులు సుతుని వెంబడించుచునే యుండిరి. ఒకదినము వారందరు పండరిపురమున ఒక బ్రాహ్మణునియింట విడిసిరి. ఆబ్రాహ్మణుడు మాతాపితలయం దత్యంత శ్రద్ధ జూపుచుండ జూచి, పండలి తాను తన తలిదండ్రులయెడ జేసిన యనాదరణకు చాల నొచ్చుకొనుచు నారాత్రి నిద్రించెను. ఉదయమున మేల్కాంచి తానున్న బ్రాహ్మణునియింట మువ్వురు సుందరులు యింటి పనులు జేయుచుండుట గాంచెను. పండలి వారిని దర్శించి "మీరెవ"రని యడిగెను. వారంతట తాము గంగాయమునాసరస్వతీ దేవతలమనియు, అత్యుత్తముడైన ఆ బ్రాహ్మణ గృహస్థునింట పనులుజేయ వచ్చితిమనియు జెప్పుచు, పండలి పాపాత్ముడనియు, తమ చెంత చేరరాదనియు ముఖము గూడ జూపక వెళ్ళిపొమ్మనియు బదులిచ్చిరి. పండలికి విద్యుత్పాతము గల్గినట్లయ్యెను. తన తలిదండ్రులయెడ తానొనరించిన యపరాధమును దలంచుకొని పశ్చాత్తప్తుడయ్యెను. కాశికి వెళ్లి గంగా యమునా సరస్వతీ నదులను దర్శింపమాని అచటనే ఉత్తమ మార్గమున తలిదండ్రుల బూజింప నారంభించెను. అతని మాతాపితల నిశ్చలభక్తికి విష్ణువు సంతసించి దర్శనమిచ్చి ధన్యుని జేసెను. ఇట్లు ప్రత్యక్షమైన విష్ణువే ప్రస్తుత పండరినాధుడు;

పుణ్యసంపాదనార్థమై పెక్కు క్షేత్రముల దిరుగుటకన్నను, మరి పెక్కు కార్యము లొనరించుటకు మున్న, తనతోడి మానవుల, అందు ముఖ్యముగ తనను ప్రపంచమున అంతవానిగా జేసిన తలిదండ్రుల సేవ ఆదరణ భక్తియే యెక్కుడు ఫలదాయకములనియు దీనినే దైవముగూడ తప్పక సంతసించి ధన్యుల జేయుననియు నీకథ నిదర్శనముగా జూపుచున్నది.

ఈ విఠోబా విగ్రహము శిలానిర్మితమై మూడడుగుల యెత్తున్నది. దీనికి రెండు హస్తములున్నవి. విగ్రహము నిలువబడియున్నది. పాదములు భూమిపై బలముగ మోపబడియున్నవి; శరీరమునందెచటను వంపులేక 'సమభంగ' జాతికి జేరిన విగ్రహములకు జెందియున్నది. రెండు చేతులు నడుముపై నిలుపబడియున్నవి. శిరస్సు పటమున చూపబడిన రీతి లింగపు గుర్తుగల కిరీటముచే నలంకరింపబడినది.

విధికృతము

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు

క్షీరవీనదీప్రాంతమున 'జమరాల్' అను పల్లెఉంది. అందులో సుమారు రెండువందల ఇండ్లున్నవి. ఒకటి రెండు పెంకుటిండ్లుతప్ప, తక్కినవన్నీ పూరిండ్లే. ఆ రెంటిలో ఒకటి ప్రఫుల్లచంద్రుడను పెద్దభూస్వామిది. అతడు బంగాళీ బ్రాహ్మణుడు. ఐశ్వర్యములోనూ, విద్యలోనూ, అతనికిమించిన చేయి మరొకటి ఆపల్లెలో లేదు. ఆ గ్రామవాసులంతా అతన్ని గౌరవిస్తుంటారు. ఆఊరిలో, కలహములేవన్నా వస్తే తీర్పు కతని చెంతకు రావలసిందే. అతనిమాటకు వ్యతిరిక్తంగా నడిచేవ్యక్తి నొక్కనినైనను త్రేలెత్తి చూపించలేము.

అతనిభార్య పేరు నారాయణి. ఆమె పూర్వాచార పరాయణ. అక్షరాభ్యాసమైనను ఎరుంగని అబల. ఆవిడ దైవభక్తి, పతిభక్తి, వితరణబుద్ధి, గల ఒవ్వాల కుప్పే కాని ఆమెతల్లి ఆమెకు చిన్ననాటనుండి ఉగ్గుపాలతో నూరిపోసిన మూఢవిశ్వాసాలు, చాదస్తపు ఆచారాలు, నానాటికి ద్విగుణీకృతమైనాయి.

ప్రఫుల్లుని కిదంతే తలనొప్పి. అందువల్ల నానాటికి వాళ్ళ అన్యోన్యానురాగం క్షీణించింది. తుదకు సంసారంఅంటే అసహ్యంకూడా పుట్టింది. పాపం ఎన్నో విధాల ఆమె మనస్సును మఱల్పచూచేడు. కాని నిష్ప్రయోజనమయింది. ఇదంతా విద్య లేకపోవడం వల్ల వచ్చిన వింతపశుత్వం అనుకున్నాడు. ఎన్నోసార్లు "భగవంతుడా, నా కనుకూలదాంపత్యం ఇచ్చేవుకా" వని విధిని దూరేవాడు. అది వట్టి అరణ్యరోదనం అయింది.

సువర్ణ, నారాయణీ ప్రఫుల్లుల ఏకపుత్రి. సార్థక నామధేయ. రూపమునకు రతి. లేక లేక గలుగు సంతతి అవడంచేత తల్లిదండ్రులిద్దరూ అల్లారుముద్దుగా పెంచేరు. ఆమెకూడా తలలో నాలుకవలె మెలగుచుండేది.

నాడు పౌర్ణమి. చంద్రుడు షోడశకళా ప్రపూర్ణుడై ఎల్లెడల వెండి ఆరబోసినరీతి వెన్నెలకాయుచున్నాడు. అనంతకోటి నక్షత్రాలు ప్రకాశిస్తున్నాయి. కానీ, వాటి కాంతి చంద్రతేజస్సుముందు మరుగుపడ్డది. మందమారుత మల్లనల్లన వీచుచున్నది.

నారాయణి దినమంతయు ఉపవాసమొనర్చి, రాత్రి పూజానంతరమున ఫలహారమొనర్చి, వాకిట వాలు కుర్చీలో కూర్చున్నభర్తకు తాంబూలము తీసుకవచ్చి, ఆ సమీపముననే ఉన్న వేదికపై కూర్చుంది. అప్పుడే 'టంగు టంగు'మని గడియారము తొమ్మిదిగంటలు కొట్టింది. అప్పటికే సువర్ణ గాఢనిద్రాపరవశ అయింది. నారాయణి ప్రసంగవశాత్తు "ఏమండీ, ఎన్నిసార్లు చెప్పినా వినిపించుకోరు. అమ్మాయికి యుక్తవయస్సొచ్చింది. ఇప్పటికింకా పెండ్లిమాటే తలంచరు. మీకేంపోయింది. మిమ్మల్ని ఎవ్వరూ అడగరు. అడిగే అమ్మలక్కల కందరకూ సమాధానమిచ్చేసరికి నా బ్రతుకు తెల్లవారిపోతుంది. వచ్చిన సంబంధాలన్నీ తృణీకరించేరాయను. మీరు ప్రయత్నం మొదటికే చెయ్యరు. మరి పెండ్లి ఏలాగవుతుందండి? మీదే ఖిల్లాకపు పట్టుగాని, భట్టు గ్రామసంబంధం కేమిలోటండీ? కుఱ్ఱవాడు రూపసి. ఎఫ్. ఏ. చదువుచున్నాడు. ఇంటికి అతనే అధికారి. సామాన్యస్థితి, తినతిండికి కట్టుగుడ్డకు. లోటులేదు గదా. మనఊరికి దగ్గరకూడాను. తరచుగా అమ్మాయి వస్తూపోతూ ఉండొచ్చు. లేదా మనం వెళ్లి రావచ్చు. ఏమంటారు? మాట్లాడరేం?"

అంతసేపూ భార్యా వాగ్ధోరణి వింటూ, ఆమె అమాయికత్వం తలంచుకుంటున్న ప్రఫుల్ ఒక దీర్ఘ నిట్టూర్పువిడిచి "ఏమో? ఈ సాంప్రదాయ మట్టి

బాగున్నట్లు నాకు తోచలేదు. వాళ్లు మర్యాదస్తుల వలె కనబడరు. అదిగాక ఇప్పుడేంతొందరవచ్చిందని నీకింత ఆందోళన? మనచిట్టితల్లి కింకా పంద్రెండేండ్లు దాటలేదు. అతిబాల్యవివాహాలు చేసినవారిగతి మనం కళ్లార చూస్తున్నాం కదా? అదిగాక నాకింకా అమ్మాయిని కలకత్తాపంపించి పెద్దచదువు చదివించా లనివుంది. ఆమెకు యుక్తవయస్సువచ్చి, ఏయువకు నైనను ప్రేమించినట్లు కనబడితే, మనం పెండ్లిచేద్దాం. ఆదేదాంపత్యం. మనకేం పదిమందిపిల్లలు పాకులాడేరు గనుక ఆబరువు దింపుకోవాలన్నభయం. కూతురైనా కొడుకైనా ఆమెఒక్కర్తెగా."

"చాల్లెండి. ఎవరైనావింటే నవ్విపోయేరు. పిల్ల వయసు పెరుక్కోవడమట, పంద్రెండేండ్లు పెండ్లీడు కాదట. ఆడదింకా చదువుకోవడమట. మీ ఆలో చనలు మీకేచెల్లేయి. మీవంటి ప్రముఖులంతా బయలుదేరడంవల్లనే విధవముండలకు వివాహాలు, విడాకులచట్టాలు, దిగ్విజయంగా సాగుతున్నాయి. మాలఇంగ్లీషుచదువు చదువుకొన్న వాళ్లకు మంచిబుద్ధు లెట్లావస్తాయి. అమ్మాయికి, ఈడువచ్చిందికదా. ఆ కాస్తపనీ పెళ్లికాకముందే మనయింట జరిగిందంటే సంఘమింకా మనను బ్రతుకనిస్తుందీ. ఇరువంశముల వాళ్లం కలకాలంఏడ్చి చావవలసిందే. ఐనా ఇదేమి టండీ; లోకంలో ఎవరూ పిల్లలను కనలేదా? పెళ్లిళ్లు చేయలేదా? ఈ రాద్ధాంతసిద్ధాంతాలు ఎచ్చటనైనా నున్నదా? ఎప్పటికైనా ఆడపిల్ల మరొకఇంటికి వెళ్ల వలసిందే. ఇప్పటికే ఊరివారంతా ఈ విషయమై చర్చ ప్రారంభించేరట. ఇంకా ఆలస్యంచేసేవంటే కొంప మునిగిందన్నమాటే."

"సంఘం నన్నేమి పోషించక్కరలే. వెలివేస్తే వేయనీ. ఊరి అమ్మలక్కలంతా చర్చచేసి నాలుకలు తెంపుకోనీ, తలలు పగులకొట్టుకోనీ, నా చిట్టితల్లి నిప్పటినుండీ దాస్యాని కప్పచెప్పలేను. నీవింక ఈ ప్రశంస ఎప్పుడూ తలపెట్టకు. పిల్లవివాహంబాధ్యతనాది."

ప్రఫుల్ "దాస్యాని కప్పచెప్పలే"నని అనడంలో అర్థంవుంది. క్రొత్తకోడలింటికివచ్చిందంటే సరి, అత్త గారు పీడబడిమేస్తరు, తోటికోడండ్రు రాబందులు, అవుతారు.

"ఏనాడు నా ముద్దుముచ్చటలు చేసారుగనుక. నే నెరుగనూ మిమ్మల్ని." అని క్రోధముతో నారాయణి ఇంట్లోనికి వెళ్లిపోయింది. మరి కొంతసేపటివరకు ప్రఫుల్లు దక్షిణ వాలుకుర్చీలో కూర్చొని నీలాకాశం వంక తదేకధ్యానముతో చూచేడు. పైనేముంది? నక్షత్రాలతనివలె మినుమినుకుమని విచారిస్తున్నాయి. చంద్రుడు తనస్థితినిచూచి నవ్వుచున్నాడు.

౨

శశధరబాబు కలకత్తానివాసి. అతని గృహము రెండంతస్తులది. ఆయనకు హేమాంగిఅను అర్ధాంగి కలదు. ఆ దంపతులకు మువ్వురుపుత్రులు.

ప్రఫుల్, అనివార్యములగు కారణాంతరములచే కలకత్తా వెళ్లవలసివచ్చింది. అచ్చట నెలలతరబడి ఉండవలసిన పనితగిలింది. తనస్నేహితుడగు శశధరుని ఇంటియందే ఉనికి. శశధరుడు తనకు ఆంతరంగిక మిత్రుడు. ఎన్నిదినము లాతని ఇంటియందున్నను తన కభ్యంతరంలేదు. హేమాంగికూడ అతనియెడ సహోదర పద్ధతి నవలంబించలేదు. ప్రఫుల్లునకు హేమాంగి తోబుట్టువు కాకపోయినను 'అన్నయ్యా' అని సంబోధించడం అలవాటు.

ఒకనాడు సాయంకాలము ప్రఫుల్ ఒంటరిగా వాహ్యాళికై బయలుదేరేడు. మార్గమధ్యమున తనకు చిరపరిచయుడును, జమరాల్ గ్రామనివాసియునగు, మాధవ్ అనువానినిచూచేడు. ఇరువురూ ఒకరికొకరు నమస్కారములు చేసుకొని కుశలప్రశ్నల కారంభించేరు.

"ప్రఫుల్లబాబూ, చాలదినములై మన గ్రామంవిడచి పెట్టేరు. అప్పటినుండి ఇచ్చటనే యున్నారా?"

"ఆ, చాలా తొందరపను లుంటచే ఇచ్చటనే ఉన్నాను, ఇంకా సుమారు ఒక నెల ఉండవలసి యుంటుంది. మీ రేం పనిమీదవచ్చేరా? మనఊరిలో అంతా క్షేమమా?"

"నేను కోర్టుపనిమీద వచ్చేను. మనవూరిలో అందరూ క్షేమముగానే యున్నారు. ఇంకా రెండు రోజులుఉండి వెళ్లిపోతాను. ఈమధ్య ఒక్కసారైన మనఊరికి వచ్చేరుకారేం? అన్నట్లు మీఅమ్మాయి వివాహానికికూడా రాలే."

ఈమాట ప్రఫుల్లునకు పిడుగుపడినట్లైంది. తనువు కంపించింది. తానెక్కడ నున్నది, ఎవరితో మాట్లాడుచున్నదికూడా తెలియలేదు. జనరాల్ గ్రామమంతయు తన కంట్లెదుట కట్టినట్లు కనబడ్డాది. తన కట్టెదుట సువర్ణ మూర్తీభవించింది. భార్య తలంపునవచ్చింది. ఒడలంతా అగ్నిజ్వాల ప్రజ్వరిల్లింది. ఇంకేమో అడుగ దలచుకున్నాడు గాని నోట మాటరాలేదు.

"ప్రఫుల్లబాబూ, ఏమట్లు తెల్లబోవుచున్నారు? మీకీసంగతి ఇదివరకూ తెలియనట్లున్న దే. పెండ్లిజరిగి అప్పుడే రెండుమాసములు కావచ్చింది."

ప్రఫుల్ లేనిధైర్యము తెచ్చుకొని, గొంతుసవరించి తొట్రుపాటుతో "మాధవ్, నీవు పొరబడుట లేదు కదా? నాకుమార్తె—సువర్ణకు—వివాహమైందా? ఎవరికిచ్చేరు?"

"నే పొరబడుటకు తెలివితప్పియుండలేదు. మీ అమ్మాయి పెండ్లి నేను స్వయముగాచూచేను. భట్టు గ్రామవాసియగు శ్రీ విలాసునకిచ్చేరు. ఏక రాత్రి పెండ్లి మన జగన్నాథాలయములోనే జరిగింది. మీరు రాక పోతే, ఏమో పనిఉండి రాలేదనుకున్నాము."

ప్రఫుల్లుని దేహము జేవురించింది. ప్రతి రక్తనాళం పొంగింది. ఒడలు గగుర్పొడిచింది. మారుమాటాడక గృహోన్ముఖుడైనాడు.

అప్పటికి ఇంట శశధరబాబు లేడు. ప్రఫుల్లు తన గదిలో ప్రవేశించి మంచముపై పడుకొన్నాడు. మాధవ్ చెప్పిన ప్రతిఅక్షరము జ్ఞప్తికివచ్చింది. యోచనా నిమగ్నుడైనాడు; అప్రయత్నముగా అశ్రువులు రాలుచునే ఉన్నవి.

"నా వరప్రసాది, నా నోములపంట, నా సువర్ణ మరియొకరి సొమ్ము అయింది. నాకింక ఆమెపై ఎవ్విధమైనహక్కు లేదు. అయ్యో! ఎన్ని యోచనలు. కలకత్తా పంపించడం, ఆంగ్లవిద్య నేర్పించడం, అన్నీ మంటగలసేయి. ఆహా! నా చిట్టితల్లి కలకాల మెకరి ఇంట దాస్యము చేయవలసినదేనా? సువర్ణా, సువర్ణా నిన్నెప్పుడైన నాజీవములతో చూడగలుగుదునా? ఈనిర్భాగ్యున కంతేపాటి యదృష్టము కూడానా. నారాయణీ, నీవు భార్యవు కావు. నాపాలిటి బ్రహ్మ రాక్షసివి. నిన్నేమిచేసినను పాపములేదు. నాకంఠమున జీవమున్నంతవరకు నీముఖముచూచిన ఒట్టు. నీకిదియే తగినశాస్తి" అని ప్రఫుల్లు డింక నేవియో తనలోతాను, పొంగిపొరలి వచ్చు దుఃఖముతో, వితర్కించుకొనుచున్నాడు. కాని అవి అంత స్పష్టముగా పైకి వినబడలేదు.

ఇట్లెంతసేపు గడచినదో ఆయనకు తెలియదు కాని తిరిగి చూచుసరికి ఆగదిలో హేమాంగి నిలుచున్నది.

"అన్నయ్యా, దేహమస్వస్థతగా నున్నదా? డాక్టరును పిలువనంపేదా?" అని హేమాంగి ప్రశ్నించింది.

"అమ్మా, అక్కరలేదు. నాశరీర మస్వస్థతగా లేదు"

"మరేమట్లున్నారు? మనఊరిలో అంతా క్షేమమేనా? మీరు వచ్చినపనికేమీ అంతరాయము లేదు కద?"

ప్రఫుల్ నోట మరి మాటరాలేదు.

ఇంతలో శశధరబా బాగదిలో ప్రవేశించేడు. ప్రఫుల్లు వైఖరిచూచి దిగ్భ్రమజెందేడు. కారణం భార్యను అడిగేడు. ఆమెకుమాత్ర మేమి తెలియును?

క్రమముగా జరిగినసంగతంతా ప్రఫుల్లు వారుభయులకు చెప్పేడు. "జరిగినదానికై విచారించిన లాభము లేద"ని శశధరుడు, "ఎవరినుదుట వ్రాసినవ్రాత వారనుభవించి తీరవలసినదే" అని హేమాంగి ఓదార్చేరు. ఏదో ఒకరీతిగా ప్రఫుల్లు, శశధరునింట కాలము గడుపుచున్నాడు. ఈమాయసంసారములో కొందటికి రోజునున్న దుఃఖము మరుచటిదినమున ఉండదుకదా!

3

భట్టుగ్రామం భైరవీనది ఆవలఒడ్డున నున్నది. 'జనురాల్'కన్న చిన్నపల్లె. శ్రీవిలాసుని దండు సామాన్యగృహము. అతడు తండ్రిని బాల్యముననే గోల్పోయెను. నాటినుండి తల్లిచెప్పు చేతల్లో మెలగుచున్నాడు. అతనికి హైమవతి అను సోదరికలదు. శ్రీవిలాసునకిప్పుడు పందొమ్మిదివత్సరములు. అతని కన్నను హైమవతి ఐదువత్సరములు పెద్ద. హైమవతి రజస్వలకాకపూర్వమే వివాహితయై విధవయై పుట్టింట కూర్చుంది. ఆవిడజవ్వనం ఆడవికాయు వెన్నెలే.

శ్రీవిలాసుని వివాహమై సంవత్సరం కావచ్చింది. ఇప్పుడు ఇంటరుమీడియట్ రెండవసంవత్సరం చదువుచున్నాడు. శెలవులలో స్వగ్రామమునకు వచ్చేను.

వాళ్లఆచారప్రకారము సువర్ణ వివాహమైనది మొదలు అత్తవారింట నేయున్నది. అత్తగారి అదలింపులకు హైమవతి అగచాట్లకులోనై రాత్రింబవళ్లు కష్టపడి పనిచేయుచున్నది. ఎంతకష్టపడినను చీవాట్లు తప్పలేదు. పుట్టింటికి,అత్తింటికి, ఆమెకు సహస్రాంశం భేదం కనబడ్డాది. తలంచినది నెరవేర్చుటకు తండ్రీ, అడిగినదిచ్చుటకు అమ్మ, దగ్గరలేరు. ఆమెకు కట్టు బొట్లు మెండు. పుస్తకము ముట్టుకోకూడదు. పగలు పడుకోరాదు. భర్తకు కనబడకూడదట. ఇంటికివచ్చిన ఆడవాండ్రతోకూడా మాట్లాడరాదు. ప్రతిదానికి అత్తగారి అనుమతికావాలి. హైమవతి చాడీలువిని, ఒకటిరెండుపార్లు సువర్ణకు అత్తగారు చేతితోకూడా బుద్ధిచెప్పేరు. నానాటికి సువర్ణకు అత్తవారిల్లన భయం పుట్టింది.

ఒకనాడు మధ్యాహ్నము భోజనానంతరమున సువర్ణ పత్తితో వత్తులుచేస్తుంది. అత్తగారచ్చటనే చాపమీద పండుకున్నారు కాని నిద్రపోలేదు. హైమవతి తల్లిప్రక్కనే కూర్చొని తీర్థయాత్రలమహాత్యం వర్ణిస్తుంది.

"అమ్మా, జగన్నాధం ఏమిటనుకున్నావు? కలియుగవైకుంఠం. మనిషైపుట్టినందుకు జగన్నాధంవెళ్లి స్వామిని దర్శించాలి. అలాంటివాండ్లకు స్వర్గమేకాని నరక మెన్నటికీ లేదు. పట్టిజగన్నాధంచూచి వెళ్లి ఛో వస్తే చాలదు. సాక్షిగోపాలునిదర్శించి "స్వామీ, నేను జగన్నాధం వెళ్లివస్తున్నాను, నీవేసాక్షి" అని చెప్పిరావాలి. ఒకవేళ యముడు పొరపాటున, అలాంటివారిని నరకమునకు తీసుకవెళ్తే "ఓయీ; ఈమనిషి జగన్నాధంవెళ్లి స్వామిని దర్శించివచ్చింది, ఇందుకు నేనుసాక్షి; ఈవిడకు స్వర్గానికి పోక్కున్నది; విడచిపెట్టు" మని వాదిస్తాడు."

"హైమా, ఇంతవరకెందుకు? కాశీవెళ్లి, గంగానదిలో స్నానంచేసి, విశ్వేశ్వరునిదర్శిస్తే యముడు దగ్గరకురాలేడట."

"అమ్మా, గంగానదివరకు వెళ్తావు. మన భైరవీనది ఏమి తక్కువనుకున్నావా? శ్రీరాములువారు, సీతాలక్ష్మణ సమేతులై దండకారణ్యమునకు వెళ్లేటప్పుడు ఈనదిలో స్నానంచేసి వెళ్లేరట. మనకి దగ్గిరగా ఉండడంవల్ల అశ్రద్ధగానీ, రోజూ ఈనదిలో స్నానం చేస్తే చాలు; కాశీరామేశ్వరాలు వెళ్లనక్కే."

ఇంతలో ఒకపల్లకీవచ్చి ఆగుమ్మంముందు దిగింది. దాని వెంట వచ్చిన మనిషి. ద్వారముదగ్గరకువచ్చి "అమ్మా", అని పిలచేడు. సువర్ణ వానినిచూచిన వెంటనే "నందా" అని పిలచింది. నందుడు ప్రఫుల్లబాబు ఇంట చిన్నతనమునుండీ పనిచేయుచున్న సేవకుడు. సుమారు ఏబదివత్సరముల ప్రాయముంటుంది.

శ్రీమతి మిస్. పి. తంబుచెట్టిఅమ్మ గారు

'తల్లీ — కొడుకూ'

"అమ్మా, మీయమ్మగారు నిండా జబ్బుగా ఉన్నారు. కలకత్తాకు వెళ్ళి గ్రామస్తే మీతండ్రిగారు [illegible] రోజు ఉదయమునకే వచ్చేరు. వైద్యులను తెప్పించి చూపేరు. గాని బ్రతుకుతుందని ఆశ ఎవ్వరికీ లేదు. ఇంట ఆపదక్షణ లేదని చోరపల్లినుండి చిన్నమ్మగారు కూడావచ్చేరు. మీకు అత్తగారువిడువరని ఇంతవరకూ కబురుపంపలేదు. వస్తే మొగము చూస్తానని, బాబుగారు నన్నూ పల్లకినీ పంపించేరు. అమ్మగారికి తెలివివచ్చి నప్పుడెల్లా "నాచిట్టితల్లి వచ్చిందా" అని అడుగు చున్నారు." అని అంగవస్త్రముతో కండ్లనీళ్లను తుడుచుకున్నాడు.

సువర్ణ కీమాటలు మిన్నువిరిగి మీదపడినట్లయింది. నిలువున కూలబడ్డది. "అమ్మా, అమ్మా" అని భోరున ఏడ్చింది.

"ఇదేమిటే, పిల్లలతో వున్న ఇంట్లో పీనుగపోయిన ట్లేడుస్తావు. నోరుముయ్యి, లేదా నోటిమీద వాత పెయ్యగలను. ఎక్కడో దీనమ్మకు జ్వరమట, నిండు ఇంట్లో ఏడుస్తుంది." అని అత్తగారు నిప్పుత్రొక్కిన కోతివలె గంతేసం వెందచెబ్బేరు.

"ఇదెక్కడి చోద్యమమ్మా? రోగాలు మనుష్యులకురాక మ్రానులకు వస్తాయా? జబ్బు వచ్చిన వాళ్లంతా చచ్చిపోతారా? లోకంలో ఈవిడకే తల్లివున్నట్లు ది, మరెవ్వరూ తల్లికడుపున పుట్టలేదు" అని ఆడపడుచు అడిపోసింది.

పాపం సువర్ణ ఆడక తెరలోని పక్షి. ఇంతదుఃఖము దిగమ్రింగి దీనముగా నందునివంక చూచింది. నందుడు నిశ్చేష్టుడై నోట మాటలేక శిలాప్రతిమవలె నిలుచున్నాడు.

"పోరా, నీకెందుకిక్కడ సాతానిశవములాగ. ఆపిల్ల రావడానికివీలులేదు. పో," అని అత్తగారు నందుని కుళ్ళగపరేరు. చేయునదిలేక, సువర్ణ యను మతినిగొని నందుడు పల్లకిని తిరిగితీసుకవెళ్ళిపోయాడు.

శ్రీవిలాసుడు ఇంతసేపూ ప్రక్కగదిలోనే ఉండి ఈవాగ్ఘోరణిఅంతా వింటున్నాడు, కాని ఏమిచేయ గలడు? తల్లిచేతి కీలుబొమ్మ.

రాత్రి భోజనానంతరమున ఎవరిగదులలోనికి వారు వెళ్ళి నిద్రపోయేరు. సువర్ణ అత్తగారిధియము కొలదీ విస్తరికకూర్చోని లేచింది. ఒక్కకబళమైనను భక్షించిన పాపాన పోలేదు.

రాత్రి పండ్రెండు గంటలయింది, అంతటా నిశ్శబ్దము. చిమ్మచీకటి. కన్నుమూసినను తెరచినను ఒక్కలాగే ఉంది. శ్రీవిలాసునిఇంట సువర్ణతక్క తక్కిన అందరికీ నిద్రాదేవి ఆవేశమయింది. సువర్ణ తల్లిని తలంచుకొనుచూ ఇంకనూ ఏడ్చుచునేఉన్నది. ఆవిడను తల్లి కంటికి కట్టినట్లుగా కనుపించుచున్నది. "రా, రమ్మని" పిలుచుచున్నట్లు తోచుచున్నది. సువర్ణ సంధిగ్ధావస్థలో చిక్కుకున్నది; అత్తగారిఆజ్ఞ ఉల్లంఘించి వెళ్ళిపోవడమా? తల్లి మొగము చూడ కుండా ఉండడమా?

ఎట్టకేలకు "అమ్మా, అమ్మా, నీముఖము చూడక ఉండలేను" అనిఏడ్చుచు మంచముపైనుండి దిగ్గున లేచింది. ఇంచుకైనను శబ్దము చేయక తలుపు తెఱచు కొని వీధిబడినది. ఆమెకు మనస్సు స్వాధీనముతప్పినది. అప్రయత్నముగా కాళ్లు తీసుకొనిపోవుచున్నవి. తిరిగి వచ్చిన అత్త చీల్చిచెండివేయునని తెలిసి, అర్ధరాత్ర మున స్వైరవీధినిదాటుట ప్రమాదకరమని ఎఱింగి, ఏమి ఈసువర్ణసాహసము!

(సశేషము)

విజయదశమీ పర్వదినములు

శ్రీమతి ఆకుండి భూదేవిగారు

వీర పూజలు

హిందువుల కీవిజయదశమీపర్వదినములు దుర్గ పూజలకును సరస్వతీ పూజలకును పెద్దలచే నిర్ణయింపఁబడిన పవిత్రదివసములు. వీనినే శరన్నవరాత్రులనియు, శారదరాత్రులనియు వ్యవహరింతురు. శారదయన సరస్వతియనియు పార్వతియనియు నర్థము గలదు. ఋతువా శరత్కాలము. చక్కని వెన్నెలరాత్రులు. "శారదరాత్రు లుజ్జ్వలలసత్తర తారకహారపంక్తుల జారుతరంబులయ్యె."

వర్షములతోఁ గొంతవఱకు విసిగిన జనులు దేవతోత్సవప్రియులై యుందురు. ప్రతిదేశములోను జాతీయ వీరులపూజయు మతమునకు సంబంధించిన దేవతారాధనమును నుత్సవరూపమున పరిణామమందును. ఈ నవరాత్రులలో 'బొమ్మలకొలువుల స్థాపనము' హైందవజాతీయ వీరులప్రతిమలయు, చిత్రకళకు సంబంధించిన మనోహరరచనలయు ప్రదర్శనమే. వీరులయారాధనమే యందలి పరమార్థము. జాతీయ వీరుల ప్రతిమలను, మన హైందవమతమునకు సంబంధించిన దేవతలప్రతిమలను నొకచోఁ జేర్చి, యవి వ్యర్థప్రతిమలేయను భావనతోగాక మన జాతీయ వీరులును, దేవతలును సంవత్సరమున కొకసారి మన గృహముల కతిథులుగా మనగృహములను పావనము చేయవచ్చి పదిదినములు సాయంకాలములందు కొలువు తీర్చి కూర్చుందురను భావముతో నచట గానకళా వినోదములు వారియెదుట పచరించి చూడవచ్చిన సతులకును బాలబాలికలకును పుష్పములు, ఫలహారములు, చందనతాంబూలాదులు సమర్పించి వారలను పంపుటయు నీశరన్నవరాత్రులలోజరుగు కార్యక్రమ మెంక యనుసర్యాతమగు నాచారమైనది.

చెన్నపట్టణము, మైసూరు, బెంగుళూరు మొదలైన దక్షిణదేశములలో ననేకపట్టణములందును, పల్లెలందును నీనవరాత్ర్యుత్సవములను గొప్ప యాడంబరముగ జరిపింతురు.

విలువిద్యలో గొప్పనేర్పరులగు విలుకాండ్రగు జాతీయవీరులు మనకు గలరని తెలపింపఁజేయుటకో యన పల్లెటూళ్లయందు పాఠశాలలందలి బాలబాలికలకు విల్లునమ్ములను వినోదముగ నలంకరింపఁజేసి వానిని వారికిచ్చి యుపాధ్యాయులు శరములతో పూజ్యులపై బస్గుండయు పుష్పములను వేయింతురు.

ఈ నవరాత్రులలో యుపాస్యయగు దేవి పార్వతి యగుట యీపర్వదినములను దేవీనవరాత్రములని కూడ చెప్పుదురు.

సంగీతము, సాహిత్యము, విద్యయుఁ గలుగు విద్యార్థులు, విద్యార్థినులును సరస్వతిని నెలకొల్పి పూజింతురు. ఎట్లైనను శక్తిస్వరూపిణియైన యుమను, విద్యాదేవతయగు సరస్వతిని కొలుచు దినములుగా నిర్ణయింపఁబడినవే యీనవరాత్రులు. శక్తిస్వరూపిణియైన మృడానిని సేవించిన మనకు దేహమనోశక్తులును సరస్వతిని సేవించిన విద్యయు గలుగుననియే యిట్టిపూజల నెల్లరుఁ జేయుచున్నారు.

వంగదేశీయులు (బంగాళీవారు) కాళికాదేవిని దసరాదివసములలోఁ బూజింతురు.

దుర్గ లోకకంటకుడైన మహిషాసురుడను రాక్షసునితో దొమ్మిదిదినములుపోరి పదియవదినమున వానిని సంహరించెను. అందుచేతనే దుర్గకు మహిషాసురమర్దని యని పేరుగల్గెను. ఇట్టి పూర్వగాథలు కొన్ని గలవు.

ఇట్టి జాతీయమును మతవిషయికమగు నుత్సవమును జరిపి జాతీయవీరులయు వీరనారులయు జయంతుల నీరూపమున జరపియు, దుర్గా సరస్వతుల పూజించి దేహమనోశక్తుల సాధించియు, విద్యనుబడసియు, మన మందఱము ధన్యులమయ్యెదము గాక!

శారద లేఖలు

సౌభాగ్యవతి కల్పలతకు

నెచ్చెలీ! నీవు వ్రాసినలేఖ యందినది. అందు శ్రీమతి దివాకర్ల శారదామణిగారి రెండవలేఖకు నీవు తక్షణమే ప్రత్యుత్తరము వ్రాయవలసినదని నొక్కినొక్కి వ్రాయుట జూడ మిగుల నవ్వువచ్చినది. ఈ విషయమున నీ వెంత పురికొల్పినను నీ ముచ్చట దీర్చుటకు నేను సిద్ధముగాలేను. వివాదవిషయము హిందీ. హిందీ తెలుగుదేశమున వాడుకభాష కాగూడదని యామెవాదన. అది నేనుగూడ యంగీకరించిన విషయమే. రాష్ట్రేతరవ్యవహారోపయోగమునకై హిందీ యావద్భారతీయు లభ్యసింపవలయునని నేను చెప్పితిని; దాని కామెయు నంగీకరించెను. ముఖ్యవివాదవిషయమున నీవిధముగా సమాధాన మేర్పడిన వెనుక నిక నామెకు నే నీయవలసిన సమాధాన మేమున్నది? బహుశా నేను గుంటూరుమండలమువాన నైనందున కామె గావించిన యెత్తిపొడుపులకు, కొన్ని వత్సరములక్రిందట గుంటూరుజిల్లాయందు కొప్పరపు సోదరకవీశ్వరులకును, తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకును జరిగిన వివాదసందర్భమున నుదయించిన పండిత బ్రువలక్షణము, గీరతము, గుంటూరుసీమ మున్నగు గ్రంథముల ప్రస్తావనకును, అందందు నాకు తగిలి వచ్చునట్లు పొందుపఱుపబడిన పదములు పద్యములు మున్నగువానికిని నేను సమాధానమిచ్చు టగత్యమని నీ యభిప్రాయమేమో, కాని యే విషయములు నేను సమాధానమీయ తగినవని నీవు భావించున్నావో ఆ విషయములే నాకు ప్రత్యుత్తరమీయకుండుటకు మనస్కరింపకుండ జేయుచున్నవి. వ్యక్తిదూషణగా బరిణమించిన నీ యనాగరక వివాదమున నామెతో సమానముగా బోరాడితినన్న పేరుకంటె మిన్నకుంటి ననుమాటయే నాకు ప్రియతమముగ నున్నది. ఆమెకంటె తీవ్రవిమర్శకు గడంగుమని నీ వెంత ప్రోత్సహించినను, ఈ వివాదమును పర్వతోపమానముగ బెంచవలయునని శ్రీమతి శారదామణిగారు తమ కలమునకు పదునుబెట్టుకొని యెంత కుతూహలముగ గూర్చుండినను, మేమెన్ని పుటల దీర్ఘవ్యాసములను వ్రాసినను ప్రచురించుటకు గృహలక్ష్మి యోపిక వహించియుండినను నేనుమాత్రము జవాబు వ్రాయజాలను. ఏడువత్సరముల నుండి నేను నీకు వ్రాయుచున్న లేఖలను, తదితరానేక వ్యాసములను జూచుచున్న విజ్ఞులగు గృహలక్ష్మిపాఠకులకు నన్ను గూర్చి నేను నచ్చజెప్పుకొనవలయునా కల్పలతా! వలదు. నిర్మలచిత్తవై నెమ్మదిగా నుండుము.

భావపురి
1-10-35

ఇట్లు, మిత్రురాలు
శారద.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

పాటలు

వడ్రంగి — బొమ్మలబీరువా

"బొమ్మల బీరువా చేస్తానంటూ
బొంకి ఆదినము పోయేవే!
రమ్మని యెన్నిసార్లు పిలిచినా
రాననకుండా రావేమి?
"అమ్మా, మనయింట్లోనే పెట్టి
అతివేగముగా చేయించే
బొమ్మలకొలువుల పండుగ లోపై
పోతాయి; యెల్లుండొస్తాయి."
"కమ్మచౌదరికి పందిలిమంచం
కార్తిక మాసాని కివ్వాలి
నెమ్మదిగా మూన్నాళ్లైనాను
నిండా పాతిక కాలేదు.
చిలకలు హంసలు పాములు డేగలు
గిలికి కోళ్లపై చెక్కాలి..."
"ఒక్కపూట మా అమ్మాయిపని!
ఒప్పుగ చేసిపోరాదా?"
"నిక్కముగా ఈ సాయంత్రానికి
నే తెస్తాను చూడండి"
"చక్కని బీరువా నిక్కముగా ఈ
సాయంత్రానికి తెస్తావా?
నిక్కమని నీ మాట నమ్ముకొని
నేను ఖులాసా పొందుదునా?"

కథలు

దేవకన్య వలపు

ఆఫ్రికా ఖండమున నుత్తరభాగమున ఈజిప్టుఅనే ఒక దేశమున్నది. ఈ దేశములో అతి పురాతనకాలములో కడు చక్కని నాగరీకత యుండెను. అక్కడ పిరమిడ్డులు అనే పెద్ద స్తంభములను కట్టేవారు. ఆ స్తంభములు స్వర్గము నందుకొనుచున్నవని వారి యూహ. చనిపోవువారిని దహనము చేయుటకాని ప్రాతిపెట్టుటకాని ఆ దేశమున లేకుండెను. ఆ శవములను గుమగుమ వాసనలుకొట్టు పరిమళ రసాయనిక ద్రావకములలో నిలవయుంచువారు.

ఆ దేశస్థు లతిసౌందర్యవంతులు. జరామరణములుకూడ వారి సౌందర్యములను గాని దేహపుష్టినిగాని గిలుబాకలేకుండెడివి. రెండు మూడువేల సంవత్సరములు గడచినను ఆ శవములు నేటికిని జీవకళలొలుకుచు ప్రకాశించుచున్నవి. చనిపోయినవారి జీవములు తిరిగీ యెన్నో తరములు గడచిన తరువాత యెవరిశరీరములలో నవి తిరిగీ దూరగోరుననియు, అంతవరకు ఆ శరీరములు చెక్కుచెదరనీయరాదనియు వారి విశ్వాసము. ఈ విశ్వాసమే వారిచేతను ఇట్టి రసాయనిక ద్రవ్యములను కనిపెట్ట నేర్పినది. అట్టి రసాయనము నెట్టుల కనిపెట్టుటయో కూడ అట్టి విశ్వాసము లేని నేటిరసాయన శాస్త్రపండితులకు సాధ్యము

కాబున్నది. ఆ దేశపురాజులకు ఫేరోవా అనే బిరుదు గలదు.

ఆ దేశపు బాలురు నేటికిని చెప్పుకొను చుండు ఒక పుక్కిటి పురాణము కథను మనము చెప్పుకొందాము. అది నిజమా అబద్ధమా అనుచర్చ మనకువద్దు. కథకు కాళ్లేమిటిఅని నలుగురును అనసే అను చున్నారు.

రెండువేల సంవత్సరముల క్రిందట ఆ దేశములో ఒక గ్రామములో ఇద్దరన్న దమ్ములు జీవించుచుండిరి. పెద్దవానిపేరు అనపు. రెండవవానిపేరు బీటను. అనపునకు మంచి గొఱ్ఱెలమంద, ఫలవంతమగు వ్యవసాయభూమి, మెడ్లు, నాగళ్లు ఉండేవి. బీటనుకు ఇట్టివేమియునులేవు. బీటను అతని క్రింద పనిచేయుచుండువాడు. అతనికి భూమి సారమును విత్తుల నాణెమును పోల్చుకొను శక్తియు, వ్యవసాయముచేయు శక్తియును, పశువులు మొదలగువానితో మాట్లాడు నేర్పును ఉండెడివి. అతనివల్ల తన అన్నగారి వ్యవసాయ మెంతో బాగుగా జరిగి చాలా లాభముకలిగేది. అన్నగారికి అతనంటే ప్రాణము. కాని వదినగారికి అతనంటే అను మానము. అన్నమనసును విఱచి అతనిని గెంటివేయుట కతనిపై మెన్నో పోటీలు చెప్పేదిఅట.

ఒకదినమున అన్నదమ్ము లిరువురును పొలమునకుపోయిరి. అన్నగారు విత్తనములు తెచ్చుకొనుటనుమఱచిపోయెను. ఇంటికి బోయి వానిని తెమ్మని తమ్మునికిచెప్పెను. తమ్ముడు వెళ్లెను. వదినగారు వానిని మొక్కడనో దాచివేసి పండుకొనెను. తమ్ముడువచ్చి వెతకి వెతకి ఆమెను లేపిలేపి అలసిపోయి అన్నకడకు పోయెను. పాపము అన్నగారే స్వయముగా వచ్చెను. అతని భార్య జ్వరమువచ్చినట్లు నటించి, అతని తమ్ముడువచ్చి తననుతన్ని కొట్టెనని లేని పోని చాడీలు చెప్పెను.

పొలములో తమ్ముడు సత్యము నాతని కెఱిగించెను. "అన్నా! నేననిన ఆమెకు అసహ్యము. నే నీయింట నామెతో మసలఁ జాలను. అకేసియాఅను సీమకు బోయెదను. నాగుండెకాయ నాకు బరువుగాఉన్నది. అదితీసి ఆసీమలో ఒక చెట్టుకొమ్మను తగిలించి తిరుగుచుందును. ఆ చెట్టు నెవ్వరైన నఱకినచో ఆ గుండెకాయ క్రిందను పడిపోవును. అప్పుడు నేను మరణింతును. నీవువచ్చి నాకు సాయముచేయవలెను. అందువలన నీకును మేలుకలుగఁగలదు."

అనపునకు తనతమ్ముని విడచుట కిష్టము లేదు. అయినను తన తమ్ముడు తననువిడచి పోక మానడు. "తమ్ముడూ, నిన్నువిడచి నే నెట్లు మనఁగలను? నీకు నా అవసరము కలుగుచున్నదని నే నెట్లు గ్రహించి అచ్చటికి రాగలను?" అని అడిగెను.

"నా గుండెకాయ క్రిందనుపడువేళకు నీయొద్ద కెవ్వరో నీవెఱుగనివ్యక్తి యొక్కడు వచ్చి, ఒకకూజాతో సారాయితెచ్చి యిచ్చును. సారాయికూజా అంచులనిండ

నురగను గ్రక్కుచుండును" అని బీటను చెప్పి వెడలిపోయెను.

బీటను అకాసియా దేశమువెళ్లి భూమి దున్నుకొనుచు జంతువులను వేటాడు కొనుచు అడవులలో కాలక్షేపము చేసు కొనుచుండెను. ఆ అరణ్యములో ఒక దేవ కన్యక తిరుగుచుండెను. అతని సౌందర్యమును చూచి మోహించి ఆమె అతనిని వివాహ మాడెను. కాని ఆమెయెడల నాతని కెంతో అనుమానము: కారణమును మన మెఱుగము. ఆనాటి దేవకన్యలు తనవదినగారివలె వంత గయ్యాళులు కాబోలు! ఆమెకూడ అతని అనుమానమునకు తగినట్లే వర్తించినదని ముందరికథవలన మనకు తెలియఁగలదు.

ఆదేశపు చక్రవర్తులకు ఫెరోవా అనే బిరుదమున్నదని మనకు తెలియునుగదా. అప్పటికి ఆ దేశమును పాలించుచున్న ఫెరోవా ఆమెసౌందర్యమునుగూర్చి యెన్నో ప్రశంసలను వినెను. ఎట్లైనను ఆమెను వల గొని ఆమెతో క్రీడింపవలెనని ఉవ్విళులూరు చుండెను. ఎందఱినో చెలికత్తెలను అతనికి తెలియకుండ ఆమెకడకంపి అనేకమునగలు నాణెములు రాజ్యములు సింహాసనము నర్పింతునని ఆమెకు ఊటలుగొలిపెను. ఆమెకు కావలసినదికూడ నగలు నాణెములే. ఆమె తన భర్తనువిడచి వారివెంటబడి చక్రవర్తికొలువు చేరెను. అతనితో మహేంద్రభోగము లనుభవించుచుండెను.

అయినను అంతతో నామెకు తృప్తితీర లేదు. తన ప్రథమభర్త మరణింపవలెనని ఆమెకొక దుస్సంకల్పము పుట్టెను. వెంటనే ఆమె చక్రవర్తిని పిలిపించి అతనిహృదయము వ్రేలవేయఁబడిన చెట్టును నఱికించుమనెను. అతను మనుష్యులనంపి ఆచెట్టు నఱికించెను. ఆచెట్టు పడెను.

ఎవరో ఒక అసాధారణవ్యక్తి ఒకకూజాతో నురగలుగ్రక్కుచున్న సారాయిని ఆనపునకు ఆ క్షణముననే: అందించి మాయ మయ్యెను. ఆనపు ఆందోళనాయత్త చిత్తముతో అకాసియాకు బయలుదేరెను. పడిపోయిన చెట్టును కనుగొనెను; హృదయమును చూచెను. దానినొక తొట్టిలోగల నీటిలో వేసెను. కొన్నిదినములుపోయిన వెనుక తన తమ్ముని శవమునుకూడగాంచి దుఃఖించెను.

కాని ఆశ్చర్యము! నీటిలోపెట్టిన హృదయము నానాటికి బలిష్ఠమై నవకమును తొడుగుచుండెను. తమ్మునిశరీరమును ప్రాణమునుదాల్చి కదలుచుండెను. గుండెకాయ పూర్తిగా పటిష్ఠమాయెను. తమ్ముడు నిండార బలిష్ఠుడాయెను. ఒకరినొకరు పలుకరించుకొని కుశలప్రశ్నలుచేసుకొని ఆనందములో నోలలాడిరి.

కాని బీటనుకు ఇంతటితో తృప్తితీర లేదు. "అన్నా, నేనొక పవిత్రతరమైన వృషభాకారము దాల్చెదను. నన్ను చక్రవర్తి యొద్దకు గొనిపొమ్ము. అతడు నన్ను కొనుక్కొని నీకు మంచి బహుమానమొసంగును. నేను, నాభార్యనుగాంచి ఆమెపై పగదీర్చు కొందు"ననెను.

అతడట్లే వెంటనే మాఱిపోయెను. అన్నయ్య అట్లే చక్రవర్తికమ్మి బహుమానము నందెను. ఆ వృషభము తోటలో తిరుగుచుండెను. దేవకన్య ఒంటరిగా ఆ ఉద్యానవనమునకు షికారువచ్చెను.

“నేనింకను జీవించియే యున్నాను సుమా” అనెను ఆ వృషభము.

“నీవెవరవు?” అని దేవకన్యప్రశ్న.

“నేను బీటనును. నీ ప్రాతపెనిమిటిని” అని జబాబు.

ఈ యెద్దు నెట్లు చంపించుటయా యని ఆమె తల్లడపడ జొచ్చెను. ఒకఉపాయము తోచెను. ఆమె చక్రవర్తియొద్దకుపోయి “నాకు ఆ పవిత్రవృషభముయొక్క గుండె కాయను భుజించవలెనని వాంఛగానున్నది. దానిని సంహరించి గుండెను తెమ్ము” అనెను. చక్రవర్తికి ఆయెద్దు అనిన మిగులనిష్టము. దానినిచంప కోరిక లేదు. అయినను ప్రియురాలికోరిక మీఱుట కంతకన్న వీలులేకుండెను.

అత డిరువురుయోధులనంపి యిరువురును రెండుప్రక్కలనుండి ఆయెద్దును పొడువవలెనని ఆజ్ఞాపించెను, వారిరువురు నట్లేపొడిచిరి. రెండురక్తపు బొట్లుమాత్రము క్రిందవ్రాలి చర్మము రెండుప్రక్కలును మూతవడెను. అవి రెండు సొగసగు కాలువలై ఫరోవా కోటచుట్టును ప్రవహించెను. అక్కడతో ఆగిపోయెను. ఆకాలువలయొద్ద రెండు చక్కనిచెట్లు మొలచి క్షణములో పెరిగెను. వానిని ఆజాతివానిని నేటికిని ఈజిప్టులో అకాసియనుచెట్లులందురు.

ఆ చెట్లు లెంతో పవిత్రవృక్షములట. వేనవేలుజను లా కాలువలలో మునిగి ఆ చెట్లను పూజింపవచ్చుచుండెడివారట. ఒక దినమున సంజప్రొద్దువేళ చక్రవర్తియు దేవకన్యకయు రెండు ఆసనములను తెప్పించుకొని చెరియొక చెట్టుక్రిందను గూర్చొని సరససల్లాపము లాడుకొనుచుండిరి. దేవకన్య యేచెట్టుక్రింద కూర్చొనెనో ఆచెట్టు ఆమెనుచూచి “అమ్మా, చూచితివా? నే నింకా బ్రతికియున్నాను. నేను నీ పెనిమిటిని, బీటనును.” అనెను.

ఆమె వెంటనే నిలచి “మనోహరా, వెంటనే యీ చెట్టును నరికింపుము” అనెను. చక్రవర్తి కట్టిపని యిష్టములేదు. అయినను ప్రియురాలిమాట జవదాటఁగలఁడా? సేవకులు చెట్టుపైపడిచిరి. దేవకన్య నోరు తెరచుకొని క్రిందనిలువఁబడెను. ఒక నిప్పు కణమువచ్చి ఆమెనోటపడెను. ఆమె మాయమయ్యెను. బీటను నరరూపముదాల్చి తన చరిత్రనంతయు చక్రవర్తికిచెప్పెను. చక్రవర్తి ఆశ్చర్యపోయెను. అతను బీటనును మిగులప్రేమించి, ఒకచిన్న రాజ్యమునిచ్చెను. కాని ఆ దేవకన్యక తలంపునకువచ్చినపుడెల్ల అతనిఒడలు జలదరించి ఆమె నసహ్యించుచుండెను.

తే॥గీ॥ మొదట సొగసుసుగనియొక్క పురుషువలచి, భోగనులకయి అతని పొందువిడచి।
అతని చంపింప నుంకించి నట్టి దేవకన్యపడినట్టిపాటు ల బ్బబ్బ।
యెన్ని! ఆమెతోడనె అంతంబు లయ్యెఅన్ని!॥

కుమారి చంద్రకళాదేవి

“ ఎం ఏ. గష్టమునొందియొంది యిటు బి. య్యే. లైనది వ్యార్మ లీ।
కాంతారత్నము లెంతలెంతలు జగత్కళ్యాణముల్ గాంతురో”

శిశు శిక్షణము

శిశు పాఠశాలలు!

పిల్లలచేతులెప్పుడూ వూరికేవుండవు. ఏదో ఒకపనిని చేస్తునేవుంటాయి. కొందరి చేతులు లద్దాలు బ్రద్దలుకొట్టి, పుస్తకాలు చించి, చిన్నపిల్లలను చిక్కి, దాచుకొన్న తిండివస్తువులను దొంగతనాన తినీ, ఇటువంటి కొంటెపనులు చేస్తాయి. కొందరిచేతులు పువ్వులను గ్రుచ్చి, దండలల్లి, బొమ్మలు వ్రాసి, మట్టిబొమ్మలుచేసి, యేవేవో వింతవింతలైనపనులు చేస్తాయి. మొదటి వారిని చూచి వారితల్లులు చీకాకుకొద్దీ వీపుమీద రెండు చరుస్తారు, వాళ్లేడుస్తారు. రెండవవారిని చూచి కొందరు తల్లులు ఆనందిస్తారు, వారు అల్లాటిపనులే చేస్తూ వుంటారు. కాని అనేకము తల్లులు మొదటి వారి నట్టిపనులు వద్దని దిద్దుట కాని రెండవ వారినట్టి పనులయందు ప్రోత్సాహించడము కాని అరుదు. వీరిగొడవవీరిది, వారిగొడవ వారిదే.

ఇందుకొరకే అనేకము దేశాలలో శిశు పాఠశాలలు లేస్తున్నాయి. వీటికి నర్సరీ స్కూళ్లు అంటారు. వీనిలో ఎన్నో కిండరుగార్టెను వస్తువులు, బొమ్మలు తీగెలు పూవులు మొక్కలు వుంటవి; వీటిని చూచి పిల్లలు తమ యిష్టమువచ్చేటట్లు ఆడుకుంటారు. వీరేమీ పగలగొట్టరు. పగలగొట్టినా అట్టే పరవాలేదు. ఈస్కూళ్లలో ఉపాధ్యాయినులు తరచుగా స్త్రీలు; వారు పిల్లలను బుజ్జగించి ముద్దులాడుచుందురు.

అంతా బాగానేవున్నది. కాని పిల్లలకు వచ్చీరాని జ్ఞానావస్థలలోనే యిళ్లనుంచి తప్పించి, స్కూళ్లలోకి లాగేసి, తండ్రుల చేత జీతాలు కట్టించేసో, ప్రభుత్వాదాయంలోనుంచి గ్రాంటులు పీకేసో, లేక అందుకొరకు ప్రజలపైని పన్నులు రుద్దీ పీడమోఅంటే పాశ్చాత్య ప్రభుత్వాలు, వాటిని అనుకరించే ప్రాచ్యప్రభుత్వాలలో సాధ్యంకాని సాధారణ పేదప్రభుత్వాలలో సాధ్యంకాదు. పై ప్రభుత్వాలలో అది తప్పదు కూడాను. అవి యంత్రాలలో అధికోత్పత్తిచేయవాలి. ఆడవాళ్లనందరినీ కూలి పనులలోకి యంత్రాలలోకి లాగివాలి. పిల్లలనుగూర్చి శ్రద్ధ తీసుకుంటకు తల్లులకు టైమువుండదు. పిల్లలు చెడిపోకుండా చేసే బాధ్యత ప్రభుత్వముది. దీనికోసము బోలెడు డబ్బు అవుతుంది నిజమే. కాని యంత్రాలలో వస్తువులను అతిచౌకగా తయారుచేసి విదేశాలలో అతిప్రియంగాఅమ్మి కోట్లకొద్దీ లాభాలు తీసుకుంటున్న వారీమాత్రం ఖర్చు పెట్టలేరూ? గానుగలోదే గంటెడు.

కాని తమ దేశములలోని కుటీర పరిశ్ర

ములువచ్చి, ప్రతీవస్తువూ విదేశీయులమ్మేది బోలెడు ఖరీదుపోసికొనక్కొని బీదవాళ్లగుచున్న పేదలదేశములలో పెద్దవాళ్ల చదువులకే దిక్కులేదుగదా నర్సరీస్కూళ్లుకూడా పెట్టించుమంటే యెవరితరం?

తల్లులు ఫ్యాక్టరీలలోకి కూలిపనులకుపోవాలి, కాలేజీలలో మేష్టరుపనికి పోవాలి, హైకోర్టులలో లాయరుపనికి పోవాలి, ఎయిరోప్లేను డ్రైవింగుకుపోవాలి అంటే పిల్లలకేమాత్రం శిక్షణ యిచ్చేందుకు వారికి టైమువుండదుకాని, ఇట్టి వుద్యోగములు పెక్కుఱు తల్లులకు చిక్కని పేద దేశములలో తల్లులు శ్రద్ధపట్టితే పిల్లలకీమాత్రం శిక్షణమీయలేకపోతారా? ఇప్పుడు ఇయ్యలేకుండావుంటే కాస్త తల్లితండ్రులో భర్తలో అత్తమామలలో చెప్పిన తరువాతనేనా యియ్యలేకపోతారా? పాశ్చాత్యదేశాలలోలాగ మనవి వ్యష్టి కుటుంబాలుకావు. ఇంతో కొంతో సమిష్టి కుటుంబాలు. మొగుడూ పెళ్లాం పిల్లలూ మాత్రమేగల కుటుంబములు చాలాతక్కువ. ఏతాతో అవ్వో లేని యిళ్లు వుండవు. వారికింతకంటె వేరేపని వుండదుగదా! ఈ మాత్రం దిద్దుబాటుకోసం పిల్లలను పసివయస్సునుంచీ బడులలోకి త్రోసీడం, గ్రామాల్లో బడులులేకుంటే పట్నాలుగెంటీయండి అనడం అంతసబబుగా కనిపించదు.

పాశ్చాత్యబోధనలు తలకెక్కుచున్న మనకు ఇట్టి సిద్ధాంతము లిప్పుడిప్పుడు నచ్చుచున్నవిగాని ప్రాచ్యదేశములలో పాశ్చాత్యదేశములలోకంటె మాతపుత్ర మాతపుత్రికా సంబంధ మత్యమోఘమైనది. పాశ్చాత్యవనితలవలె ప్రాచ్యవనితలు సంతానమునుండి యెడబాటును చాలాకాల మోర్వలేరు. వారికి ప్రాణములెల్లయు పిల్లలమీదనే. పిల్లలింట అల్లరిచేయుచున్నను సహింతురు కాని ఒక్కపూటకుపూటా యెక్కడికోపోయి అగుపించకుంటే ఓర్చలేరు. భరతదేశపు కూలిపడుచులుకూడా, ఫ్యాక్టరీలలోనికి తీసుకొనిరానీయరు కనుక మానేస్తున్నారుకాని, పొలములలోనికి మోతపనులలోనికి మొదలగు వానిలోనికి పిల్లలను చంకలనుబెట్టియే తీసుకొనిపోయి తమకండ్లముందరే ఆటలకువిడచి తమకూలిపనులు తాముచేయుచుందురు. ఇంతమాత్రముకు యజమానులు వారిని దండించరు.

అసలు వ్యవసాయదేశములలో కూలిపనులకంటె స్వంతపనులేయెక్కువ అనవాలి. పొలము ఇల్లులాంటిదే. తక్కిన కుటీర పరిశ్రమల కిల్లువిడచి పోనక్కఱయేలేదు. పెక్కుఱకు పురుషు డార్జించితెచ్చి యింటపోయుచుండ యిల్లుదిద్దుకొనుటతప్ప పయి పెత్తనములకు పోవలసిన ఆవశ్యకతయేలేదు. నలుగు రైదుగు రాడువారుండనియిల్లే యుండదు. ఇంటిపను లిద్దరు సర్దుకొన్నను తక్కినవారు ఈమాత్రం పనిచేయలేక పోలేరు. బాగాఆలోచిస్తే, ఇల్లాళ్లు చక్కగా యిల్లుదిద్దుకొని వుంచితే ఇంటికంటె, ఇంటిలోని శృంగారపు గదులకంటె, ఇంటి పెరటిలోని మొక్కమోడులకంటె, చెట్లపైని

పూలు ఫలములుకంటె చక్కటివర్ణార్ మ్యాళ్లెక్కడవుంటాయి? కిండరుగార్టెను సామానులు కావలిస్తే కొన్ని తయారు చేసుకోవచ్చును.

మనదేశమునకు చీనాదేశమునకు చాలావిషయములలో పోలిక లున్నవని తెలిసినవారందురు. రెండు దేశాలలోను భూమి విశాలము, జనసంఖ్య యెక్కువ, ప్రాచీన నాగరకత, వ్యవసాయకుటీర పరిశ్రమలు వృత్తులు, పురుషులకు సద్గ్రామ జీవనము, స్త్రీలకు సద్గృహాజీవనము, రెండు దేశములలోను సమిష్టికుటుంబము లెక్కువ, తల్లుల కుద్యోగములయందుకంటె పిల్లలయం దెక్కువప్రీతి. ఆ దేశములో తల్లులు పిల్లలను చాలాపెద్దవాళ్లయేదాక తమదృష్టి దాటించి దూరముగా గొనిపోవ నొల్లరు. ఆటపాటలెల్ల తమయిళ్లలోను తమ యిరుగుపొరుగు యిళ్లలోనే. ఎప్పుడైనా తోటలకు చెఱువులకు గుడులకు కొండలకు నడిపించి తీసుకొనిపోదురు. వారికి కలుగు సందేహములు తీర్తురు. చిన్నచిన్నప్రశ్నలు వేసి కుతూహలము రేపుదురు. పూవులు పక్షులు జంతువులు వృక్షములు మొక్కలు తీగలు మొదలగు వానినిగూర్చి వారికెన్నో సంగతులు చెప్పుదురు. 'కిండరుగార్టెను బడులలో ఇంతకంటె వారెక్కువ చెప్పుదురా? తల్లులుగలిగి కుటుంబములలో మెలగు పిల్లలకు కిండరుగార్టను బడులేమిటి?' అని చీనా వనితలు ఆక్షేపింతురట.

మనదేశములోని తల్లులుకూడ పిల్లలకు పాలుపట్టుట, అన్నము తినిపించుట, నీళ్లు పోయుట, తలదువ్వుట మొదలగువానితో తమ బాధ్యతలు తీరినవనుకోక, పిల్లలకు అటువంటి సరదా పుట్టించే ప్రసంగములు చెప్పి పనులు నేర్పడము, అల్లరిపనులు చేస్తే కొట్టకుండా ఉండడము మొదలైన గుణము లెన్నో నేర్చుకోవాలి. తండ్రులుకూడా యెంతసంచార కార్యక్రమములో కొట్టుకొనుచున్నను ఇట్టివిషయములయందు కాస్త శ్రద్ధజూపినచో తల్లులకు పిల్లలకుగూడ సరదాగా వుంటుంది. ఈమాత్రమునకు స్కూళ్లు అవసరమా అని చీనావాళ్లలాగనే మనకును అనిపించుతుంది. అందులోనూ పల్లెటూళ్లు బొత్తిగా కిండరు గార్టనులలాగే వుంటాయి. పిల్లలయందు కాస్త శ్రద్ధబూని వారితో యెటువంటి ప్రసంగాలు చేయవాలి, యెట్టి వుత్సాహములు గొల్పవాలి, ఎట్టిపనులు మప్పవాలి, యెట్టియెట్టి అభిరుచులు కలిగించవాలి అనునదే ప్రధానమగుప్రశ్న. ఇందుకు సంబంధించిన వ్యాసములే యేవైనను తరచు ఈసంచికలో ఈభాగమున ప్రకటించుచుందుము. ఆంధ్రదేశమునందలి నారీమతల్లులు విద్యాంసులు అనుభవజ్ఞులుగూడ ఈ విషయము నాలోచించి చక్కని ముచ్చటలూరు వ్యాసములను వ్రాసి పంపింప గోరుచున్నాము.

— సొరకాయహల్వా —

లేతసొరకాయ తోలుతీసివేసి, లోపలిగుజ్జును విత్తులను తీసివేసి ముక్కలు ముక్కలుగా చేసుకొని, రెండుపళ్లపాలను అరపడిసీళ్లను కలిపి బాగుగా మరుగనిచ్చి అందులో అయిదు లేక ఆరుశేర్ల సొరకాయ ముక్కలను వేసి మూతబెట్టి అయిదుగడియలసేపుంచి సొరకాయ ముక్కలన్నియు బాగా నీరైపోయిన మీదట తోలుతీసి నూరిన బాదంపప్పు మూడుపలములను. పదిపలముల నెయ్యియును; రెండుశేర్ల కలకండయును; మూడుపలముల పన్నీరును; ఒకవరాయెత్తు కుంకుమపూవును వేసి బాగా కలియబెట్టి హల్వా పక్వమున దించి భక్షించిన చాలా రుచిగాను కమ్మగాను వుండును.

— సాంజా —

రెండుపలముల నెయ్యిని కాచి, అరపడి గోధుమరవలను వేసి మాడిపోనీయక యిసుకరంగుగా వేయించి యుంచుకొనవలయును. తర్వాత ఒకపడి నీళ్లనుకాచి చక్కగా పొంగువచ్చునప్పుడు వేయించి యుంచిన గోధుమరవలను అందువేసి కలియబెట్టి, యిరువదిపలముల తెల్లచక్కెర; కాలుపడి ఏలకుల పొడి; నేతిలో వేయించిన తోలులేని ముంతమామిడి పప్పు; లేక తోలుతీసిన బాదంపప్పు మూడుపలములు, వీనినంతయు వుడుకుచున్న నీళ్లలో వేసి నీళ్లింకి అన్న పక్వముగా కనపడు సమయమున దించి అయిదు నిమిషములు పొగలేని బొగ్గులనిప్పు పెగమీదనుంచి, తరువాత అయిదుపలముల నెయ్యిని పోసి చక్కగా కలియబెట్టి కొంచెముసేపుతాళి యుపయోగించిన చాలా రుచిగాయుండును.

—పప్పు. కమలావతి.

— పెసరపప్పు బర్ఫీ —

ఒక కళాయిపాత్రలో పావుశేరు పెసరపప్పు నానపోసి రెండుగంటల కాలము నాననిచ్చి అది మెత్తగా రుబ్బవలయును. ఆ రుబ్బినదానిలో ఒక చటాకు బియ్యపుపిండిన్ని, అర్థపావు పంచదారయున్ను, 1 తులం జీడిపప్పు, 1 పావుతులం కుంకుమపువ్వు, 1 పావుతులము ఏలకులపొడి వేసి బాగుగా కలుపవలయును. దానిలో 1 కొబ్బరికాయ బాగుగా తురిమి అదిగూడ కలపి నలుచదరముగా ముక్కలువలె చేసియుంచవలయును. ఒక పావుశేరు నేతిని బాణలిలోపోసి పొయ్యిమీద పెట్టి కాగనిచ్చి దానిలో యీ ముక్కలువేసి ఎర్రగా వేగనిచ్చి తీయవలయును. అవి వేడివేడిగా భుజించిన చాలా రుచిగానుండును.

— మునగకాయల పచ్చడి —

ఒక కళాయిపాత్రలో 1 అర్థశేరు నీళ్లుపోసి అందులో 25 మునగకాడలు చిన్నచిన్నముక్కలు కోసివేసి, కొంచెము పసుపువేసి ప్రొయ్యిమీద పెట్టవలయును. ఒకపావుగంటసేపు యుడుకనిచ్చి నీరంతయు వార్చి ఆ ముక్కలను చల్లారపెట్టవలయును. ఆ మునగకాయలలోని గుజ్జుఅంతయుతీసి యుంచవలయును. కొంచెము మిరపకాయలు, 1 చటాకు మినపప్పువేసి కొంచెము ఉప్పువేసి రుబ్బవలయును. దానిలో యీ మునగకాయలగుజ్జు కలపి యుంచవలయును. బాణలిలో నూనెపోసి ఆవాలు కొంచెము యింగువవేసి వేయించి కలుపవలయును. దానిలో ఒక నిమ్మపండురసముతీసి కలిపిన చాలారుచిగానుండును. ఇది పైత్యమునకు చాలామంచిది.

పువ్వుల.అలివేలమంగ తాయారమ్మ.

నూతన పాశ్చాత్యము

ఆడవాళ్లు మగవాళ్ల కెందునా వెనుకతీసిపోరు, మగవాళ్లు ఆడవాళ్లకు సకలస్వాతంత్ర్యాలు ఇచ్చీక పోవడంనుంచే వారు వెనుకపడిపోయి బానిసలై వారన్న పాలికేక తొలుదొల్త పడమటిదేశాలలో ప్రారంభమైనది. అచ్చటే ఆడవాళ్లను ముందు చదువులకు తోలడం పండితులనుచేయడం దానితో వాళ్లు హక్కులనుపోరాడడం కొన్నాళ్లు ఇవ్వకపోవడం ఆఖరకు యివ్వడం వారు పురుషులను మించడం మొదలయిన చర్యలన్నీ జరిగాయని అయిరోపాచరిత్రపాఠకులకు స్త్రీస్వాతంత్ర్యోద్యమచరిత్రాపాఠకులకు తేటతెల్లముగా తెలిసినవిషయమే. అట్లాటి ఆదేశస్థులే స్త్రీల బుద్ధినిగూర్చి నేర్పునుగూర్చి ప్రవర్తననుగూర్చి అవమానకరములైనమాట లెట్లా వ్రాస్తారాఅని మనకు సందేహము కలుగకమానదు. ఐతేనేమి అయిరోపా పురుషులకలములు స్త్రీల ప్రజ్ఞలనుపొగడి పొగడడముతో విసిగత్తి పరాఙ్ముఖములై తిట్టనెట్టుకొనినట్లున్నవి. పోనీ పురుషులంటే వేఱుజాతివారు కాని, స్త్రీలు స్వజాతివారు కదా వీరుకూడా యీతప్పత్రోవలే త్రొక్కవాలాఅని మనకాశ్చర్యమౌతుంది. వీరివ్రాతలు చూస్తే స్త్రీలనభివృద్ధిచేయవాలని డాబులుకొట్టేవారే కాని, తీరా వృద్ధికివచ్చేసరికి వాళ్లను రానీయక యేవో సాకులుపెట్టే మహనీయులే పురుషులనిన్నీ పాపము స్త్రీలుకూడా అమాయకురాండ్రగుటచే కొన్నిప్రజ్ఞలుండినీ వారిపొగడికలకో తిట్లకో లొంగిపోతున్నారనిన్ని తెలియకమానదు.

ప్రపంచచరిత్రలు వ్రాసీడంలో అందెవేసినచెయ్యి అని హెచ్. జి. వెల్సుగారు పేరుపొందేరు. వారి గ్రంథాలు చదవని స్త్రీలు పురుషులు ఆంగ్లభాషజ్ఞులలో లేరు. చాలాకాలంవరకు అతను ఆడవాళ్ల సువ్యక్తత్తు పొగడినవీరుడే. పైగా ఇప్పుడు సినీమాలోకంలో తేలిపోలీవుడ్డు నటీమణుల సౌందర్యనైపుణ్యముల జూఱిగొని వారి వానందవారాసిలో నుంచీ నిశ్చయించుకున్నాడు. స్త్రీపురుష సమానప్రతిపత్తో యని నిన్నదాకా కేకలువేసినధీరుడు నేడు అభిప్రాయము మార్చుకొని "స్త్రీలు సోమరిపోతులు, నూరేళ్లదాకా వారు అసలు ప్రస్తుతమున్న అవస్థలోనుంచి మారనేరాలరు. ఆ తరువాత పురుషులతో సమానులవడానికి యెన్నియుగాలుపడతాయో, అంతవరకు అందాలబరిణలు కావలసినదే కాని బాధ్యతాయుత అధికారములకు వారు అనర్హులు, రష్యను స్త్రీయెడల సోవియట్టుప్రభుత్వమువా రెంతపక్షపాతము చూపించుచున్నను వారు గొప్పఉద్యోగములు చేయలేకున్నారు; స్త్రీలు, పోనీ, పురుషులకు స్నేహితురాండ్రు సహచారిణులు అయినా వుంటారని వ్రాసినాను కాని అది తప్పు. స్త్రీలబుద్ధులు పురుషుల బుద్ధులతో సమానమేఅయినా, వారు వేరుదారులనే పడతారు కాని వీరిదారులకు రారు. శ్రద్ధచూపవలసినదగ్గర అశ్రద్ధచూపడం, కష్టపడవలసినదగ్గర వేసుదాముకోవడం, వారికి సహజము. స్త్రీని పురుషుని కలిపి ఒక ఆఫీసులోనో ఫ్యాక్టరీలోనో స్కూలులోనో ఉద్యోగులుగా నియమించితే, పురుషులు వారి చూపులు కులుకులు మొదలగు వలలనుండి తప్పుకోలేరు గనుక వారూవీరూ నిత్యం రొక్కడపడితే అక్కడ సహచారులులేక స్నేహితులుగావుండటం అసంభవం. ఆడదాని అందపువలలలోపడి పొగడుతూ తాండవించని పురుషుడులేడు. పొగడుతూవుంటే మైమరచి సోమరిపోతులై తీవ్రసత్కార్యాచరణమును మానివే యని స్త్రీలులేరు. యౌవనమద మంకురించగానే

పతితురాలు కాని స్త్రీయుండదు; ముసలితనంరాగానే శృంగారమంటే అసహ్యించుకొంటుంది" ఇది ఆదొరగారి ధోరణి. ముసలిదికూడ శృంగారం చూపదేమి అని ఆతనికి గుబ్బులాగునవ్వున్నది !

మనభారతీయసనాతన ఖాండను ఎవడేనా యెప్పుడేనా ఇట్టి అవకతవకమాటలు అజ్ఞానంవల్ల అంటే మనదేశంపత్రికలన్నీ అతనిని చెక్కి చెక్కి చెడిగేసి యేశేసిపోను. హెచ్. జి. వెల్సుగారిభావాల నాహోదించెడివారే కాని ఆక్షేపించెడివ్యక్తి యొక్కరు కనిపించలేదు.

పోనీ, అతడు పురుషజాతి కనుక అట్లాఅన్నాడు, స్త్రీలకు వారియెడ యెంతగౌరవముగదా అని అనుకుందామంటే మిస్. యమ్. బి. స్కాటుఅనే ఆంగ్ల దేశస్థురాలు తనకు కొందరు స్త్రీకార్యదర్శులు కావలెనీ దరఖాస్తులు పెట్టుమని, కొన్నిప్రశ్నలువ్రాసి సమాధానములువ్రాయుమని యెంతమందికో నోటీసులు పంపింది. 231 దరఖాస్తులు వచ్చినవి. వీరిలో కొందరు కళాశాలలలో పట్టభద్రులు; మరికొందరు సాలుకు అరవై పౌనులు మొదలు 600 పౌనులు జీతములులాగుచున్న ప్రతిభావంతురాండ్రు. వారి సమాధానాలుచూచి వాళ్లకు వ్యక్తిత్వమంటూ లేదనిన్నీ ఏదోకాస్త పెళ్లిమగడూ కుదిరేదాకా కాస్త అరువు తంటాలుపడదామని ఉద్యోగాలకొరకు దేవుళ్లాడుతున్నారనీ ఆమె నిశ్చయపరచుచున్నది.

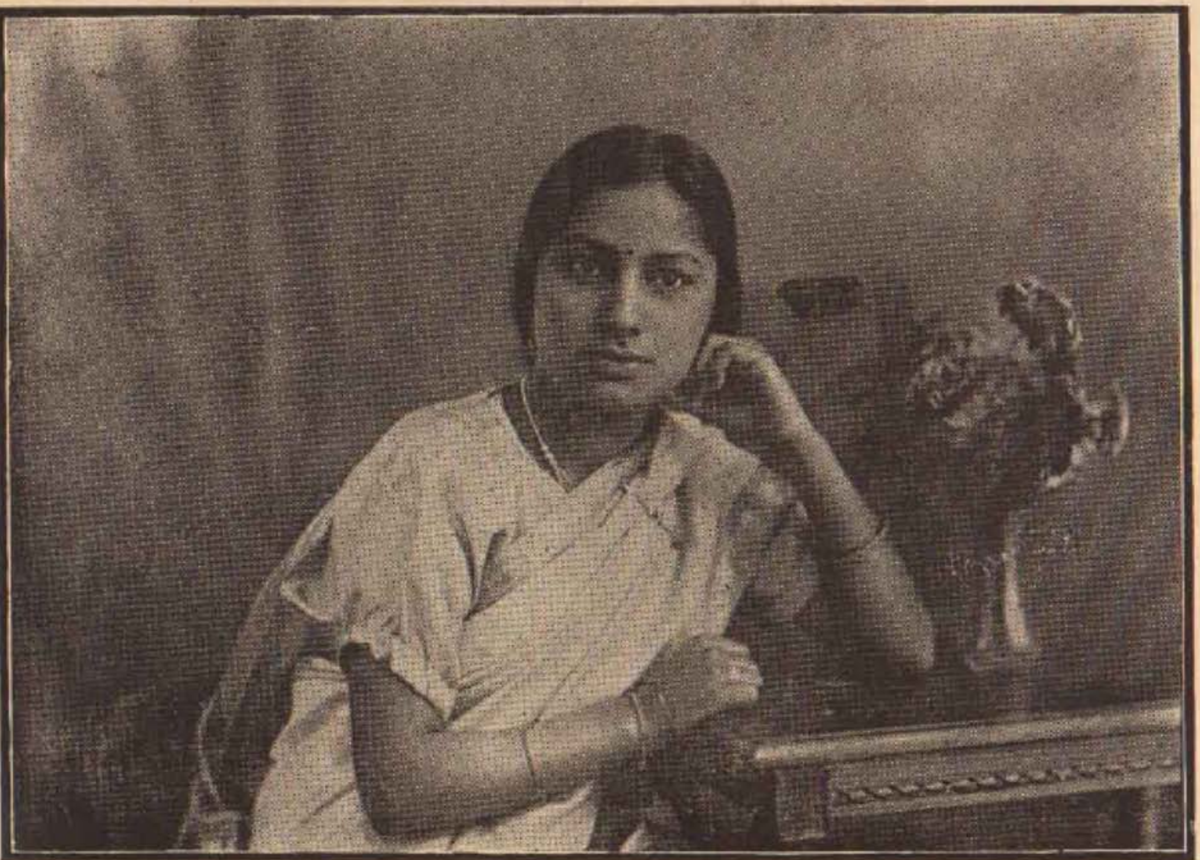
పోనీ, మనభారతీయవిద్యావతిస్త్రీలు ఏమంటారో విందామంటే అది మరీవింతగావుంటుందేమో ! నిజము చెపితే చదువుకున్నవాళ్లకు కోపమటకాని తమసొగసులు తమపుస్తకములు తమఆనందములు ఇవే వాళ్ల లోకమట. "ఇంటిపనులు తెలియవు. స్వతంత్రోద్యోగములు చేయలేరు. ఎవరైనా అడుగులకు మడుగులొత్తుతూవుంటే రాణీలలాగ తిరుగుతారు. ఈసోమరిపోతుతనంవల్ల వంటికి రోగాలు. వానికి వైద్యం ఖర్చులు. తమకుతామూ కొఱగారు, దేశానికసలూ కొఱగారు." అంటూ ప్రసంగించారు. స్త్రీలను ఇంటిపట్లనుండి ప్రాచ్యప్రాచీనదేశములలోవలె గృహధర్మనిర్వహణపరాయణలై సంసారములను కలకలలాడ జేయనీయకుండా, వీధులలోకి ఫ్యాక్టరీలలోకి న్యాయ్యక్లచదువులలోకి మేస్త్రీఉద్యోగాలలోకి సేవాసదనాలలోకి సంఘాలలోకి లాగినవారు పాశ్చాత్యపురుషులే. అందుకు పొంగినవారూ ఆ పాశ్చాత్యస్త్రీలే. ఇప్పుడు వారిని నిరసిస్తున్నవారూ ఆ పురుషులే, ఆమోదిస్తున్నవారు ఆస్త్రీలే. అసలు సంగతి చూస్తే స్త్రీలకు పురుషులు పొంగజేసి యేవ్యక్తిత్వమిస్తే అదేకాని అసలు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము లేదనిన్ని స్త్రీలు పురుషులయొక్క ఛాయామాత్రలేవు లేమో అనిన్ని కొందరి తలంపైయున్నది. భారతదేశంలో 'మొగుడు నీకు దేముడు; వాడి కూడిగం చెయ్యి వాడుచస్తే వాడితో చావు' అని పూర్వులంటే అందుకే యిక్కడివారు ఆనందించారు. 'కాదు, బుఱ్ఱగొరిగించుకొని తీర్థయాత్రలంట తిరుగుతూ బంధువుల యిండ్ల వండిపెడుతూ ఏడ్వ'మంటే చిత్త మల్లాగే అని కొంతకాలం ఒప్పుకున్నారు. 'పెళ్ళాంకు మగడితోటిదేనా యేమిటి యావజ్జీవనమున్ను, అతనుచస్తే ఇకనంతేనా, ఇది అన్యాయం; ధర్మశాస్త్రాలు ఇట్టి వైధవ్యమును అంగీకరించవు. 'పతిరన్యోవిధీయతే' అని చాటుతున్నా'యని వీరేశలింగంగారు ఘోషిస్తే చిత్తమని వారివెనకాతల నెంతమందోపడ్డారు. "పెనిమిటి పోయిందాకా బాధలు పడవలసినదేనా? ఉంటేమాత్రము మళ్లీ పెళ్లిచేసుకోకూడదా, యావజ్జీవనంవారికే గుత్తకు అమ్ముకోబడ్డారా స్త్రీలు?" అని గొరుగారు బిల్లుతెస్తే దానికే వోటులిస్తారు. 'వోట్లకోసం ఆందోళన చెయ్యండోయి' అని కొంతకాలం క్రిందట ఏపాశ్చాత్యుడో స్త్రీలను రెచ్చగొడితే ఓ అల్లాగే అన్నారు, తిరగపడ్డారు, చదువులుచదివారు, ఉద్యోగాలకై యెగబ్రాకుతున్నారు. ఇప్పుడు

ఏవెలో్నా, లేక యేమిస్‌సాక్టో 'ఆడవాళ్లకు ఉద్యోగము లేమిటి' అని పెదవులువిరిచేస్తే అంతా కాకున్నా కొందరేనా వెనకముఖం పట్టేరా? రష్యాలో 'సంపూర్ణ వివాహవిచ్ఛేదక స్వాతంత్ర్యం ప్రతీస్త్రీకి వుండవాలి' అని సోవియటుప్రభుత్వం చాటించేస్తే, ఇవతల వివాహరిజిస్టర్లు అవతల విచ్ఛేదం రిజిస్టరు రోజారోజుకు నిండిపోతూవచ్చాయి. 'బుజ్జీబుజ్జీ, పొరపాటున అట్లా అనుకొన్నాము. బాగా విచారణచేయందే విచ్ఛేదానుజ్ఞలియ్యడంవల్ల లోకం పాడైపోతుంది కాబట్టి కొత్తచట్టం ప్యాసుచేసి కోటులు పెట్టండోయి' అని యేపురుషుడో కేకవేశాడు, 'వైఁ' అంటున్నారు ఆడవాళ్లు. ఆడవాళ్లను గౌరవిస్తున్నాము అని వేషము పెట్టుకొని, ఇండ్లల్లో వారితో ఆనందించడముకాక, ఇట్లా చదువులబడులు సత్రములు హోటేళ్లు కచేరీలు కోటులు స్టీమర్లు రైళ్లు మొదలైన సమస్తమైన కలగాపులగం తావులకు యీడ్చేసి ఆడించి గెంతించి ఆఖరుకు వాళ్ల పరువులు తీసేవ్రాతలు వ్రాయడానికికూడా పెట్టుకోవడం పురుషులకు శ్రేయము కాదు. వారెట్లా మద్దెలవాయిస్తే యిందులో స్త్రీనాయకురాండ్రుకూడా ఆట్లే ఆడుతూ స్వజాతినింద నొనరించుకొన పాల్పడడము అంతకంటెను బాగులేదు. ఉన్నారా ప్రాచీనాచారముల ప్రకారము ఘోషా ఫీమేలుమాత్రం లేకుండా, సాధారణచదువులను సాధారణస్త్రీలు, అసాధారణ చదువులను అతి తెలివైనస్త్రీలు శక్తివుంటే చదువుకుంటూ, ఒక్క తమభర్తలు ఆప్తబంధువులు తప్ప అన్యపురుషులతో కలగాపులగమై రానుకొనితిరగకతీరని సభలు చదువులబడులు నాటకశాలలు కచేరీలు మొదలగు వానిని బహిష్కరించుకొని, గృహనిర్వహణధర్మం కుక్కనుతిన్న బొబ్బరు కాదని నిశ్చయించుకొని నెరవేర్చవలెను. లేదా సమస్తసభలకు వోటులకు ఉద్యోగములకు ఉపన్యాసములకు కూలిపనులకు పురుషులతో సమముగా హక్కువున్నదని నిశ్చయించుకొని ఇష్టమైతే పెండ్లాడి, లేకుంటేమాని, కాకుంటే విడదీసుకొని, వచ్చితే పిల్లలనిగని లేకుంటే తద్వ్యతిరేకసాధన లుపక్రమించి పుట్టినబిడ్డలను ఏప్రభుత్వపు క్రెచీకో అప్పచెప్పేసి విశ్వమానవసమానత్వము విశ్వప్రపంచసేవాపరాయణత్వము మొదలగు వ్రతములను నిర్వహించుచుండవలెను. అంతేకాని మగవాళ్లు 'కూత్ కూత్' అని పిలచినప్పుడు పాశ్చాత్యస్త్రీలవలె బయటికి పోవుచు, 'ఛీఛీ' యని కసరినప్పు డింట్లోదూరుచు కుక్కపిల్లలవలె సంచరించుట స్త్రీజాతికి చాలా అవమానకరమని తోచెడిని.

రెచ్చగొట్టితే లేచుటకూడ కేవలము స్త్రీలలక్షణమనుకొనుట పొరపాటు. పాశ్చాత్యదేశముల విప్లవములెల్లయును ప్రజలయాలోచనలకంటె ప్రభుత్వాధికారుల క్రౌర్యములు, నాయకుల రెచ్చగొట్టుటలు, ఇరువురకు సమిష్టితనము లేకుండుట మొదలగు వానివలననే వచ్చినవి. హిట్లరుజర్మనీఅంతా నాజీయే, ముసలోనిఇటలీఅంతా ఫ్యాసిస్టే, స్టాలినురష్య అంతా బోల్షివిక్కే అంటే ఆయాజాతుల తత్వాలలో అంతేసి ప్రభేదాలున్నవనుకో కూడదని పెక్కుతీయూహ. ఇవన్నీకూడా నాయకుల రెచ్చగొట్టుటలు ప్రజలవెంటబడుటలుతప్ప మరేమీ విశేషములేను. ఎవరు అధారిటీలోవుంటే వారి తత్వమే మంచిదని బోధించేవి ఆదేశపు విశ్వవిద్యాలయాలు. ఈ విధానాలలో ప్రజలకు స్వంతాలోచన లెక్కడ? అసలు ఆలోచనలు పుట్టనిస్తున్నారా? వాళ్ల దినాలన్నీఒకళ్లుచెప్పినవి వల్లించి అప్పచెప్పడంతోటే సరి. ఆలోచనకూడా మరెందుకు? ఇందుకే సర్. రాధాకృష్ణనుగా రీమధ్య ఒకానొక సందర్భములో ఈ యుగములో ఆలోచనదారుల సంఖ్యకంటె చదివేసుకొని వెంటబడే జనులసంఖ్య అనేకరెట్లు మించుచున్న' దని వ్రాసినారు. పురుషులుకూడా 'కూత్ కూత్ కుక్కపిల్ల'వరుసగానే తయారయే ప్రభుత్వవిధానాలు విద్యావిధానాలు పాశ్చాత్యదేశాలలో లేచి మనకుకూడా కమ్మనివాసనలు కొడుతున్నాయి. వాళ్లకర్మంకొద్దీ వాళ్లు వెంటపడితే పద్ధారుకాని భారతస్త్రీలుకూడా

శ్రీమతి మిస్ లీలావతీ బేదార్కర్, యం. యస్సి.

శ్రీమతి కన్నేపల్లి కేసరిదేవి కన్యగారు

అట్టివారే అను అపకీర్తి తమకు తగలకుండా కాచు కొని యేధర్మమునకెట్టిగౌరవమివ్వవలెనో నిశ్చయించు కొనవలెను అంతకుమించి తెల్లవారివలె తెల్లమిూతలే కూడా మనము వారి ప్రభుత్వములో వున్నాము కనుక మన స్త్రీలుకూడ వారివలె వెనుక గెంటబడుదు రేమో. ఇందుకొరకే విద్యకొరకై ఆత్రముకంటె ప్రణాళికలయందు శ్రద్ధ ఎక్కువగా జరుపుచున్నారు. మన భరతఖండ నారీమణులు. అవి అప్పుడప్పుడు గృహలక్ష్మి ప్రకటించుచున్నది. వీరి ప్రణాళికలు కేవలము వీరికే కాక నిఖిలపథ్య ప్రపంచమున కాదర్శప్రాయములుగ నుండునని నమ్ముచున్నాము. వివిధదేశముల ప్రణాళికలకు వివరములలో ఎక్కు భేదములుండును.—విశ్వమానవత్వ నెపమున నట్టి వానిని చెఱుపగడంగరాదు. అయినను ప్రధాన సమాన సూత్రములున్నవనుటకు సందేహము లేదు. వానిని ప్రకటించ సాహసించువారును, సాహసించి ఆచరింపఁ జేయువారు కఱవైనట్లు తోచుచున్నది! వివిధ పాశ్చాత్య దేశములు ఎన్నెన్నో ప్రణాళికలను చెఱిగి చెఱిగి పోసినవి. కాని యేదియును స్థిరము కాలేదు. గుణము నీయలేదు, ఎక్కు వికారములను విపరీతములను గూడ కూర్చినవి. భారత నారీమణులు వానిని మించిన ప్రణాళికలను తయారుచేతురుగాక! ధనము నమ్మి కాని, కాలము వ్యర్థము కాని, గుణము పసివాడని, హాయికి లోపముకూడని, సంసారములను రంజింపఁ జేయు, మోక్షసామ్రాజ్యము నరచేరగూర్చు, గ్రామ గ్రామమునను సాధారణజనులుకూడ నెలకొల్పుటకు సులభసాధ్యమగు విద్యావిధానము కావలసియున్నది. ప్రతికులము, కుటుంబము, వ్యక్తి అందు మిలమిల మెఱయుచు హాయివు కూర్చుచుండవలెను. బుద్ధిమంతులు కారు దీనిని వ్రాయవలసినవారు, యోగులు యోగినులు. అట్టివారికి నేటిభరతఖండమునగాని ఆంధ్ర దేశమునగాని కూడ కొఱతలేదు. అట్టి ప్రణాళికలను గృహలక్ష్మి తప్పక ప్రకటింప గలదు.

గ్రంథపరిచయము

భక్తహృదయము

క్రౌను సైజు 60 పుటలు. వెల రూ. 0—4—0 లు గ్రంథకర్త పొన్నూరుబాపయ్యగారు, దొప్పలపూడి, మన్నవపోష్టు గుంటూరు జిల్లా. అంకితము దొప్పలపూడివాసుడగు శ్రీమన్మల్లేశ్వరస్వామికి. 105 సీసపద్యముల శతకము. ప్రతి పద్యమును శుద్ధమై సుందరమై అనుభవకలితమై భక్తిరసమిళితమై అవాఙ్మానసగోచరుడగు పథవుని లోచన గోచరు నొనరించుచున్నది. ప్రతులు కవిగారి యొద్ద మూల్యమునకు లభించును.

శివకర్ణామృతము

క్రౌను సైజు 20 పుటలు. గ్రంథకర్త శ్రీయుత చల్లపిల్లి అప్పారావు గారు బి. ఎ. బి. యల్. బందరు. శంకరుని శివానందలహరికి తెలుగు భాషాంతరీకరణము. అపూర్వకల్పనలు, అలంకారములు, గాథలు, గంభీరశయ్యలతో రాజిల్లు శ్రీ శంకరుని శివానందలహరిస్తోత్రములను వానికి వేనికిని లోటురానీకుండ అతి సులభమగు ఆంధ్రపద్యముల లోనికి మార్చుట చక్కని ప్రజ్ఞయనవలెను. ఇది యిట్లుండకున్నచో భాషాంతరీకరణముయొక్క ప్రయోజనము వ్యర్థమైయుండెడిదనుట కాటంకము లేదు.

శ్రీమాన్ పరవస్తు జియ్యరు సూరిగారి జీవితము

క్రౌను సైజు 42 పుటలు. వెల రూ. 0—4—0 లు గ్రంథకర్త శ్రీమాన్ ఎంబార్ భాష్యాచార్యులు గారు, జగదానందనిలయము, శివసముద్రము, బెంగుళూరుసిటీ పోష్టు. 1850 మొదలు 1895 వరకు జీవించి మహోత్కృష్టవిజయము వంటి ఈ శ్రమవచనగ్రంథమును పెక్కుపద్యగ్రంథములను రచించి ఆంధ్రమున ప్రకటించిన విద్వాంసుని జీవితము సంగ్రహముగ పొందుపరచబడినది. దీని వలన గ్రంథకర్తగారి గ్రంథముల కితోధికవ్యాప్తి కలుగకమానదు.

మోటారు మాన్యూయలు

430 పుటలు. రూ.2—8—0 లు వెల. శ్రీయుతులు పి. పట్టాభి సీతారామయ్య డి. రామచంద్రమూర్తిగార్లు గ్రంథకర్తలు. ఇట్టి యంత్రసంబంధవిద్యాబోధకగ్రంథ మెన్నడును ఇది వరకు తెలుగున వెలువడలేదు. తెలుగైనను తేటతెలుగు. విషయము బోధకముగ తెలుపబడినది. ఆంధ్రదేశమున పెక్కు మోటారుస్కూలులు లేచివానిలో నెల్ల నిది పాఠ్యగ్రంథము కావలెనని కోరుచున్నాము. ఇంచుక గురుసహాయమున్నచో యిట్టిగ్రంథమువలన నెవ్వరైనను మోటారు ఎక్స్పర్టులు కావచ్చును.

మెకానిక్సు గైడు

క్రౌను సైజు 132 పుటలు వెల రూ. 2—0—0 లు ఇది కేవలము మోటారులుమాత్రమే కాక సకలవిధములగు యంత్రములను యెట్లు తయారుచేయబడునో ఎట్లు చలించునో ఎట్లు పనిచేయునో చేయించవలయునో తెలియజేయు గ్రంథము. గాంధిమహాత్ముని గృహపరిశ్రమలయందు మనకు మిగుల గౌరవమున్నను వానికి కొన్ని చిన్న చిన్న యంత్రములు మిగులసహాకారులు కాగలవు గనుక వీటిచరిత్ర మనకు కరగతముకావలెను. ఇందుకై ప్రథమప్రయత్న మొనరించిన కవిగారిని ప్రస్తుతించెదము. గురువు పరికరములు రెండు ఉన్నచో

ఈపుస్తకమును గ్రహించుట సులభము. ఇందుకుతగిన తెలుగుపాఠశాలలు తెలుగుగురువులు శీఘ్రముగ ఆంధ్రగ్రామముల వసతికాలమున శ్రీ వెలయుగాక యని కోరుచున్నాము. గ్రంథకర్త శ్రీయుత కోట యజ్ఞనారాయణశర్మగారు చింతగుంటపాలెం, మచిలీపట్టణము, కృష్ణాజిల్లా. వీరియొద్దనే యీ పై రెండు పుస్తకములేగాక పెక్కు యంత్రగ్రంథములు దొరకును.

సునిశిత వైద్యము

డాక్టరు ఇ. డి. బ్యాబిట్టుగారు ఆంగ్లమున పెక్కు ప్రకృతిగ్రంథములు వ్రాసిరి. ప్రకృతివైద్యములో అందె వేసిన చేయిద్దయిన బెజవాడ వైద్యులు పుచ్చా వెంకట్రామయ్యగారు పెక్కింటిని తెలుగు పరచిరి. ఇది వానిలో తలమానికము. ఏడు వందల పుటల పరిమాణము గలిగి రూ. 4—8—0లు వెల చేయుచున్నది. ఇది ఆంగ్లగ్రంథానువాదమే యయ్యు ఆంగ్ల హైందవ విజ్ఞానముల పరిచయము నెల్ల గ్రుమ్మచున్నది. సూర్యకిరణస్నాన మిందలి విషయము. సూర్యుని వివిధకిరణములు వాని ప్రత్యేకలక్షణములు అవి పడుసమయములు, ఇతర సమయముల వానిని సృష్టించు విధులు మొదలగు మహాద్భుతముల నెన్నిటినో యిది ప్రకటించును. అనేకుల అనుభవము లిందు కథలరూపమున ప్రకటితములు. పారిభాషిక పదపుంజమును గాక, వానినిత్రోసి రాజను చేయక సామాన్యులెల్లరు హాయిగా చదువుకొని అనుభవైక వైద్యులు కాగల వసలవలెనున్నవి. గ్రంథకర్తగారు పడినశ్రమకు వారుచేసినసేవకు బదులుగా ఆంధ్రులెల్లరు దీనిని పఠించి పరిజ్ఞాతలగుదురుగాక !

హంస విజయము

గ్రంథకర్త్రి శ్రీమతి కాంచనపల్లి కనకమ్మగారు, 71 లాయిడ్సు రోడ్డు మైలాపూరు. వెల రూ. 1-0-0. ప్రబోధచంద్రోదయము తరువాత నిట్టి వేదాంతనాటకము జనించలేదు విషయ ముత్కృష్టము. పాత్రలు ప్రాపంచికములు. వేదాంత తత్త్వములతోమాత్రము గ్రంథమెల్ల ముంచియుత్తక శృంగారహాస్య రసములకుగూడ నెడమిచ్చుటవలన నాటకము ప్రపంచసహజముగనున్నది. ఈ రెండును అతి లలితములుగనున్నవి కాని యిట్టి యుద్గ్రంథముల కనుచితమగు రీతిని కవయిత్రి మితిమీఱించలేదు. ఆధునిక నాటకరచనా శిల్పకళలో నిట్టి నైపుణ్యము గల నాటకము వేరొండు లేదనుటలో అతిశయోక్తి యేమాత్రమును లేదు. కవయిత్రి యోగిని కాకున్నచో యిట్టి యోగసిద్ధమైన గ్రంథము వ్రాయుట దుర్లభమని తలంతుము. శైలి యామెకు అతిసహజమైనదయ్యు, ఇట్టి నాటకమున కంతకంటె వేయిరెట్లు సహజమైనట్లు కాన్పించును. నాటకపాఠకులకును ప్రదర్శనదర్శకులకును గూడ ఈ త్రిమప్రపంచ జీవనమును నడపుచు ఉత్తమోత్తమ తత్త్వమున లీనమగు అసామాన్యప్రజ్ఞ లలవడజేయుననుటకు సంశయము లేదు. సర్ రాధాకృష్ణ దేశోద్ధారక, జయపురాధీశ, కవిసార్వభౌమ, చెళ్లపిళ్లకులచంద్రాదులెల్లరును దీనిని వేనోళ్ల గీర్తించినారు గనుక కవయిత్రి జీవితము ధన్యతమము.

అష్టాంగ వైద్యావధానము

గ్రంథకర్త వైద్యావధాని, కవిరాజ, కందుకూరి వెంకట సుబ్బారావుగారు, అమృతాశ్రమము, ఏలూరు. ఇది యొక అపూర్వమైన అవధానము. ఇందు కాయచికిత్స, గ్రహచికిత్స, బాలచికిత్స మొదలగు విషయములనుగూర్చి ప్రవీణులగు వైద్యులు అవధానిని పృచ్ఛింతురు. అతను సంగ్రహపద్యములలో పూర్ణమగు నుత్తరముల నెల్ల నిమిడ్చి చెప్పును. అవి నిస్సందేహములు. కవిత్వము వైద్యము ఈ రెండింటిని పూర్తిగా తెలుగనివారు దీని నాకరింపజాలరు. ఏలూరులో బెజవాడ వెంకటస్వామిగారి అధ్యక్షతను జరిగిన యీ అవధానమునందలి పద్యములే యీగ్రంథము.

వంధ్యాత్వము

మాతృత్వమునకై ప్రతిస్త్రీయును ఆసగొనును. ముద్దుబిడ్డను కరకమలములందిడుకొని ఆశించు తలంపు స్త్రీకిఎక్కువ. స్త్రీకి లభించవలసిన యీ మహోన్నత స్థానమునకు ఆటంకములను కల్పించు గర్భాశయ రోగములను దూరముచేయవలయును. ఋతుదోషములు లేనిక్రమజీవనమును గడుపవలెను. ఇందులకు లోధ్ర సేవనమే రాజమార్గము.

లోధ్ర

స్త్రీ రోగములకు

వజ్రాయుధము

రక్తదారిద్ర్యము

దారిద్ర్యము యెట్టిదయినను కష్టాలకు కారణము. అందునను రక్తదారిద్ర్యము మరింతఘోరము. జీవితమే ఒకరోతగా ఉంటుంది.

దేహమందు రక్తమునకు — నిష్కళంకమగు ఉష్ణరక్తమునకు — దారిద్ర్య ముండరాదు. దేహమునకు ఆరోగ్యము ప్రాణికి ఆనందము. జీవితముయొక ఉత్సాహము రక్తదారిద్ర్యము లేనివారి సొమ్ము.

కాని, అందరును బలిష్టముగను దార్ఢ్యముగను జన్మింపరు. శరీరమందు రక్తదారిద్ర్య ముండుటవల్ల కండరములు పెరుగక బలములేక నిరుత్సాహముగ నుండెదరు. కాని సుఖపడుట మానవుని జన్మహక్కు. అందుకు మార్గము వెదుకవలెను.

రక్తవృద్ధికి దారితీయునది — జవసత్వముల నిచ్చునది జీవితము నొకేపాటగా చేయగలది అమృత. అమృత సేవనమునకు నేడే పూనుకొనుడు.

అమృత

కండరముల బిగికి

నరముల బలమునకు

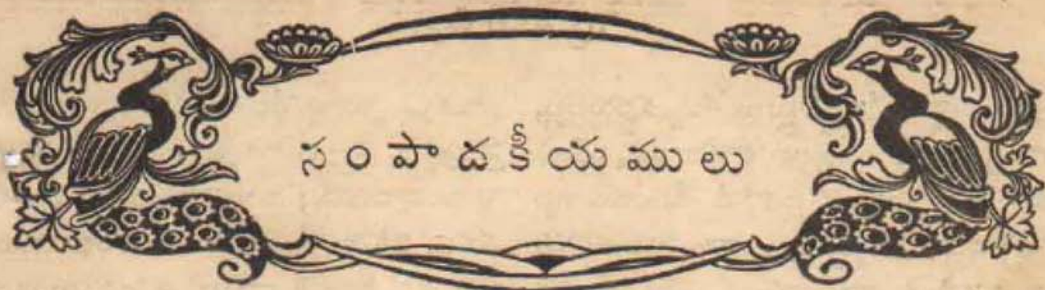
జ్వరము

మానవుని శక్తులను లాగివేసి జీవితమును కేవలము నిరర్థకము చేయునది జ్వరము. జ్వరము వచ్చినా, మిమ్మది పీల్చిపిప్పి జేయుటకు యే మాత్రపు టవకాశము గాని యీయరాదు. వంట బెట్టినా దానిని వదలించుకొనుట బహుకష్టము. విరుగుడుకై వెతకులాడుట కిది అదను కాదు. జ్వరము వచ్చినా, వెంటనే అర్కను ప్రయోగించుడు. జ్వరములను పారద్రోలుటలో అర్కవజ్రాయుధము.

అర్క

సర్వజ్వర

నివారిణి

దసరా సంచిక :—

గత సంవత్సరపు దసరా సంచికవలె నిదియు సర్వాంగసుందరమై పఠితలకరములను జేరుచున్నది. ఒకరిద్దరి వ్యాసములు, సంపాదకరచితములును తప్ప తక్కిన వ్యాసములెల్లయు నారీమణులు వ్రాసినవే. పద్య గద్య వ్యాసము లొకటికొకటి యీడు తీయక ముచ్చటలు గొలుపుచు పురుష రచనముల కెందున నీడుతీయక కొన్ని యెడల మిన్నలుగనున్న వనుట కేవలము స్తుతివాక్యము కాదనియే మా తలంపు. రచనావకాశములు ఆదరణములు నొసంగినచో ఆంధ్రనారీమణు లింకను మిన్నలు కాగలరనుటకు సందేహములేదు. గృహలక్ష్మి కింతవరకు ఆంధ్రరచయితల వ్యాసములను బ్రకటించు భాగ్యమేగాని గౌరవించు భాగ్యము మిక్కిలి పట్టలేదు. నారీమణులలో రచనానైపుణ్యమును పెంపొందింప గృహలక్ష్మి యువ్విళులూరుచున్నది. సంపాదకులు నిర్ణయించిన ఒక అంశమును గూర్చి చందాదారులైన స్త్రీలు ఒక్కొక్క వ్యాసమును వ్రాసి పంపవలెను. వానిలో మేల్తరములు గృహలక్ష్మి ప్రకటించును. సంవత్సరాంతమున శ్రేష్ఠతమమని పెద్దలు నిర్ణయించినదాని కొక పసిడిపతకము సమర్పింపగలము. విజయమందిన నారీమణి నామమును యేటేట దసరా సంచికలోఁ బ్రకటించి బహుమతి నందచేయగలము. ఈ సంవత్సరమున వ్రాయువారు ఈదిగువ యంశమునుగూర్చి వ్రాయవలెను. "స్త్రీ పురుష సమానత్వ మేయే విషయముల నత్యావశ్యకము, ఎందైన అనర్థదాయకమా?"

మహాత్ముని వర్ధంతి:—

మహాత్ముని వర్ధంతి 15 సంవత్సరముల నుండి భరతఖండముననెల్ల జరుగుచున్నది. మొదటి సంవత్సరములలో ఊరేగింపులా, ఉత్సవములా, దేశీయకీర్తనలా, ఉపన్యాసములా, కద్దరు వర్తకములా, రాట్నముల యేకుల ప్రదర్శనములా విక్రయములా, ప్రతిపట్టణమును కలకల లాడుచుండెడిది. అతిపరిచయమువలన వీనిలో ననేకము ముచ్చటలు తగ్గుటో, అనుమాయితగా జరుగుటో తటస్థించుచున్నది కాని కద్దరు ఉత్పత్తికి తగినంత ఉద్రేకము ఉత్సాహము నాయకుల ఉపన్యాసములు క్రియలు కలిగించలేదనియే చెప్పవలెను. కాంగ్రెసు అంటే ఓటులు మోసుకొనివచ్చే బండియే కాక కార్యనిర్మాణసాధనమనికూడ నమ్మ నాయకాగ్రేసరులు కావలెను. కాంగ్రెసు

ఆఫీసులలో వోటర్లలిస్టులు తప్ప కద్దరుబట్ట, రాట్నములు, యేకులు కానరావు. వడుకు నూలు సంఘపు కొట్లలోనే కేవలము బట్ట తప్ప ఇట్టివి కరవైనవన్న కాంగ్రెసు సంగతి యడుగనేల? రాట్నములు యేకులు వీరి విగా చెల్లవు కనుక అమ్ముటలేదనుట కాంగ్రెసు వర్తకులకు తగిన నీతికాదు. అది శుద్ధ పెట్టుబడిదారుల నీతి. ప్రబోధము నిర్మాణము నీడజోడుగ సంతతము పరుగిడుచుండవలెను. ఈ సంవత్సరారంభము నుండియైనను వీనినిగూర్చి నాయకులు శ్రద్ధబూని కద్దరు నిర్మాణ వ్యాప్తిని హెచ్చింతురుగాక యని హెచ్చరించుచున్నాము.

ఆంధ్రము—హిందీ :—

ఆంధ్ర దేశములో హిందీప్రచారానుకూలపక్షము ప్రతికూలపక్షము అని రెండు వాదములున్నవి. హిందీ యెప్పటికైన జాతీయభాష కానుండుట, గాంధీజీ కాంగ్రెస్సులు దానికి చేయూతనిచ్చుచుండుట, ఇప్పటికే బహుళసంఖ్యాక సంభాషితమై యుండుట, కాంగ్రెసు ఉపన్యాసము లా భాషలో జరుగుచుండుట మొదలైనవి హిందీ అనుకూలవాదుల వాదమున కాధారములు. “హిందీ ప్రచారమునలన దేశీయులకు మాతృభాషయం దభిలాష తగ్గుచున్నది; ఆంధ్రభాష అసడ్డ చేయఁబడుచున్నది; హిందీ ఆంధ్రులెల్లరికి తెలిసి జనసామాన్య మెఱుఁగగలయంత ప్రచారమునంది అది అలవాటయినచో, ఆంధ్రభాష యొక్క రూపురేఖలే పూర్తిగా మారిపోవును; హైదరాబాదు తెలుగువలె తాసునాసగును; రాజభాషయగు ఇంగ్లీషు తప్పనిసరియై మీదపడి తెలుగుభాషయందలి శ్రద్ధ నీవరకే చాలా తగ్గించుచుండగా దానికి హిందీకూడా సాయము కావలెనా? హిందీభాషవారికి వారిభాష జాతీయభాష కావలెనను నంతటి అభిలాషపుట్టి దాని ప్రచారమునకు లక్షలకొలది ధనము సమకూర్చి వెచ్చించు అభిమాన ముండుచుండగా, ఆంధ్రులకు తమ భాషకు ద్రోహము ధ్వంసము కూర్చియైనను హిందీని పట్టి ప్రాకులాడగలయంతటి పిచ్చి యేల పుట్టవలెను? హిందీకి భరతజాతీయ సామాన్య భాష కాగలయంతటి రోజే వచ్చినచో ప్రజలు అప్పుడే నేర్చుకొనవచ్చును; ఇప్పుడు ఎవరో ఒకరిద్దరు నేర్చుకుంటే స్వయముగా నేర్చుకోనీయండి కాని ప్రచారసంస్థ, పాఠశాలలు, తరగతులు, పరీక్షలు, ప్యాసులు ఈగోల యేల?” అను నీ మొదలగునవి ప్రతికూలవాదుల వాక్యములు.

“ఇతరభాషలు నేర్చినంతమాత్రముననే మన మాతృభాషాభిమానము తగ్గదు; పైగా హెచ్చును; హిందీభాషా ప్రచారమున మనభాషయొక్క రూపురేఖలు మారవు, అది సుస్థిరభాష; రాజభాషయని ఇంగ్లీషు కొరకు చెవులుకోసుకుని ధనములమ్ముకొని ఒడలు చెడగొట్టుకొని అంతకష్టపడుచున్నామే, భారతజాతియైక్యతకు సాధనభూతముకానున్న హిందీకొరకు అందులో

వేయొనంతశ్రద్ధ పెట్టినంతమాత్రమున మాతృభాషా ద్రోహమగుచున్నదా? మన మనాడును ఏహిందీ ప్రయత్నమును చేయక అది సామాన్యభాషయైన మర్నాడు నేర్చుకొనవచ్చుననిన న్యాయమా? మన ప్రయత్నములవలన అట్టి సుదినము నాసన్నము చేసుకొనుట మనవిధికాదా? హిందీ ప్రచారసభ అంటూ ఒకటిఉండి ప్రచారము చేయఁబట్టి యీమాత్రము శ్రద్ధయైనను దానిపై కుదురుచున్నది కాని అది అసలే లేకుంటే హిందీనేర్చుకోఁ గోరువారికికూడ అవకాశమెట్లు చిక్కగలదు?" అను నీమొదలగునవి ప్రచారానుకూలుర సమాధానములు.

వీరిలో నెవరికిఁగాని మాతృభాషాభిమానము కొఱతయని చెప్పఁజాలము. "హిందీభాషా ప్రచారమాత్రమున నిజముగా ఆంధ్రభాషకు గాని మరియే యితరభాషకు గాని చేటువాటిల్లునేమో చెప్పఁజాలము. నాటు తెలుగుదేశములోనున్న తెలుగువారెల్లరును తమ తెలుగుతనమును తెలుగు భాషను శుద్ధముగా విసర్జించి, హిందీ మాట్లాడుకొని ఆనందించుటలోనే తరణోపాయమున్నదని గర్వించునాఁడు తప్ప అట్టి చేటువాటిల్లకపోవచ్చును. అట్టి సూచన లిప్పుడెట్టి గోచరింపకున్నను అయిదారు శతాబ్దములనాటికి బాగుగా విశదముకాక మాన"వని ప్రతికూలవాదుల నిశ్చయము. అట్లు జరుగదని అనుకూలవాదులధీమా. జ్యోతిష్కులు తప్ప యితరులు దీనిని నిర్ణయింపఁజాలరేమో!

ఏదియెట్లున్నను ఒక్కమాట నిజము. ఆంధ్రనాయకుల కాంధ్రరాష్ట్రము, ఆంధ్రవ్యక్తిత్వము, ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి మొదలగువానియందలి ఆసక్తికంటె అఖిలభారత భాషాభ్యాసము స్వరాజ్యము మొదలగు అఖిలభారత సమస్యలలో ఉద్రేకములు హెచ్చి తమకు చెందినసమస్యల సవ్యముగ దిద్దుకొనుశ్రద్ధ నెల్ల పూర్తిగ వారు తుడిచి పెట్టుకొనుచున్నారని యువజనులలో నొక తీవ్రతరాందోళనము ఆవేశము బయలు దేరినవి. ఏఅపాయము పొడకట్టినను ముందరి పినుగు ఈకాలములో పాపము నాయకులపై పడకతప్పదు. అరవ మదరాసు రాజధాని ప్రభుత్వమువారు, కన్నడపు మైసూరురాజ ప్రభుత్వమువారు ఉరుదూ నైజాము ప్రభుత్వమువారు తమ ప్రాంతములగల ముప్పది, పది, దెబ్బదిలక్షల ఆంధ్రుల నిమిత్తమై, అంతకంటె అల్ప సంఖ్యాకులగు ఇతరభాష వారికిచ్చెడి సౌకర్యములనుగూడ కలుగ జేయక వారిభాషను రూపుమాపుచున్నారు. ఇది మనకు ప్రత్యక్షము, అనుభవసిద్ధము. వారికి అఖిలభారతజాతీయసమస్యలకంటె తోఁడిభాషల కీయవలసిన తగిన స్థానముకంటె తమభాషాభివృద్ధికొఱకు అధిక సంఖ్యాకులగు ఆంధ్రుల ప్రతిభనణంచు పట్టుదల యెక్కువగానున్నట్లు తోఁచుచున్నది. ఇకను ఓఢ్రులమాట చెప్పనక్కర లేదు. వారు మనరాష్ట్రమునుండి పెద్ద ముక్కను దిగమ్రింగుటయేగాక నూతన రాష్ట్రములో మైనారిటీసమస్యనుమిగల్చరు. అనగా ఆంధ్రభాష మాట్లాడువారిని శిక్షించ

వలెనని ఒక శాసనము ప్యాసుచేసుకొన్నచో అచ్చెరువులేదు.

ఇట్టి దురవస్థలకు కారణము ఆంధ్ర కాంగ్రెసు నాయకులును మితవాద నాయకులును ఇతర రాష్ట్రనాయకులతోడి చెలిమి యెక్కడనశించునో అను భయము వల్లను, అఖిలభారత సమస్యాప్రాముఖ్యత పైని గల శ్రద్ధాధిక్యమువల్లను, ఆప్రాంత ప్రభుత్వములలో సపౌరుషముగా వాదింప మియు పోరాడమియునై యున్నది. నూరు సారులు పెద్దలుచెప్పినప్పు డొకసారియైన వినని ప్రభుత్వములుండవు. వీరి లోకువ చూచుకొనియే ఓఢ్రనాయకు లవతల పార్లమెంటుసభ్యుల కేమి మందులుపోసియో తమ పందెము నెగ్గించుకొన్నారు. సత్యమూర్తి ప్రభృతులు మదరాసు ఆంధ్రులను త్రోసి రాజుచేయజూచుటయేగాక, అవతల ఓఢ్రులను ఇవతల పశ్చిమాంధ్రాదులను మనపై పురికొల్పుచున్నారు. ఎన్నిచేయుచున్నను మనకుఅఖిలభారతసమాఖ్యసమస్యలు అఖిలప్రపంచసోషలిష్టుసమస్యలే ప్రధానములు. ఆంధ్రపత్రిక లాంధ్రత్వసంబంధమైన యిట్టి ఆందోళనలు చేయవు. ఆంధ్రనాయకులు ఆ ప్రభుత్వములవద్దకో గవర్నరులవద్దకో ఇందుకొరకై రాయబారములేగరు. పైగా హిందీప్రచారసమస్య వచ్చుసరికి మూడేసి తావులకు మించిన కార్యప్రణాళికలను కాంగ్రెసు సంబంధములేని నాయకులు గూడ కుటిపించుచుందురు. ఇది కేవలము హిందీభాషాభిమానమో, ఆంధ్రత్వ నిర్లక్ష్యమో, రెంటనుకాని శుద్ధకీర్తికాముకత్వమో ఊహింపలేము. ఇతర ప్రాంతముల వారు తమ ప్రత్యేకత్వములో మునిగి విశ్వ భారతముపైని అఱకన్ను వేయుచున్నారు గనుక మనమును వేయవలెనని యెవ్వరును అనరు. అయినను ఇట్టిప్రత్యేకపుగగ్గోలులతో నిండుచున్న ఆధునిక భారతప్రపంచములో ఆంధ్రనాయకు లించుకంత తమ వ్యక్తిత్వము వైపు దృష్టి త్రిప్పక యెండమావులలో మునుగనుంకించుచుండుట చూచి కొందరికి ఒడలుమండి ఆంధ్రాభిమానప్రబోధము మిక్కిలి ఘాటుగా నొనరించుచున్నారు. నాయకదూషణ దుర్బుద్ధులుగాక స్వనష్టపరివేదనలు మాత్రమే వారినిట్టి వ్రాతలు వ్రాయించుచున్నవనుటకు సందేహము లేదు. ఉభయకక్షలవారి వాదములను పరిశీలించి, రాష్ట్రీయనాయకులు ఏయేవిధులపట్ల తమ కర్తవ్యతాభార మెంతెంతయున్నదనువిషయమును నిశ్చయించుకొని తత్తదుత్తమాచరణమునకు గడంగుటయే ప్రస్తుతకర్తవ్యము.

గృహలక్ష్మిలో గడచిన జనవరి ఏప్రిల్, జూలై సెప్టెంబరు సంచికలలో శ్రీమతులు కనుపర్తివరలక్ష్మమ్మ దివాకర్ల శారదామణిగార్లు వ్రాసిన చర్చలవలన అనేకాంశములు పాఠకులకు విశదమైనవనియే మాతలంపు. శ్రీమతి వరలక్ష్మమ్మగారు హిందీభాషా ప్రచారమువలననే ఆంధ్రము నశించదనియు, కాంగ్రెసువారి ఆజ్ఞప్రకారము అఖిలభారత సామాన్యభాషకానున్న హిందీపై అన్ని రాష్ట్రములవారివలె మనమును తగుశ్రద్ధ పరుపవలెననియు ఒకరినిచూచి ఒకరు

హిందీని తెగతిట్టుటలో అర్థములేదనియు చక్కగా సమర్థించి బోధించినారు.

"హిందీభాషయు ఆంధ్రభాషయు వేర్వేరు కుటుంబములకు చెందినవి. ఆంధ్రభాష బాగా రాకుండా హిందీభాష చిన్నతనమునుండి గరచువారికి వారి భాషాసంప్రదాయము తప్పక చెడును. హిందూదేశమున కంతటికి ఒక సామాన్యభాష సరిపడదు. వింధ్యపర్వతోత్తర భాగములకు హిందీ, దక్షిణభాగములకు తెలుగు రెండు సామాన్యభాష లుండవలెను. ఉత్తరమున హిందీ దక్షిణమున తెలుగు అధిక సంఖ్యాకభాషితములు. రాజకీయభాషగ కాక సామాన్యభాషగ కాక హిందీని దక్షిణాత్యులు సరదాగా స్వంత వ్యవహారములకై సాహిత్యశ్రద్ధతో అభ్యసించుటమాత్రమే చేయవలెను". ఇది యించుమించుగా శారదామణిగారివాదము.

వీరిరువురి వాదములయందును పాఠకులును నాయకులునుగూడ కడుంగడు శ్రద్ధనుబూని హిందీని తమమీదికి మీఱించుకొనకను, ఆంధ్రమును క్షీణించక విజృంభించునట్లును సర్వప్రయత్నములును చేతురు గాక!

మా 'గృహలక్ష్మి' యొక్క కొన్ని సంచికల నీ సంబంధమగు వాదన వ్యాసములతో నింపిన శ్రీమతు లిరువురును విద్వాంసులు, భాషాభిమానులు, సుప్రసిద్ధ వచనరచనాధోరణీధురీణలు, అగాధ విజ్ఞాన విభాసితలు, అపూర్వ సుందర ప్రౌఢశైలీ సుభాషితలు. వారొనరించిన, ఒనరించుచున్న సేవలకు గృహలక్ష్మి యెంతయు కృతజ్ఞురాలు. అయినను 'ప్రమాదోధీమతామపి' యనుటచేతనో, కేవల విషయ చర్చామాత్రముతో వ్యాసములను వ్రాయనేర్పు చర్చాపద్ధతియం దసలే అసాధ్యమగుటనో యేమో చెప్పజాలము కాని, ఒకరిరచనలవలన ఇంకొకరికి మనస్తాపములు కలిగినవి. చర్చలులేకున్న సారములా తేలవు, ఉన్న మనస్తాపములను తప్పవాయేమి చెప్పవమా యనిపించకమానదు. అయినను అట్టివానిని తప్పించుకొనుట కష్టముకాదు. తప్పదనుపట్ల చర్చలకు దిగకుండుట లెస్స యేమో! కనుక యికముందు చర్చలకు దిగువారు ఈయొక్క సాధకబాధకములను మాత్ర మాలోచించుకొని, అట్టి విషయములనుమాత్రము విడిచిపెట్టి అసలు విషయమునుగూర్చి వాదించినచో నెంతయు బాగుండును. పేరు ప్రసిద్ధులుపొందిన నారీమణుల వ్యాసములను సవరించుటకుగాని త్రిప్పివేయుటకుగాని గృహలక్ష్మివంటి పత్రికకు తాహత్తుతక్కువ. అసలులో గృహలక్ష్మి నారీజనసేవ కుదయించి వారిలోని మిన్నలవ్యాసములను ప్రకటింపకున్నచో ఆక్షేపణీయము కాకపోదు. ఈమాత్రమును పత్రికా సంపాదకీయలోపముగగాని పక్షపాత చిహ్నముగఁగాని యెవ్వరును పరిగణించరని నమ్ముచున్నాము.

శ్రీ వరలక్ష్మమ్మగారు వాదనోద్దేశమే మాత్రమును లేక కల్పలత కొక లేఖను జనవరి నెలలో వ్రాసినారు. శ్రీ శారదామణిగారు దానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుటవలన

వరలక్ష్మమ్మగారిది ఈ వాదనకు మూలమైన ప్రథమవ్యాసమైనది. ఈ వాదమున నామె కంత్యావకాశమిచ్చు భారము గృహలక్ష్మిది. ఈ సంచికలో ఆమె అంత్యావకాశము తీసుకొన్నారు. కనుక దీనిపై నెవ్వరునుగాని మరి లేఖలుగాని వ్యాసములుగాని వ్రాసినచో ప్రకటింపబడవు.

ఇటలీ గడబిడ:—

శరదృతువు వచ్చినది. దసరా నవరాత్రములు వెడలుచున్నవి. వీరులు యుద్ధసన్నద్ధులై ధర్మసంరక్షణార్థము జైత్రయాత్రలు వెడలు సమయ మాసన్నమైనది. భారతీయు లట్టి యాత్రలను చాలా కాల మాయను మఱచినారు. ధర్మరక్షణార్థమో దుష్టశిక్షణార్థమో పాశ్చాత్యులింకను ఇట్టి యాత్రలు సాగించుచున్నారు. వీరిలో ఇటలీ తలమానికమైయున్నది. ఇటలీ జనసంఖ్యను ముసలోని పెంచినాడు, సైనికశిక్షణములు గఱపినాడు, వైమానిక బలము హెచ్చించినాడు, ఇందుకెల్ల పెద్ద మొత్తము వ్యయమైనది, ఈ నష్టము పూర్తి కావలెను, ఇతర బ్రిటను, ఫ్రాన్సు సామ్రాజ్యదేశములతో సమానముగ అతనికి వలస రాజ్యములు చిక్కవలెను, ఆఫ్రికాలో అబిస్సీనియా తప్ప యితర భాగము లప్పుడే యెవరికో ఒకరికి వలస రాజ్యములే!! నల్లజాతియగు అబిస్సీనియాకు స్వాతంత్ర్యమెందుకు, దానిని యేదోమిషతో హరించుట ధర్మమని పోపువంటి మతాధికారులే చెప్పుచున్నారు. ఎట్లైనను యుద్ధము రానీయకండి, జాతిసమితి గౌరవమును కాపాడండి, తగవు పరిష్కారము చేయండి, మీతీర్పు వింటానని శిష్టుడగు అబిస్సీనియా చక్రవర్తి అంటున్నాడు. జాతిసమితి యెట్టి తగవు చెప్పగలదో నాకు తెలుసును, నేను దానిని విననుండలేదు, నాకు ప్రతికూలముగ వర్తించిన సర్వులకు బుద్ధి చెప్పెదనని ముసలోని ప్రకటించుచున్నాడు. ఇటలీకి ఇట్టివలసరాజ్యమువచ్చిన తనను మించిపోవునేమో అని బ్రిటను భయము. ఇటలీ స్నేహము తనకు తప్పిపోయినచో జర్మనీ తనను మ్రింగివేయునేమో అని ఫ్రాన్సు భీతి. యుద్ధమంటూ వచ్చి పదిమందీ అయిరోపానుండి ఆఫ్రికాకు చెదరినయెడల నాచూపు నేను చూచుకుందునని జర్మనీ ధీమా. వీరిలో యెవరు గెల్చిన నాకేమి, యెవ్వరును నా తత్వమువారు కారు, అందరు నామీద పడవలసినవారే, యీ మధ్యనే కష్టముమీద కోలుకొన్న నాకు వీరితో నేమి ప్రయోజనమని రష్యా తూష్ణీభావము. యుద్ధములు లేచినచో నా వర్తకము మరింత బాగుపడును గదా యని జపాను ఆశ, ఊరిమీద ఊరుపడినను కరణముమీద కానుపడదని అమెరికా నమ్మకము, ప్రపంచమంత పిడుగుపడితే మనము క్రిందివారమా మీదివారమా అని ఇండియా, చీనా మొదలగు దుర్బల ప్రాచ్య నాగరక దేశముల నిరాశ. ఈవిధముగా ఆధునిక ప్రపంచము కొట్టుకొనుచున్నది. ప్రతివారికీ తాము పెద్దయంత్రాలు పెట్టి, పెద్ద ఉత్పత్తిచేసి, అన్నిదేశాలకు పంపి

పెద్దలాభాలు తీసుకొని, పెద్దసామ్రాజ్యాలు కట్టుకుందామని ఒకటే దురాశ. పాశ్చాత్యుల ఆటలు సాగుటకు ఆఫ్రికా మొదలగు ప్రాచ్యదేశములుతప్ప గతి లేదు. వాటికి స్వాతంత్ర్యమున్న వీటికి కంటకము కాకమానదు. వీరి కాయుధములు లేకున్న అవి స్వతంత్రములు కాకమానవు. ఆయుధములుగల జాతు లా ఆయుధముల నొకరిపై నొకరు త్రిప్పుకొనుట మానజాలరు. ప్రళయము రాకమానదు. రౌండుటేబిలుసభలాగ రాయబారముల సంప్రదింపు ఒక్కటితప్ప ఇట్టి పరిస్థితికి విరుగుడులేదు. రాయబారపద్ధతిలో మొండివానిపద్ధతి గెలుచునట్లగుపించును. ఇటలీ మొండిపట్టు పట్టినది. బ్రిటను ఫ్రాన్సులుకూడ అంత మొండిపట్టులు పట్టిన ప్రళయము తప్పదు. ప్రపంచ ప్రళయమునకు వెఱచి ఇటలీ కోరినదెల్ల అవి రెంటను దాఖలు చేసుకొనకతప్పదని ముసలోని యూహయేమో! అతని కోరిక లన్యాయము. లొంగవద్దు యుద్ధమునకు దిగండి అని ఇతరు లా దేశముల బురికొల్పుచున్నారు. కాని అవిమాత్రము భయపడక పోలేదు. ముసలోని లొంగుతాడేమో అని అవి బెదిరించుచున్నవి. ఇటలీ సర్వనాశనమగుటకైన సమ్మతించునుకాని ఇట్టి చిట్టి చిట్టి సబబుల కొప్పుకోదు. ఇట్టి పట్టుదల ముందర ప్రపంచ ప్రళయమైనా కళ్లచూస్తామనే మొండిపట్టుదలకంటె ఇటలీ కోరికలను మూడుపాళ్లైనా ఫ్రాన్సు బ్రిటను, ఒకరి మెడను ఒకరు వంచుకొనిరైనను, ఒప్పుకొనక తీరదు. అబిస్సీనియాస్వాతంత్ర్యమును సంరక్షించడముకొరకు కంకణము కట్టుకొన్నది వీనిలో నే జాతియును కాదు. నల్లజాతుల స్వాతంత్ర్యము లెన్నిపోయినను ప్రపంచములో అయుధసమేతమైన శాంతిని నెలకొల్పుటే ప్రస్తుత ప్రపంచనీతి! ఇందులో ఎన్ని నల్లదేశములు మునుగలేదు? అబిస్సీనియాకు తప్పుతుందా? తప్పితే ఆశ్చర్యమే!!

ఉన్నత బాలికల పాఠశాల:—

దక్కను హైదరాబాదునందున్న 'ఉన్నత బాలికల పాఠశాల' క్రమక్రమముగ ఒక ఆదర్శపాఠశాల కానున్నదనిపించును. ఇది స్థాపించబడి యేడేండ్లు మాత్రమయినది. ఉన్నతవిద్య మాతృభాషామూలమున నేర్పుదురు గనుక కుటుంబినులు వితంతువులుగూడ యిందు చేరుచున్నారు. ఒకటవ తరగతి మొదలు మెట్రిక్యులేషను వరకు 1934-వ సంవత్సరమున 188 గురు విద్యార్థినులు విద్య నేర్చిరి. మెట్రిక్యులేషను పరీక్షకు తొమ్మండుగురు వెళ్లి ఆరుగురుత్తీర్ణలైరి. తక్కిన తరగతులలో 126 గురు పరీక్షలకు హాజరై 91 గురు ఉత్తీర్ణలయినారు. ఒక గ్రంథాలయము 18 గురు బాలికలతో ఒక వసతిగృహము, విద్యార్థినీ సంఘపు వారవారము సభలు, జయంతులు, విహారపర్యటనములు, దూరపు వీథులనుండి బాలికలను దెచ్చుటకు మోటారువాహనము మొదలగు సౌక

ర్యము లెన్నోయున్నవి. ఇట్టి పాఠశాల చందాలు, దానములు, దసరావసూళ్లు, వివాహకట్నములు, నాటకము వసూళ్లు మొదలగువానివలన మాత్రమే నిర్వహణము నడచుచున్నది. విద్యార్థినీ వేతనము లత్యల్పమగుట ఆశ్చర్యము కాదు. సంవత్సరమునకు నాలుగువేల రూప్యముల కెచ్చుఖర్చు కనిపించుచున్నది. ముగ్గురుపాధ్యాయులు గౌరవార్థమే సేవచేసి పాఠములు గఱపుచున్నారు. అయినను నెలకు రెండు వందలకు మించి ప్రతినెల ఉపాధ్యాయవేతనముల ఖర్చును నగుచున్నది.

ప్రస్తుతము ఉన్నతవిద్య నవీనజ్ఞానము మాత్రమే యిందు గఱపబడుచున్నవి. గృహనిర్వహణము, రోగుల యుపచారము, ప్రథమచికిత్స, చేతిపనులు మొదలగువానిని గఱపనెంచుచున్నారు. ఇట్టి చందాలవలన వచ్చు మొత్తములతో ఇట్టి సంస్థల నిర్వహించుట కలకాలమును సాధ్యముకాదు. శాశ్వతనిధి హెచ్చినచో వడ్డీని మాత్రముపయోగింతురు. ఇదియును పెద్ద మొత్తముగా కూడుట కష్టసాధ్యమైన పనియే. అసలు ప్రధానసహాయము నైజాము ప్రభుత్వమువారినుండి రావలసియున్నది. ఇన్ని సంవత్సరములాయను ఈ పసిసంస్థ తన్ను కొనుచు వర్ధిల్లుచున్నను ప్రభుత్వమువారి దృష్టి యిటు మరలకుండుట విచారకరము. ఇది ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయమున కనుబంధముగా నుండజాలమి యిందుకు కారణమై యుండునేమో! తమ రాష్ట్రమునందును ఇతర రాష్ట్రములయందును నెన్నియో సంస్థలకు విరాళములు కురిపించుచున్న నైజాము వారు అనేక యువతీమణుల కుపచరించుచు సద్విద్య గఱపుచు సజ్జీవనమార్గములు చూపుచున్న యీ పాఠశాలను నిర్వహించు భారమును పూర్తిగ గైకొందురుగాక! ఇది కేవలము మహిళాసంస్థ కనుక, పూనానగరమునందలి కార్వే విశ్వవిద్యాలయమునకు అనుబంధముగానుండి అట్టి ప్రయోజనములను బడయ గడంగక తీరదు. ఇంతమాత్రమున నైజాముగారి ఆదరణ భాగ్యమునకు వెలికాదనియే సంస్థ కార్యదర్శులు శ్రీయుతులు బూర్గుల రామకృష్ణారావు మాడపాటి హనుమంతరావుగార్లతోపాటు మేమును కోరుచున్నాము.

EDITED, PRINTED AND PUBLISHED BY
DR. K. N. KESARI AT THE LODHRA PRESS, EGMORE, MADRAS.

వనితాలోకము

జానకి

కె. జానకి

కె. శాంత

ఈ పెద్దబిడ్డ బహుమనోహరముగా పాడగలదు; అది యట్లుండగా 'అనుకరణము' అనగా మరొకరు పాడినట్లు పాడుటయందు మంచి శక్తి సంపాదించి యున్నది.

శ్రీ॥ జాఫవకన్య

ఉపాధ్యాయినీ వృత్తియందధికతర విజ్ఞానము నొందగోరి యీ కన్యకామణి యింగ్లండునకు బయనమయ్యెను.

కుమారీ చంద్రకళా

కాళ్లకు చక్రముల చెప్పులు చూడండి. మూడేళ్లవయసునుండి యీరాచబిడ్డ కిదే పని. ఇట్టి బిడ్డ రాజాధిరాజులచేతి మన్ననలందుట అబ్బురమా?

మిస్ పి. తంబుచెట్టిఅమ్మ

సుప్రసిద్ధయగు ఫిడేల్ వాద్యకర్తె. యీమె గతనెలలో తన ప్రజ్ఞాప్రదర్శనమునకై యింగ్లండు వెళ్లియుండెను గదా! శ్రీసార్వభౌముని సందర్శనముగూడ నీవిదుషీమణికి లభించినందు కీమెను మన మభినందింపవలయును. ఈయమ మొన్ననే యిండియాకువచ్చెను.

డా॥ ఇ. కె. జానకిఅమ్మాళ్

కోయంబత్తూరు చెరుకువ్యవసాయపు కేంద్రమున నుద్యోగినియైన యీమె యిప్పుడు, ఆమ్‌స్టర్‌డంనగరమున జరుగు ఇన్‌టర్‌నేషనల్ బొటానికల్ కాంగ్రెస్సునకును లండనులో జరుగు ఇంపీరియల్ బొటానికల్ కాన్ఫరెన్సుకును అధికారరీత్యా ప్రతినిధిగా వెళ్లుటకు ఇండియాగవర్నమెంటు వారిచే నియుక్తమయ్యెను.

మిస్ లీలావతీబేదార్కర్

ఉపాధ్యాయినీ పదవియందు డిప్లొమాబడయుట కీమె యింగ్లాండునకేగెను.

కన్నెపల్లి కేసరి దేవి

1923-లో ప్రథమమున ఆంధ్రకుటుంబములలో ఇంగ్లాండునందు కాపురమున్న శ్రీయుత కె. వి. యల్. నరసింహం M.A.LL.B. బారిస్టరుగారి ఏకపుత్రిక. మన ఆంధ్రులలో ప్రథమమున B. A. (London) ప్యాసయినవారు వీరేయని చెప్పవచ్చును. వీరికి ఈతయందును, గుఱ్ఱపుస్వారియందును మిక్కిలి ప్రావీణ్యతగలదు.